

Päivi Haapaniemi

**NUORTEN IDENTITEETTITYÖN HEIJASTUMINEN
LASTEN JA NUORTEN PUHELIMESSA**

Pro gradu -tutkielma

Kevät 2000

Kasvatustieteen laitos

Jyväskylän yliopisto

TIIVISTELMÄ

Haapaniemi, Päivi. NUORTEN IDENTITEETTITYÖN HEIJASTUMINEN LASTEN JA NUORTEN PUHELIMESSA. Kasvatustieteen pro gradu –työ. Jyväskylän yliopiston kasvatustieteen laitos, 2000. 97 sivua. Julkaisematon.

Tutkimus käsittelee Mannerheimin Lastensuojeluliiton toimintaan kuuluvan valtakunnallisen Lasten ja nuorten puhelimen soittoja Jyväskylän päivystyspisteen osalta. Tutkimuksen tarkoituksena oli tarkastella nuorten puheluita sekä kartoittaa sukupuolten välisiä eroja. Varsinaisena pääongelmana oli hahmottaa Eriksonin teorian pohjalta identiteetin rakentumista nuorten puheluiden perusteella. Tutkimuksen kohderyhmänä oli vuoden 1998 aikana Lasten ja nuorten puhelimeen soittaneet nuoret Jyväskylän päivystyspisteen alueelle. Alue kattaa sekä Keski-Suomen että Pirkanmaan piiristä tulleet soitot.

Tutkimuksessa käytettiin aineistona tilastoiteja Lasten ja nuorten puhelimeen saapuneista puhelinsoittoista sekä päivystäjien tekemiä muistiinpanoja. Tilastoista saatiin määrällinen aineisto ja syvällisempi tarkastelu tehtiin päivystäjien omin sanoin kirjoittamien raporttien pohjalta. Tulosten mukaan 11–16-vuotiaat nuoret soittavat yleisimmin Lasten ja nuorten puhelimeen. Tämä tukee identiteettiteorioita, joiden mukaan 12–14-vuotiaiden identiteettityöskentely on kiivaimmillaan. Tyttöjen ja poikien välillä ei ole eroa niinkään soittojen määrässä, vaan laadussa: pojat keskustelevat sukupuoliasioista tyttöjä useammin, tytöt puolestaan pohtivat erilaisia ihmissuhdeasioitaan. Aihekokonaisuuksista ihmissuhteet oli yleisin soittoaihe, sillä se kattaa ystävyys-, seurustelu- ja perhesuhteet. Sen sijaan yksittäisistä aiheista nousi yleisimmäksi päivän kuulumiset. Nuoret haluavat kertoa aikuiselle päivän tapahtumista ja omista tuntemuksistaan ilman erityistä aiheita. Erityisesti identiteettiään rakentava nuori tarvitsee aikuisen antamaa palautetta ja vahvistusta käyttäytymiselleen, sillä pelkät vertaiskontaktit eivät riitä. Erityisongelmat nousivat lähemmässä tarkastelussa verrattain korkealle. Ongelmat koskivat raskaaksi tulemisen pelkoa, alkoholin käyttöä, tupakointia tai ihmissuhteisiin liittyviä ongelmia.

Tutkimuksen teoreettisena taustana oli identiteettinäkökulman ohella nuoruuden ilmeneminen nyky-yhteiskunnassa sekä nuorison sopeutuminen yhteiskunnan muutoksiin. Nuorten nopea mukautuminen aikuisten maailmaan on antanut nuorelle paljon vapauksia ja mahdollisuuksia, mutta myös tuonut omat riskinsä, sillä nuori ei aina kykene käsittelemään kaikkia saavutettavissa olevia asioita. Aikuistumisen paine on havaittavissa monella identiteettiään rakentavalla nuorella.

Avainsanat: Identiteetti, identiteettikriisi, nuoret, aikuistuminen, nuorisotutkimus, puhelinauttaminen

SISÄLTÖ

1 NUORUUS – IDENTITEETIN TYÖSTÄMISEN AIKAA	5
2 NUORUUS ELÄMÄNVAIHEENA	7
2.1 Nuoruuden eri vaiheet	7
2.2 Kriisit nuoruusvaiheessa	9
2.3 Ystävyysuhteet, seurustelu ja sukupuolisuus muovaavat identiteettiä	11
3 YMPÄRISTÖN VAIKUTUS NUORUUTEEN	14
3.1 Yhteiskunnan modernisoitumisen vaikutus nuoruuteen	15
3.2 Nuoruusikävaihe murroksessa	17
3.3 Sukupuolten erilaisuus yhteiskunnan muutoksissa	20
3.4 Nuoruuden katoaminen vai kiire aikuisuuteen	22
4 IDENTITEETTITYÖ NUORUUDESSA	25
4.1 Identiteettityö tutkimuksen taustana	25
4.2 Identiteetin muodostuminen yksilön ja yhteisön vuorovaikutuksessa	26
4.3 Identiteettityön solmukohdat	28
5 AUTTAVAT PUHELIMET MAAILMALLA JA SUOMESSA	32
5.1 Lasten ja nuorten puhelin kattaa koko Suomen	33
5.2 Puhelinauttaminen nuorten eri elämäntilanteissa	35
6 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	39
6.1 Tutkimusongelmat ja tutkimuksen lähestymistapa	39
6.2 Tutkimuksen kohdejoukko	40
6.3 Tutkimusaineisto ja sen kokoaminen	41
6.4 Aineiston käsittely ja analyysi	42
6.5 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	44
7 TUTKIMUKSEN TULOKSET	46
7.1 Lasten ja nuorten puhelimen soittoaiheet	46
7.2 Nuorten soitot kuvastavat kasvua kohti aikuisuutta	50
7.2.1 Päivän kuulumiset	51
7.2.2 Seksikysymykset	53
7.2.3 Ihastuminen ja seurustelu	56
7.2.4 Kodin ihmissuhteet	58
7.2.5 Muut kysymykset, koulu ja opiskelu	59
7.2.6 Kuukautiset ja ulkonäkö	61
7.2.7 Tupakka ja päihteet	62
7.2.8 Suhteet kavereihin ja kiusaaminen	63
7.2.9 Muut aiheet	65

7.3	Tyttöjen ja poikien soitonaiheet eroavat toisistaan.....	67
7.4	Tutkimuksen tulokset aiempien teorioiden valossa	71
7.4.1	Päivän kuulumiset nuoren identiteetin muokkaajana.....	71
7.4.2	Nuoren sopeutuminen aikuistumisen haasteisiin.....	74
8	POHDINTA.....	78
	LÄHTEET.....	84
	LIITTEET.....	90
	Liite 1: Jyväskylän Lasten ja nuorten puhelimen aiheet vuonna 1998.....	90
	Liite 2: Yhteenveto puheluraporttien aiheista kategorioittain	93

1 NUORUUS – IDENTITEETIN TYÖSTÄMISEN AIKAA

*”Tärkeintä maailmassa ei ole missä olemme,
vaan mihin suuntaan olemme menossa.
Satamaan päästäksemme on meidän purjehdittava
joskus tuulen mukana ja joskus sitä vastaan.
Mutta purjehdittava meidän on,
ei ajlehdittava eikä seisoa ankkurissa.”*

Olen toiminut kevästä 1997 asti Mannerheimin lastensuojeluliiton Lasten ja nuorten puhelimen vapaaehtoisena päivystäjänä. Lähdin mukaan toimintaan, sillä halusin saada lähemmän kosketuksen tämän hetken nuoriin. Toivoin voivani auttaa erilaisten kasvuun ja aikuistumiseen liittyvien vaikeuksien kanssa painiskelevia nuoria. Kokemus puhelinauttamisesta on muuttanut hieman käsityksiäni päivystystyöstä. Olennaista on se, että nuori kykenee erittelemään omia tuntemuksiaan ja tekojaan sekä saa vastakaikua aikuiselta, joka on kiinnostunut hänestä. Päivystäjänä myötäelän nuoren elämäntilanteita ja tunnetiloja sekä pohdin soittajan kanssa ratkaisuja pieniin ja suuriin ongelmiin.

Päivystäessäni olen pohtinut sitä, miksi nuori soittaa Lasten ja nuorten puhelimeen. Akuutit neuvot selittynevät todellisella avuntarpeella, mutta millaisia ovat ne nuoren kasvuun olennaisesti kuuluvat asiat, joihin nuori kaipaa kuuntelijaa, tukijaa ja neuvojaa? Valtakunnallisen Lasten ja nuorten puhelimen varatut puhelinlinjat osoittavat, että nuori tarvitsee ulkopuolista kuuntelijaa. Tyypillistä soittajaa on vaikea määritellä, sillä soittajien kirjo on laaja, kuten nuorten yleisestikin. Aiheet liikkuvat nuoren tärkeillä elämäalueilla, kuten koti ja perhe, ystävät, vapaa-aika. Näillä kaikilla puolestaan on vaikutuksensa kaikkein tärkeimpään eli nuoren alati kehittyvään minään. Nuoren mielessä usein vellova kysymys: “kuka minä olen?”, on merkki käynnissä olevasta identiteettityöstä.

Identiteetin rakentuminen hallitsee nuoren elämää, mutta se kätkeytyy erilaisten kasvuun ja kehitykseen liittyvien asioiden taakse. Nuori elää vaihetta, jolloin

biologinen kypsyminen ja psyykkiset muutokset saavat hänen pohtimaan omaa itseä suhteessa muihin. Yksilön identiteettityö ei kuitenkaan rajoitu vain nuoruuteen, vaan kestää läpi elämän. Partanen (1997, 7) käyttää osuvasti identiteettityöstä nimitystä 'monisäikeinen rakennustyömaa', joka kuvaa identiteetin kokonaisvaltaisuutta. Näin ollen voidaan olettaa, että nuoren ajatukset ja kysymykset Lasten ja nuorten puhelimen päivystäjälle liittyvät jollain tavalla nuoren identiteetin muodostamiseen. Kuuntelemalla nuoren omasta aloitteesta lähteviä ajatuksia antaa mahdollisuuden kurkistaa siihen maailmaan, jossa nuori muokkaa käsitystä itsestään.

Keskustelin tutkimusideastani Lasten ja nuorten puhelimen aluevastaavan kanssa. Pohdimme yhdessä mahdollisia tutkimusaiheita ja hän lupasi päivystysraportit käyttööni. Tässä tutkimuksessa tarkastelen Lasten ja nuorten puhelimesta käytyjen keskustelujen sisältöjä. *Tutkimuksen tehtävänä on eritellä nuorten puheluiden aiheita ja hahmottaa, kuinka identiteettityö heijastuu puhelusta.* Tulosten avulla voidaan kehittää puhelimen toimintaa päivystäjien koulutuksella, joka tähtää nykynuoren tarpeiden vastaamiseen.

2 NUORUUS ELÄMÄNVAIHEENA

Nuoruus, jota Erikson (1968/1998, 155) tähdentää lapsuuden viimeisenä vaiheena kattaa laajasti ikävuodet 10 – 25. Nykyään aikuistumiseen tarvitaan enemmän aikaa kuin muutama vuosikymmen sitten. Monet kehityspsykologit ovat määritelleet iän avulla nuoruutta ja ryhmitelleet nuoruuden eri osia. Murrosikä eli puberteetti kuvaa yksilön fyysisiä muutoksia. Nuoruusikä eli adolesenssi tarkoittaa kokonaisvaltaista aikuistumiseen liittyvää kasvua. Yhteiskunnallisen näkökulman omaava Ziehe (1989, 44) kuvaa nuoruutta sosiaalisena ilmiönä ja 'välitilana'. Hoikkalan (1993, 239) mukaan nuoruus voidaan nähdä 'odotustilana'. Yhteistä määritelmille on se, että nuoruus kuvataan elämänvaiheena, jossa valmistaudutaan joko fyysisesti tai psyykkisesti aikuisuuden vaatimuksiin.

Klassiset kehitysteoriat määrittävät kehityksen kulun. Eriksonin psykososiaalisen kehityksen teoria kuvaa ihmisen kehitysvaiheita suhteessa sosiaalisen ympäristön asettamiin vaatimuksiin. Havighurstin (1982) sosialisatioteoria muistuttaa edellisiä teorioita korostaen biologista kehitystä ja ympäristön vaatimuksia. Teoriassa käytetään käsitettä kehitystehtävä, joka tarkoittaa kykyjä ja taitoja, joita henkilö omaksuu hallitakseen ympäristöönsä. Tämän tutkimuksen teoreettinen tausta on lähtöisin Eriksonin identiteettikäsityksistä. Lisäksi teoriataustassa huomioidaan yhteiskunnan merkitys identiteetin muodostumisessa. Eriksonin teoriaa on kuvattu heuristiseksi ja konnotatiiviseksi eli se sisältää erilaisia lisämerkityksiä ja vivahteita (Josselson 1994, 16), kun taas Havighurstin teoriaa on kritisoitu pelkistäväksi. Näin Eriksonin näkökulma tukee tutkimustehtävää parhaiten.

2.1 Nuoruuden eri vaiheet

Nuoruutta jaotellaan eri vaiheisiin kehityksen tuomien piirteiden mukaan, vaikka tarkkoja jaksoja onkin vaikea määrittää. Aluksi puberteetissa nuori saavuttaa sukukypsyyden ja kokee varsinaiset murrosiän kuohunnat. Myöhemmässä vaiheessa, peruskoulun päättymisestä aikuisuuteen, nuori tasaantuu löytäen vastauksia omaa itseä koskeviin kysymyksiinsä. Tätä vaihetta Rousseau kuvasi varsinaiseksi nuoruusajaksi. Hänen ajatuksistaan onkin lähtöisin idea nuoruudesta 'toisena syntymänä'. Nykyajan vaikutusvaltaisoin psykodynaamisen perinteen kirjoittaja Blos (1962) on samoilla linjoilla Rousseau'n kanssa, sillä hänen mukaansa

nuoruusikä on yksilöitymiskehityksessä toinen mahdollisuus. Blosin (1962) kuvaus nuoruudesta ajallisena prosessina on hänen merkittävin työnsä. Hän tutki tarkasti nuoruutta latenssivaiheesta varhaisaikuisuuteen ja jakoi nuoruuden alavaiheisiin, jotka huolimatta olosuhteiden muutoksista pätevät yhä. (Blos 1962, 5-6, 11.)

Esimuoruus (10–12 v). Varsinaisesti nuoruus katsotaan alkavan puberteettivaiheen puhjetessa eli silloin, kun fyysiset, toissijaiset sukupuoliominaisuudet ilmaantuvat. Ruumiissa tapahtuvat muutokset vaativat myös psyykkistä sopeutumista. Nuori joutuu muokkaamaan minuuttaan, sillä muutosten myötä entiset mielikuvat itsestä eivät enää vastaakaan omasta kehosta tehtyjä havaintoja. Heräävä seksuaalisuus aiheuttaa hämmennystä sekä pelkoja, mutta vastakkaiset sukupuolet eivät vielä kiinnosta. “Pojat suhtautuvat vihamielisesti tyttöihin ja tytöt saattavat olla aggressiivisia pieniä naisia” (Blos 1962, 64). Identiteetin muodostaminen on koko nuoruusiän vallitseva kehitystehtävä, jolloin etsitään vastausta kysymykseen: kuka minä olen?

Varhaisnuoruus (12–14 v). Kodin ulkopuolinen elämä tulee tärkeäksi ja nuori pyrkii saamaan uusia ihmissuhteita samalla kun kokeilee vanhemmista etäntymistä. Tunnekohteiden murros on parhaimmillaan, sillä nuori haluaa olla erillinen vanhemmistaan. Hän haluaa osoittaa itselleen, että hänet otetaan vakavasti erillisenä yksilönä. Nuori haluaa jakaa uusia minäkokemuksiaan ja olla ymmärretty, mutta ei liian täydellisesti, koska silloin nuoren yksilöllistyminen olisi vaarassa. Vaikka nuori on irtautumassa vanhemmistaan, hän kaipaa ajoittain kodin turvaa ja vanhempien läheisyyttä. (Josselson 1980, 194–195.) Tutkijat ovat huomanneet, että varhaisnuoruudessa ilmenee eniten häiriöitä yksilön minäkuvassa. Tällöin nuoren itseluottamus saattaa olla heikoimmillaan ja hän murehtii paljon horjuvaa minäkuvaansa. (Steinberg 1985, 247.) Nuorella esiintyy narsistisuutta sosiaalisissa suhteissaan, jolloin hän vertaa itseään muihin ja samastuu toisten miellyttäviin piirteisiin. Blos (1962, 86) arvelee tyttöjen narsismin olevan lähellä ikävaiheelle tyypillistä biseksuaalisuutta, joka johtuu heikosta kehon tuntemisesta. Tällä tarkoitetaan sitä, että tyttö ei vielä ole täysin tietoinen omasta naisellisuudestaan. Oman kehon kehittymisen vastustaminen saattaa johtaa jopa syömishäiriöihin.

Varsinainen nuoruusikä (14–16 v). Identiteetin etsintä on kiivaimmillaan ja tunteiden skaala vaihtelee ääripäästä toiseen. Nuori etsii itseään erilaisten harrastusten sekä kokeilujen avulla. Ystävyysuhteet ovat tärkeitä, jolloin nuori pyrkii irtautumaan vanhemmistaan tunteiden tasolla. Vanhempien ja ikätoverien vaikutuksia ei enää nähdä vastakkaisina, vaan toisiaan täydentävinä. Ystävien merkitys on suuri jokapäiväisissä asioissa

ja vanhemmat vaikuttavat nuoren elämää laajemmin koskevissa asioissa. (Steinberg 1985, 289–290.) Tässä vaiheessa sukupuoli-identiteetin etsintä etenee kokeilemalla heteroseksuaalisia suhteita, jolloin narsistiset ja biseksuaaliset tunteet häipyvät.

Myöhäinen nuoruusikä (16–25 v). Käsitys omasta itsestä vakiintuu, tunne-elämä tasaantuu ja nuoren itsearvostus vankistuu. Nuori sisäistää oman body imagensa eli kehon kaavansa ja seksuaaliset kokemukset vakiinnuttavat seksuaali-identiteetin. Identiteetin osat nivoutuvat vähitellen kokonaisuudeksi ja selkiytynyt identiteetti valmistaa nuoren aikuisuuteen. Blos toteaa tämän vaiheen olevan lujittumisen aikaa. (Blos 1962, 129; Vuorinen 1997, 202.) Kuitenkin identiteetti jatkaa muotoutumistaan eikä ole koskaan täysin valmis.

2.2 Kriisit nuoruusvaiheessa

Murrosikä mielletään yleisesti ruumiillisen ja henkisen kehityksen ajaksi. Nuori kohtaa omien fyysisten ja psyykkisten muutosten ohella lukuisia ympäristön tuomia haasteita ja vaatimuksia. Nuoruuteen liitetään useita persoonallisia ja sosiaalisia tehtäviä, joista yksilön olisi suoriuduttava valmistuakseen aikuisuuteen. Oman identiteetin saavuttaminen, ystävyysuhteiden solmiminen, seksuaalisen ruumiin jäsentyminen ja hahmottuminen osaksi persoonallisuutta, irtautuminen lapsuuden vanhemmista sekä kyky toimia yhteisössä ovat nuoruudessa kohdattavia kehitystehtäviä. (Rosblom ym. 1996, 145–146.) Siirtymä lapsuudesta aikuisuuteen on sekä yksilöllinen että sosiaalinen muutos. Yhteiskunnallinen muutos on morimutkaistanut tätä siirtymää mahdollistamalla erilaisia vaihtoehtoja. (Aapola 1997, 53–54.)

Kun yksilö joutuu nuoruudessa kohtaamaan erilaisia muutoksia, syntyy normaaliin elämäntapaan kuuluvia psyykkisiä kriisejä. Ne ovat merkkejä siitä, että yksilö reagoi sisäisiin ja ulkoisiin muutoksiin. Kriisit liittyvät omaan itseen, ihmissuhteisiin ja ympäristöön. Selviytyäkseen kriisistä nuoren on etsittävä uusia ratkaisuja epäonnistumisienkin uhalla. (Hauser & Bowlds 1993, 388.)

Yksilöllinen kriisi on seurausta fyysisten muutosten aiheuttamasta henkisestä epätasapainosta. Ihmissuhteiden kriisin aikana nuori protestoi vanhempiaan kohtaan ja solmii ystävyysuhteita ikätoveriensa kanssa. (Rosblom ym. 1996, 145–146.) Varsinainen identiteettikriisi on omien rajojen kokeilua ja minäkokemusten selkiyttämistä, kuten Erikson (1968) kuvaa psykososiaalisessa teoriassaan. Myöhemmin ilmaantuu ideologinen kriisi, joka koskee yksilön asemaa maailmassa.

Identiteetin muodostaminen on merkittävin ja jatkuu läpi elämän. Itsensä etsiminen ja minäkuvan selkiyttäminen eivät tapahdu vaikeuksista, etenkin tunteiden herkkyydessä ja haavoittuvuudessa. Nuori testaa kykyjään ja lahjojaan muodostaen vähitellen todellisuutta vastaavan kuvan omista rajoistaan. (Rosblom ym. 1996, 145–146.)

Nuoren kriisikamppailut osoittavat sen, että hän pyrkii vahvistamaan identiteettiään valmistautuakseen uusiin, aikuistumiseen liittyviin vaatimuksiin. Nuori reagoi ahdistukseen usein vastustamalla auktoriteetteja, jolloin aikuisten paheksunta lisää epämurrosikäistä ja nuori etsii hyväksyntää muualta, usein vertaisiltaan. Nuori on oikullinen, äreä, päättämätön ja kapinoiva, mutta mahdollisesti uhkaavampi, jolloin hän uhkuu vihaa, syvää ahdistusta ja onnettomuutta. Ääritapauksissa nuori voi ilmaista väkivaltaisia piirteitä toisia tai itseään kohtaan. (Gibson-Cline & Dikaiou 1996, 4.) Nämä murrosikäisen merkit ilmenevät jokaisella nuorella yksilöllisesti. Toinen saattaa tuntea kiukkua sekä ahdistusta ja näyttää sen läheisilleen voimakkaasti. Sen sijaan toisella nuorella ei ole havaittavia murrosikäisen piirteitä käyttäytymisessään eikä hän koe nuoruuskriisien olemassaoloa.

Aapola (1997) on tutkinut diskurssianalyysin avulla käsityksiä nuoruudesta, tarkoituksena määrittää nuoruuden ongelmallisuutta sekä feminiinisyyden ja maskuliinisuuden yhteyttä ikävaiheeseen. Tutkimus perustuu Suomessa vallitseviin käsityksiin nykykuoruudesta ilmentäen nuoriin kohdistettuja odotuksia. Yhteistä analysoiduille julkisille ja yksityisille teksteille oli se, että nuoruus kuvattiin kasvamisen sosiaalisesti prosessiksi. Nuoruus määriteltiin ongelmalliseksi ikävaiheeksi, jolloin elämä on epävakaa ja tunteiden mylläkkää. Aapolan tutkimuksen analyysikohteena oli suosittu nuorisolehden neuvontapalstan lukijakirjeet. Aineistossa tytöt kuvasivat elämäänsä psykologisesti ongelmallisena, jolloin vaikeudet liittyivät ihmissuhteisiin, vanhempiin ja sisäiseen ahdistukseen. Aapolan mukaan teksteistä ilmeni, että tyttöjen nuoruus määriteltiin yleisesti ongelmallisemmaksi kuin hitaammin kehittyvien poikien. (Aapola 1997, 51, 53–54.)

Hollantilainen tutkimus, joka sivuaa Aapolan tutkimusaihetta, kartoitti nuorten päällimmäisiä huolenaiheita. Tutkimus suoritettiin kyselylomakemenetelmällä 11–18-vuotiaille oppilaille, joita oli kaikkiaan 416. Huolet rinnastettiin sisäisiin murheisiin ja ahdistaviin tuntemuksiin, kuten rakkauteen, tulevaisuuteen, ulkomuotoon sekä tunteiden sekamelskaan. Kuten Aapolan tutkimuksessa myös tässä tyttöjen nuoruus todettiin sisältävän enemmän vaikeuksia, mutta sukupuolten huolenaiheet olivat pitkälti samansuuntaisia. Tutkijat epäilevät sukupuolten eron selittyvän sillä, että tytöt kokevat voimakkaammin fyysiset ja psykososiaaliset tapahtumat ja kykenevät tulkitsemaan kokemuksiaan tarkemmin. (Spruijt-

Metz & Spruijt 1997, 485–501.) Vaikka tutkimukset kuvaavat hyvin yksimielisesti tyttöjen ongelmallisempaa nuoruutta, ei voida väittää poikien selviytyvän vaikeuksista. Kenties tytöt hakevat apua herkemmin ja he puhuvat ongelmistaan, kun niitä tiedustellaan. Pojat saattavat kertoa asioistaan, mutta vapaaehtoisesti eikä suoraan niitä kysyttäessä. Monikansallinen tutkimus (Gibson-Cline 1996) koskien nuoruuden kriisejä ja niistä selviytymistä tuo esille tyttöjen ja poikien eron ongelmissa. Tyttöjen vaikeudet koskevat enemmän läheisyyttä tai ihmisten välisiä ristiriitoja, kun taas pojille ahdistusta aiheuttavat fyysinen ja älyllinen pätevyys.

2.3 Ystävyysuhteet, seurustelu ja sukupuoliuus muovaavat identiteettiä

Nuorelle ystävyysuhteet ovat merkittäviä identiteetin rakentumisen kannalta, sillä ystävyysuhteiden avulla nuori rakentaa omaa identiteettiä. Ystävien kautta nuori peilaa itseään ja kokeilee erilaisia identiteettivalintoja. Ystävien kanssa vietetty vapaa-aika tukee itsenäistymistä, jolloin nuori saa palautetta mielipiteistään ja tekemisistään. Yksinäisyys on varjo nuoren elämässä, silloin kun se ei ole vapaaehtoista. Kun ei ole läheistä ystävää, on vaikea sulautua muiden ikätovereiden joukkoon. Torjuntaa saattavat aiheuttaa erilainen käytös, sairaus, jälkeenjääminen kehityksestä, aggressiivinen käytös tai rotu. (Aapola 1991, 72.) Koulun pihalla välitunnilla yksin seisova nuori ei ole harvinainen näky. Syrjinnän kohteeksi joutunut nuori kärsii suuresti yksinäisyydestään, johon tuntee olevansa voimaton vaikuttamaan.

Vaikka sekä tytöt että pojat pitävät ystäviä merkittävänä, on sukupuolten välillä on eroja ystävyysuhteissa. Tytöt pitävät tärkeänä ystävän empaattisuutta, luotettavuutta ja samanlaisuutta. Pojille taas yhteiset harrastukset ja toiminnat sekä auttaminen tarvittaessa ovat ystävyudessa olennaisia asioita. Ristiriitoja aiheuttavat tytöillä kateus, vallanhalu ja erilaiset jännitteet. Negatiivisia asioita poikien ystävyysuhteissa on tappelut, toisen omaisuuden vahingoittaminen ja tyttöystävistä riitely. (Aapola 1991, 58; Adelson 1980, 413.)

Nuorilla poika- tai tyttöystävän saanti on todiste heteroseksuaalisesta normaaliudesta. Kulttuuri ja yhteisö vaikuttavat sukupuoliisuuden kehittymiseen luomalla tiettyjä rooleja yhteisön tarpeisiin. Tämä saattaa aiheuttaa paineita nuorelle, joka ei seurustele. (Aapola 1991, 65.) Usein nuori on halukas seurusteluun tunteakseen jonkun välittävän ja olevan läsnä. Seurustelu voi myös aiheuttaa riippuvuussuhteen tai yksilö tuntee olevansa sidottu. Tytöt vaativat yleensä seurustelulta enemmän ja heille romanttinen rakkaus on

tärkeää, mutta ei enää pakollista kuten aiemmin. Pojat kokevat seurustelun itsestäänselväksi ja käytännölliseksi tavaksi saada seksuaalisia kokemuksia. He ovat useimmiten “kiinnostuneita mieluummin kuin ihastuneita” (Tirkkonen, Hukkila & Kontula 1989, 129–130, 178.)

Nuorelle ruumiillisuus toimii tärkeänä identiteetin rakennusaineena. Kehitys luo uusia mahdollisuuksia ja kysymyksiä. Seksuaalisuus ei kuitenkaan ilmesty vasta nuoruudessa, vaan psykoanalyttikoiden mukaan jo vauvoilla tapahtuu seksuaalinen herääminen (Steinberg 1985, 348). Sen sijaan seksuaalisuuden tuomat hämmentävät asiat liittyvät merkittävästi nuoruuteen. Murrosiässä yksilö kohtaa oman sukupuolisuuksensa ja käsittelee siihen liittyviä asioita ja ongelmia. Jokainen kulttuuri sopeuttaa seksuaalisuuden omiin rakenteisiinsa ja usein kulttuuri määrää enemmän kuin luonto sitä, mikä on seksuaalisesti luonnollista. Länsimaissa nuoret hankkivat seksuaalisia kokemuksia yhä enemmän ja aikaisemmin. (Helmius 1990, 66.) Huolestuttava piirre tämän päivän yhteiskunnassa onkin se, että jo lapset ovat varsin tietoisia erilaisista seksiin liittyvistä asioista. Tällöin ei olekaan suurta kynnystä aloittaa omaa seksielämää, koska tietous ja sen myötä kiinnostus on jo ehtinyt kasvaa.

Aapola (1997) toteaa tutkimustuloksissaan, että tyttö on kehonsa armoilla, sillä hän kypsyy usein nopeasti naiseksi fyysisesti, mutta henkinen puoli ei aina kehity samaan tahtiin. Tämä aiheuttaa nuorelle naiselle ongelmia mm. seksuaalisuuden kanssa. Pojan nuoruus määritellään hillitymmäksi eikä hänelle tarjota yhtä paljon neuvoja kuin haavoittuvalle tytölle. Erona on myös se, että pojan nuoruus yhdistetään lähinnä ikään, mutta tytön feminiinisyyteen. (Aapola 1997, 62–63.) Voi vain kuvitella, millaisia ristiriitoja kokee lapsenomainen tyttö, joka keholtaan on jo saavuttanut naisen ominaisuudet. Näitä nuoria tyttöjä on yleisesti katukuvassa ja heidän käyttäytymisensä viestii suhtautumisesta omaa kehoon. Kenties suuriin college-paitoihin tai tiukkoihin toppeihin pukeutuminen kertoo jotain oman kehon esiintuomisesta.

Nykyään seksuaalisuuteen liittyvistä asioista keskustellaan avoimemmin. Riskinä on edelleen se, että tyttöjä ei rohkaista tuntemaan itseään seksuaalisina olentoina eivätkä he saa riittävästi tukea. Tällöin he ovat valmistautumattomia seksuaalisiin kokemuksiin. Nuoret luottavat vanhempien ja opettajien antamaan tietoon seksuaalisuudesta, mutta henkilökohtaisissa kysymyksissä ja ajatuksissa käännytään vertaisten puoleen. (Helmius 1990, 66–68.) Nuorten on myös helpompi keskustella omasta seksuaalisuudestaan niiden aikuisten kanssa, jotka eivät ole sukulaisia eivätkä tuttuja, kuten Lasten ja nuorten puhelimen päivystäjä.

Nuoruuden aikana määritellään aikuisrooleja, joihin sukupuoli vaikuttaa olennaisesti. Varhaisnuoruudessa pojat keskittyvät identiteettiä muokatessaan työ- ja urasuunnitelmiin, kun taas tytöt rakentavat identiteettiään ihmissuhteiden näkökulmasta. Sukupuoli-identiteetti yhdistää perimmäisen naiseuden tai miehisyyden tunteen sekä oman sukupuolen tuoman sosiaali-psykologisen rakenteen hyväksymisen. Tässä suhteessa naiset ovat alttiimpia tuen ja hyväksynnän vaikutuksille kuin miehet. Nykyiset määritelmät sukupuolirooleista saattavat vahingoittaa yksilöitä, sillä on tapahtunut paljon muutoksia sukupuolikäyttäytymisessä. Nuoruuden identiteettityöskentelyssä on tärkeää antaa nuoren pohtia kuka on ja mitä haluaa. (Bieri & Bingham 1994, 141–144.)

Sukupuoli-identiteetti on minäkäsityksen osa, joka viittaa ihmisen kokemukseen omasta naiseudesta tai miehisyydestä. Se rakentuu sosialisatioprosessien ja ihmissuhteiden kautta. Seksuaalisuus on ainutlaatuinen mahdollisuus etsiä identiteettiä. Yksilö saa kokea olevansa tarvittu ja rakastettu sekä kuuluvansa jonkun kanssa yhteen. (Helmius 1990, 66.) Sukupuoli-identiteetin hahmottuessa yksilö hyväksyy oman biologisen rakenteensa ja rakentaa psyykkisen sukupuolisuutensa ytimen. (Aapola, 1991, 65.)

3 YMPÄRISTÖN VAIKUTUS NUORUUTEEN

Nuoruus on sosiaalisesti rakentunut, joten se ei ole määriteltävissä vain sisäisten prosessien avulla. Nuori kehittää yksilöllisyyttään sosiaalisessa kontekstissa, joka sisältää vuorovaikutuksen ihmisten ja koko yhteiskunnan kanssa. Yksilö sisäistää ympäristönsä sosiaaliset normit ja pyrkii toimimaan yhteisön vaatimusten mukaan. Yhteiskunnan tilanne vaikuttaa nuoren kehitykseen, kuten siirtymään nuoruudesta aikuisuuteen. Tässä siirtymässä ikäjakauma eri maiden välillä on suuri. Esimerkiksi korkeasti kehittyneet, taloudellisesti ja kulttuurisesti itsenäiset maat ovat antaneet nuorilleen mahdollisuuden yhä varhemmin sitoutua itsenäisesti sekä yksilöllisesti kulutukseen, seksuaalisuuteen ja poliittis-eettiseen toimintaan. (Hurrelmann 1994, 8–10.)

Erikson (1959/1994) tähdentää identiteetin kehityksessä yksilön ja yhteisön välistä vuorovaikutuksellista sidettä. Pitkälle modernisoitunut yhteiskunta avaa yksilölle monenlaisia mahdollisuuksia, mutta edellyttää myös uudenlaisia valmiuksia. Nykyiseen yhteiskuntavaiheeseen liittyy muutosten aiheuttamia ristiriitoja, joita yksilön on ratkaistava. Nuori joutuu vastaamaan oman identiteettinsä rakentamisesta erilaisten vaatimusten luomissa puitteissa. Fornäs (1995) väittää, että myöhäismodernissa yhteiskunnassa nuoren paine luoda oma identiteettinsä on suurempi kuin muutama vuosikymmen sitten. Nuorelta odotetaan tulevaisuudensuunnitelmia, vaikka tulevaisuus näyttää yhä epävarmemmalta. Vanhemmat eivät enää ole rajojen asettajia, vaan nykyään nuoren on itse kokeiltava rajojaan. (Fornäs & Bolin 1995, 77.)

Nuori joutuu herkemmin siirtymään monen sellaisen tehtävän eteen, joka kuuluisi aikuisuuteen. Hoikkala (1993) päätyy tutkimuksessaan siihen, että elämäntyyli on tiedossa jo ennalta, koska nuori on tunnistanut ja omaksunut aikuistumisen käsikirjoituksen hyvissä ajoin (Hoikkala 1993, 250–252). Nuoren oletetaan siirtyvän aikuisten maailmaan yhä varhaisemmassa vaiheessa, mutta kenties onkin niin, että yksilön aikuistumisprosessi on pitkittänyt. Ziehe on tarkastellut nuoren sopeutumisesta moderniin elämään. Hänen käsityksensä soveltuvat hyvin Suomen yhteiskunnalliseen tilaan. Fornäs kuvaa pohjoismaisten nuorten elämää yhteiskunnan muutoksissa. Hänen elämäntyyli-ajattelunsa on yhteydessä identiteetin moninaisuuteen.

Nuoruus 1990-luvun lopulla on erilaista kuin muutama vuosikymmen sitten, sillä sosiaalinen konteksti luo erilaiset puitteet kunakin aikana. Yhteiskunnalliset muutokset

ovat luoneet mahdollisuuksia nuorelle. Esimerkiksi nuori voi osallistua osa-aikatyöhön, kulutukseen, käyttää yhä enemmän viihdeteollisuuden tuotteita, myös päihteiden käyttö on omaksuttu nuorten keskuudessa. Useat tutkimukset todistavat, että ympäristötekijät ja yhteiskunnan muutokset ovat yhteydessä nuorten kasvuun liittyviin ongelmiin. (Elliott & Feldman 1993, 7–8; Gibson-Cline 1996, 6.)

3.1 Yhteiskunnan modernisoitumisen vaikutus nuoruuteen

Bauman (1991) kutsuu nykyistä yhteiskuntavaihetta postmoderniksi. Sen sijaan Fornäs huomauttaa nimityksen antavan käsityksen siitä, että modernin kauden mekanismit olisi ylitetty, vaikka ne ovat syventyneet ja radikaalistuneet. (Fornäs 1989, 27.) Ziehellä nykyinen vaihe on uusi kulttuurinen tilanne. Lähteenmaa (1995) korostaa, että yhteiskunnalliseen muutokseen lievemmin suhtautuvat käyttävät Ziehen käsitteen ohella nimitystä 'myöhäismoderni'. Modernisaatioteoreetikot jakautuvat kahden mielipiteen kannattajiksi. Toisen mukaan nykyinen jälkimoderni kehitysvaihe on vain hidasta jatkoa modernistumiselle. Vastakkainen käsitys on se, että tämä vaihe on kokonaan uusi yhteiskuntamuoto, josta entinen on katoamassa. (Lähteenmaa & Siurala 1991, 203.) Postmodernilla viitataan yhteiskuntaa leimaavaan epävarmuuteen sekä siihen ilmiöön, että eettiset kysymykset palautuvat yksilölle. Helve esittää, että nuoret kannattavat erilaisia ideologioita ja liittyvät niitä noudattaviin vaihtoehtoliikkeisiin. Näitä ovat mm. eläinsuojeluaktivismi, Greenpeace ja Amnesty International. (Helve 1996, 171; Ziehe 1991.)

Modernisaatioprosessi on viime vuosikymmenten aikana kiihtynyt ja kuulunut syvemmin ihmisen ulkoisiin ehtoihin sekä sisäiseen rakenteeseen. Vakaat perinnemallit ovat menettäneet itsestäänselvyytensä muutosten kourissa. Nykyajalle on tyypillistä se, että tietoisuuden lisääntyessä varmuus vähenee. Tuloksena on uusia mahdollisuuksia, mutta myös uusi turvattomuus. (Fornäs 1989, 27.) Suhtautuminen yksilöön on edelleen muuttunut. Yhteiskunta vaatii yksilöltä vastuuta ja itseohjautuvuutta, sillä instituutiot, kuten koulu eivät enää anna valmiita toimintamalleja. Nykyajalle on tyypillistä impulsiivisuus, joka näkyy nopeasti vaihtuvien elämänalueiden ja -tyylien kokeilemisena. (Hautamäki 1996, 35–36; Josselson 1994, 14.) Individualismi eli yksilöllisyyden korostuminen ilmenee tänä päivänä ihmisten toiminnassa. Yksilön omat tarpeet ja hyvinvointi asetetaan pitkälti perheen tai yhteisön edelle. Näin ollen ihminen pyrkii toteuttamaan omia toiveitaan ja halujaan sekä tavoittelee itselleen yhä parempaa oloa. Tämä saattaa aiheuttaa ristiriitoja ihmisten

välisissä suhteissa.

Tulevaisuutta ajatellen ennustettavuus on huono: yksilön elämänprojektit rakentuvat autonomisista – mielellään luovuutta osoittavista ratkaisuista. Kokemukset eri alueilla ovat lähempänä nuoria kuin ennen: kaikkea voidaan kokeilla, muuttaa, kuvitella ja tietää, jolloin vallitsee rajaton emotionaalinen ja kognitiivinen kenttä. Mutta helposti vastaan tulee kova todellisuus, joka tuottaa turhautumista ja motivaation puutetta. (Melucci 1996, 7–9.) Moni nuori turhautuu, koska yhä useampi tulevaisuudessa siintävä tapahtuma on jo jollain tavoin koettu. Näin vaarana on se, että nuori menettää luontaista uteliaisuuttaan ja mielenkiintoaan tulevaisuutta kohtaan. Kenties tästä johtuen nuori kiinnostuukin menneestä ja ryhtyy ihannoimaan edellisten vuosikymmenten muotia.

Perheiden erilaistuminen lisääntyvine avioeroineen ja uusperheineen ovat vaikuttaneet olennaisesti nuoren elämään. Työllisyystilanteen heikentyminen ja muut taloudelliset vaikeudet perheessä aiheuttavat henkistä kireyttä. Nuoren elämään kuuluvat yhä enemmän kulutus ja viihde, sillä markkinat tarjoavat jo hyvin nuorelle mahdollisuuden kuluttajana toimimiseen. Eri maiden nuorten nykytilannetta kartoittava tutkimus (Hurrelmann 1994) todistaa sen, että nuoruudesta on tullut vaikeampi ja herkempi vaihe kuin ennen. Suuret muutokset niin yhteiskunnassa kuin yksilön elämässä, kuten siirtyminen koulusta toiseen edellyttävät nuorelta mukautumista. Suomalaiseen nuoruuteen kuuluu pitkä ja vapaa koulutus, jonka tarkoituksena on taata samanarvoiset mahdollisuudet taustoista huolimatta. Olennainen piirre on tyttöjen suuri osuus koulutuksen eri tasoilla. Aikuisuuteen siirtymisessä nuori kohtaa useita vaihtoehtoisia ja monimutkaisia perhemalleja, joita hän joutuu arvioimaan. (Siurala 1994, 143.)

Kehitys on mennyt Ziehen mukaan siihen, että perinnesidokset ovat hälventyneet. Buchmann (1989, 185) huomauttaa, että vaikka perinteet ja tavat pakottavat nyt vähemmän elämää, on lisääntyvä institutionaalistuminen sitonut ihmisiä muodostaen erilaisia kategorioita. Elämäntulkua ohjaavat iän tuomat roolit ja sosiaaliset asemat. Näin ollen samaan aikaan vaaditaan yksilöllistymistä, mutta edellytetään yksilöiden valintojen noudattavan yhteiskunnan standardoimia elämänmallien normeja. Puhutaan myös sosiaalisesta tyhjiöstä, johon nuoret joutuvat perinteiden katketessa (Lähteenmaa & Siurala, 1991, 209). Aiemmin sosialisatio tapahtui sääntöjen ja arvojen siirtämisenä, mutta nykyaikana perinteiden himmettyä on mahdollista määritellä uudelleen arvoja (Melucci 1996, 8.)

Kuitenkin sosiaalisella tuella on yhä suurempi merkitys nyt, kun yksilöä tukevat traditionaaliset siteet ovat karisseet. Nuorten ja vanhempien välinen suhde on

muuttunut sukupolvidramatiikan kadotessa. Vaikka yleisesti otaksutaan nuoren kyseenalaistavan vanhempiensa arvoja ja asenteita muokatessaan omaa identiteettiään, Ziehen (1992a, 26-29) mukaan nuorella ei ole enää tarvetta vastakkaisiin elämäntyyliin, koska arvokäsitykset aikuisten ja lasten välillä eivät ole kaukana. Sen sijaan nuoria vaivaa aikuisten kommunikaatioköyhyys. Ziehe tarkoittaa, että nuorten mielestä aikuiset eivät kykene ilmaisemaan itseään tarpeeksi selvästi. Näin ollen edelleen sukupolvien välillä vallitsee olennaisia käsityseroja, vaikka varsinainen dramatiikka sukupolvien väliltä olisikin kadonnut.

3.2 Nuoruusikävaihe murroksessa

Nuoruus sisältää yhteiskunnassamme muihin ikävaiheisiin verrattuna eniten ristiriitaisuuksia ja herkkyyttä sosiaalisille muutoksille. Koska nuorilla ei ole vakiintuneita toimintatapoja, kuten aikuisilla, vaikuttaa sosiaalinen modernisaatio heihin voimakkaasti. Nuoret ovat usein uranuurtajia monella saralla, mutta moni teini-ikäinen haluaa nykyään tarrautua identiteettiään suojaaviin muureihin ja vastustaa näin epävakautta.

Ziehe (1992) kuvaa nyky-yhteiskunnan muutosten synnyttäneen uuden nuorison, jolla on aiemmista nuorisosukupolvista poikkeavia piirteitä. Sosiokulttuuristen raamien muuttuminen nopeasti on vaikuttanut olennaisesti nykynuorten elämään. Ensinnäkin auktoriteettien, eritoten vanhempien vastustaminen on tullut näkyväksi. Nuori saattaa katkaista välinsä vanhempiinsa, kun hänestä tuntuu siltä. Kuriin ja kontrolliin suhtautuminen on torjuvaa. Toiseksi seksielämä ei enää kuulu vain aikuisuuteen, vaan nuorella on mahdollisuus seksuaalisiin suhteisiin yhä nuorempina. Huomattavaa onkin, että nykynuorella on enemmän erilaisia seksuaalisia kokemuksia kuin vanhemmillaan. Kolmanneksi nuori voi kokeilla monenlaisia ja vastakkaisia elämäntyyliä, joita julkisuus ja mediat välittävät. Vaikka kaikkia tyyliä ei voisi fiktiivisyyden vuoksi todellisuudessa edes toteuttaa, on nuoren pakko valita jatkuvasti yhteiskunnan esittämiä elämäntyyliä. (Ziehe 1992, 35–36.) Monimutkaisessa yhteiskunnassa on mahdollista sekin, että yhteiskunta sopeutuu yksilöön (Hautamäki 1996, 35–36; Josselson 1994, 14), joka luo omat mallinsa ja näin muokkaa omalla toiminnallaan yhteiskuntaa.

Nuorison elämäntyyliä on tutkittu Skandinaviassa runsaasti. Yleisenä havaintona niin Suomessa kuin muissakin pohjoismaissa on ollut median suuri merkitys nuoren elämässä. Ruotsissa tehdyn survey-tutkimuksen mukaan vallitsee viihdeorientaatio, jossa nuoret haluavat pitää hauskaa tapaamalla kavereita, käymällä elokuvissa ja diskoissa

sekä käyttämällä päihdeaineita. (Fornäs & Bolin 1996, 130–131.) Näin nuori osallistuu yhä enemmän kulutukseen, sillä sidokset uusiin markkinamekanismeihin ovat voimakkaat. Tavaroiden lisääntyvä tuotanto yhdistyy identiteetin muunteluun ja subjektiviteetin kehittymiseen. (Ziehe 1922a, 37.) Kuluttamisesta onkin muodostunut nuorten kannalta keskeinen toiminta ja he ovat omaksuneet kuluttamisen myös huvina. Kasvavan nuoren halu toteuttaa aikuisen roolia ja näyttää se ympäristölle on suuri. (Hendry 1989, 251.) Fornäs ja Bolin (1996) väittävät, että nuorilla on yleisesti ottaen vähäisempi kiinnostus vakavampaan toimintaan. Tämä on jyrkkä yleistys tutkijoilta. Vaikka valtaosalla nuorista vapaa-ajan viettoon kuuluvat edellä mainitut toimet, ei voida leimata nuoria yksinomaan niiden perusteella. Nuori saattaa olla kiinnostunut ”vakavimmista asioista”, mutta hänellä ei ole kenties mahdollisuuksia osallistua sellaisiin asioihin. Lisäksi moni nuori kuuluu johonkin järjestöön tai yhdistykseen, jonka toiminnassa hän on mukana. Kenties on niin, että nykynuoret viettävät aikaansa muutenkin kuin huvitusten merkeissä, mutta sitä on usein vaikeampi havaita.

Julkisuus on antanut harhaisen kuvan uudesta muuttuvasta nuorisosta. Mediat ovat välittäneet kuvan nuorten päihteiden käytön, rikollisuuden ja sosiaalisen eristyneisyyden huimasta kasvusta. Kuitenkin keskimääräisesti suomalainen nuori sosiaalistuu edelleen yhteiskuntaan aikuisten ja perinteisten odotusten mukaisesti. (Lähteenmaa & Siurala 1991, 204.) Medioiden suuri vaikutus näkyy myös asenteiden muokkaajana. Käsitys nykynuoresta on saanut negatiivisen sävyn ja nuori leimataan huomattavasti paheellisemmaksi kuin aiemmat sukupolvet. Mediat antavat viestiä siitä, kuinka nykynuori töhertää julkisia tiloja, skeittailee katuja pitkin ja käyttää julkisilla paikoilla päihteitä. Nuoriso nähdään huonommaksi kuin mitä se todellisuudessa on. (Siurala 1994, 113.)

Kuitenkin on todettava, että nuorison käyttäytyminen on muuttunut osin huolestuttavaan suuntaan. Tuoreessa tutkimuksessa selviää nuorten todellinen tilanne päihteiden osalta 1990-luvulla. Tupakointi 14-vuotiaiden tyttöjen keskuudessa on lisääntynyt ja on yleisempää kuin koskaan aiemmin. Runsaasti tupakoivien osuus on kuitenkin vähentynyt huomattavasti sukupolvelta sukupolvelle koko 1990-luvun. Raittiiden osuus nuorten keskuudessa on vähentynyt ja säännöllisesti alkoholia käyttävien osuus kasvanut. Vuonna 1997 14-vuotiaat tytöt joivat useammin kuin samanikäiset pojat. Huumeekokeilujen lisääntyminen on tapahtunut vähitellen. Nykyäänkin yleisin huumaamistarkoitukseen käytetty aine on alkoholin ja pillerien yhteiskäyttö. Kuitenkin huumeiden saatavuus on helpottunut ja yhä useammalle nuorelle tarjotaan huumeita. (Hermanson, Karvonen & Sauli 1998, 105–108.) Näin ollen päihteiden

käyttö ja tupakointi nuorten keskuudessa on yleistä ja selittänee osin negatiivisen leiman. Mutta kielteinen asennoituminen nuorisoon ei auta ratkaisemaan niitä ongelmia, joita nuoret käyttäytymisellään ilmentävät.

Yhteiskunnallinen muutos on muuttanut elämänkaaren päätehtäviä siten, että nuoruuteen on asetettu runsaasti vaatimuksia. Nykyään koulutus, työ sekä vapaa-aika kuuluvat samanaikaisesti nuoruuteen. Näin elämänvaiheiden tiukka jaksoittaisuus on murentunut. (Siurala 1994, 143; 1991, 76.) Fornäs (1993, 18–19, 50–51) puolestaan kuvaa nuoren sosiaalista elämää sfäreillä. Hän määrittelee sfäärit elämänalueiksi, joita ovat perhe, koulu, kaveripiiri, vapaa-ajan organisaatiot, työ, media, valtio ja markkinat. Nuori sukkuoi näillä alueilla ja liikkuu monien sääntöjen, rajoitusten ja vaatimusten puitteissa. Samalla yksilö joutuu kohtaamaan myös omat resurssinsa. Aapola (1991, 58) puolestaan määrittelee yhteiskunnan asettaman vaatimuksen näin: “postmodernissa ihmisen on pärjätäkseen osattava yksilöllisesti ja mielekkäästi yhdistellä erilaisia elämämpiirejä ja ihmissuhdeverkostoja elämässään.” Siurala (1994, 9) toteaa, että nuorten uudet vapaa-ajan toiminnat, kuten graffitit ja skeittaus ilmentävät identiteettiään etsivän nuoren hapuilua yksityisten ja julkisten tilojen välillä. Vapaa-aika onkin tullut aiempaa merkitykselliseksi nuoren kannalta, sillä nuoriso on siirtynyt julkisille areenoille. Tämä ei suju ongelmitta, koska aikuiset hallitsevat julkisuutta ja kokee ilmiön valtataisteluna sekä leimaavat nuorison yhä pahemmaksi.

Materiaalin merkitys nuorelle on kaksijakoinen. Toisaalta nuori kuluttaa innokkaasti tuotteita ja kerää tavaroita, mutta toisaalta nuori kapinoo kaikkea materiaa vastaan. Kulutus ja omien rahojen käyttäminen ovat tuoneet nuorta aikuisuuteen, mutta myös liittänyt hänet menneisyyteen. Gillis (1993, 12–13) esittää terävästi, että nykynuorilla on muistoja ennen kuin heillä on haaveita. Eli nuorella on mahdollisuudet kaikkeen, jolloin haaveilu menettää merkityksensä. Nykypäivän uusi piirre on suhtautuminen nostalgisesti menneeseen. Esimerkiksi nuorilla on pääsy eri sukupolvien maailmaan mm. palaamalla 1960-luvun vaatetukseen. Myös nuoruus tulevaisuutena on himmentynyt, sillä nuoret muistelevat yhtä lailla mennyttä kulutuksen mahdollistamana. (Gillis 1993, 3, 11.) Meluccin (1996, 9) mukaan moderni kausi tuottaa yksilölle kärsimystä ajallisen perspektiivin menettämisessä. Materiaalinen kylläisyys ja pääsy erilaisten kulutustuotteiden pariin aiheuttavat tyhjyyttä, joka johtaa välinpitämättömyyteen ajasta. Nuorelle ei ole enää olennaista se, missä ajassa hän itse elää ja mihin hän suuntautuu. Hän saattaa tyydyttää mielikuvitusnälkäänsä eläytymällä mm. roolipelien avulla eri aikakausiin ja tapahtumiin.

Ziehen (1984) teoriassa esiintyvä uusi sosialisaatiotyyppi kuvaa ihmistä, jolle

kulutusmaailma ja tavarat tulevat yhä merkityksellisimmiksi. Tavaroiden maailma täyttää lapsuuden ja nuoruuden todellisuuden. Tämän seurauksena muodostuu narsistinen tarverakenne, jossa kulutuksen mahdollistamana muovataan luovasti omaa itseä. Huolestuttavaa on se, että ihmisiä aletaan kohdella objekteina. (Fornäs & Bolin 1995, 77.) Länsimaiselle nyky-yhteiskunnalle tyypillinen rutiininomainen tavaroiden kulutus auttaa nuorta normatiivisesti siirtymään kohti aikuisuutta (Phoenix 1997, 13–14). Suuri joukko symbolisia merkityksiä ja tehtäviä erottelee eri alakulttuureita toisistaan, kuten nuorten ja aikuisten kulttuurit. Kulttuuristen muutosten myötä on yhdistetty kulutuksen suhde elämäntyyliin sekä identiteetin muodostukseen. (Johansson & Miegel 1992, 303.)

Nykypäivänä nuoren on helppoa kuluttaa markkinoiden tarjoamia valmiita identiteettejä, joista osa on muodin tuomia ja osa hieman pysyvämpiä. Jotta identiteetti olisi pysyvämpi, nuoren on kehitettävä tietty tasainen suuntaus identiteetin eri osien yhdistelylle. (Johansson & Miegel 1992, 52.) Nuorten tyylit ja kulttuurit edustavat yhteensulautumista ja sekamuotoisuutta, joiden mukaan identiteetti muotoutuu. Kulutuksen ja symbolisten merkkien avulla identiteettiä voidaan tulkita, miten nuori kokee oman minän rakentumisen. (Phoenix 1997, 13–14.)

Pärnänen ja Rytky (1998) käsittelevät tutkimuksessaan kulutuksen asemaa nykynuoren elämässä. Tulosten mukaan kulutus vaikuttaa ennen kaikkea sosiaalisen identiteetin rakentumiseen. Harrastukset, matkustelu, tyyli ja huvittelu kietoutuvat yhteen identiteetin kanssa määrittäen kuka nuori on ja millainen haluaa olla. Sen sijaan tutkijat huomauttavat, että nuoret eivät itse koe kulutuksen vaikuttavan identiteettiin. (Pärnänen & Rytky 1998, 76.) Kenties nuori arvelee hallitsevansa kulutuksen vaikutteita eikä koe sen vaikuttavan häneen syvemmin. Näin hän osallistuu aktiivisesti kuluttamiseen ja hyödyntää sen antamia mahdollisuuksia oivaltamatta kuitenkaan kaupallisuuden voimaa.

3.3 Sukupuolten erilaisuus yhteiskunnan muutoksissa

Nuoruuden kokeminen eroaa sukupuolten välillä. Tytön nuoruuteen sisältyy sellaisia ristiriitaisuuksia, kuten seksuaalisuuden aloittaminen, jotka vaikuttavat vahvasti hänen myöhempään elämäänsä. Erilaisten valintojen teko on tytölle usein hankalampaa, koska hän joutuu olemaan useiden tahojen asettamien paineiden ristitulella. Kuitenkin tyttöjen väitetään olevan nyky-yhteiskunnassa monien asioiden edelläkävijöitä, sillä he suhtautuvat poikia

myönteisemmin uudistuksiin ja sopeutuvat niihin. Pojat taas kapinoivat herkemmin muutoksia ja haluavat pysytellä totutuissa kuvioissa. Ehkä tyttöjen myöntyväisyys on jääne naisten alistettavuudesta tai sitten tytöt haluavat nauttia vapaudestaan valita uusia mahdollisuuksia. Sukupuolten erot eivät ole ehdottomia, sillä nuoren yksilöllisyys on viime kädessä merkittävin seikka.

Yhteiskunnallinen muutos on vaikuttanut molempiin sukupuoliin melko samansuuntaisesti ja yhteiskunnan asettamat vaatimukset tytöille ja pojille noudattavat samaa linjaa. Sen sijaan pieniä eroja on havaittu. Suomessa, kuten muuallakin Euroopassa nuoret naiset ovat kärkijoukossa kokeilemassa rajojaan (Chisholm 1997, 41). Tytöt omaksuvat helpommin nopeat ja jatkuvat muutokset, kuten musiikin ja median eri suuntausten vaihtelut. Pojat puolestaan pysyttelevät yhden alueen parissa. Tyttöjä voidaan näin ollen kutsua kulttuurisen muutoksen edelläkävijöiksi. (Lähteenmaa 1995, 234–235.) Myös Spruijt-Metz & Spruijt (1994, 497) toteavat tutkimuksensa perusteella tyttöjen reagoivan herkemmin muutoksiin. Elämäntapojen yksilöllistyminen sekä elämäntilanteesta toiseen vaihtaminen ja kokeilu tapahtuvat yhä nopeammin. Koulun ja työn yhdistäminen, matkustelu sekä yksilöllinen elämänsuunnittelu ovat tyypillisempää tytöille, jotka ottavat uudet ilmiöt herkästi omakseen.

Tytöt selviytyvät joustavuuden vaatimusten kanssa hyvin, vaikkakin herkemmin stressaantuen. Nuoret naiset joutuvat monimutkaisten päätösten eteen, sillä vastakkaiset vaatimukset ja odotukset suunnataan heihin. Nuori nainen kohtaa helposti vaikeuksia oman identiteettinsä rakentamisessa yhteiskunnan paineen alla. Ristiriitaisuutta aiheuttavat toisaalta paine perinteiseen, syrjäänvetäytyvään naisellisuuteen ja toisaalta modernin naisen urahakuisuus. Vaikka tytöt ottavat innolla vastaan uudet mahdollisuudet, esiintyy silti suuria riskejä. Syömishäiriöt ovat oireita ylisopeutumisesta, jolloin yksilö pyrkii hallitsemaan elämänsä kehonsa kautta. Nuoren naisen on näytettävä laihalta kuin poika, mutta oltava silti naisellinen. (Lähteenmaa 1995, 234–235; Lähteenmaa & Siurala 1991, 209).

Naissukupuoli on saavuttanut vapautumisen, mutta miehet ovat kokeneet menetyksen patriarkaalisen vaiheen loppuessa. Näin ollen nuorten miesten reaktiot ovat pikemminkin sekavia ja aggressiivisia kuin positiivisesti sopeutuvia. Tyttöjen itsekontrolli on usein parempi, jolloin he eivät ole ns. ongelmaoppilaita. Lähteenmaa esittää, että pojilla on enemmän vaikeuksia uuden kulttuurisen tilanteen käsittelemisessä. Pojat saattavat häiritä tunneilla, käyttää päihteitä ja ajautua rikollisten toimien pariin. Kuitenkin viime aikoina myös tytöillä on riski joutua samoille teille. Lähteenmaa arvelee, että tämä ilmiö on osoitus

sukupuoliroolien eroosiosta. (Lähteenmaa 1995, 231, 234–235.) Nyky-yhteiskunta vaatii nuorelta oman maailmankuvan rakentamista ja erilaisten valintojen tekemistä. Esimerkiksi nykyajan skinheadit, joilla on tarkat säännöt ja käyttäytymismallit saattavat olla nuorten miesten kapinaa elämän moninaisuudelle ja vaihtoehtojen paljoudelle. He tuntevat olonsa turvattomaksi ilman valmiita toimintamalleja.

3.4 Nuoruuden katoaminen vai kiire aikuisuuteen

Fornäs (1998, 293) tuo esille yleisen väärinkäsityksen siitä, että nuoruus syntyi vasta modernissa vaiheessa. Nuoruus on aina ollut olemassa, mutta koulu ja muut instituutiot ovat rajanneet sen yleistetyllä tavalla. Gillisin (1993, 3–4) mukaan nuori ei ole enää samalla tavoin nuori kuin ennen, sillä nuori on saanut monia aiemmin kypsyyteen liittyviä määritelmiä ja aikuisen ominaisuuksia. Nuoruus ja aikuisuus ovat lähentyneet toisiaan, sillä niiden toiminta-areenat, kuten työ ja koulu ovat sulautuneet toisiinsa. Nuori on vallannut aikuisuuden toimintamalleja, joista hälyttävien merkki on seksuaalisten kokemusten yhä varhaisempi kokeminen ja näin pääsy aikuisuuden maailmaan. Toisaalta aikuinen on omaksunut nuoruuteen liitettyjä ominaisuuksia. Nuoruutta ihannoiva aikuinen pukeutuu ja harrastaa nuorekkaasti sekä käyttäytyy nuorelle tyypillisellä tavalla. Sulautuvatko tällöin nuoruus ja aikuisuus toisiinsa, ja voidaanko niitä enää määritelmillä erottaa?

Yhteiskunnalliset muutokset ovat asettaneet tutkijoille pohdittavaksi ikäkausien sisältöjä ja kriteerejä. Nuorisotutkimuksen piirissä ilmenee erilaisia näkökulmia koskien ikäkautta. Hoikkalan (1993, 250–252) mukaan ikäsidonaisuus on höltyvässä. Nuoruus ja sen arvot nielaisevat aikuisuuden, jolloin pikemminkin aikuisuus on katoamassa. Nuoriso toimii muutoksen tiennäyttäjänä haastamalla yhteiskunnan ja sen rakenteet omalla elämäntavallaan. Mäki-Kulmala (1996, 48) ei usko, että myöhäismoderni murentaa ikäkaudet. Hänen mukaansa ikäkaudet ja yhteiskunnan peruselementit liittyvät toisiinsa. Näin ollen se ikäryhmä, joka on näiden elementtien osalta keskeisellä sijalla on myös yhteiskunnassa keskeisessä asemassa. Epäselvää kuitenkin on se, mikä on postmodernin yhteiskunnan peruselementti. Nuoriso lienee vahvoilla, jos tieto ja sen tuottaminen ovat peruselementteinä. (Hoikkala 1991, 279; 1993, 47.) Tieto, johon tässä viitataan merkinnee uusien asioiden hallintaa, kuten tietotekniikan osaamista. Nuoret ovat vastaanottavaisia ja oppimiskykyisiä, jolloin he omaksuvat aikuisia helpommin uusia asioita eikä oppimiselle ole suuria esteitä.

Hoikkalan (1993) teemahaastatteluihin perustuvan tutkimuksen mukaan nuori

tietää aikuisuuden odotukset, jolloin elämäkulun tieto on selvillä. Aikuistuminen osataan ennakoita, sillä se on kulttuurisesti rakentunut. Erilaiset merkkipaalat ovat yhdenmukaisia, vaikka ne saavutetaan yksilöllisellä vauhdilla. (Hoikkala 1993, 250–252.) Nuori saa yhä enemmän sellaista tietoa mm. television välityksellä, joka aiemmin kuului aikuiselle. (Reimer 1998, 249–250.) Samaa mieltä oli Postman (1982, 106–107) viime vuosikymmenen alussa, jolloin hän väitti, että lapsista tulee aikuismaisia päästessään käsiksi aikuistiedon hedelmään. Tämän tiedon saavuttaminen mahdollistuu television avulla, sillä se ei valikoi katsojia. Vaarana on nopea ja valmistautumaton irtautuminen lapsuuden ja nuoruuden maailmasta. Näin on saattanutkin käydä, sillä nuoren ihannoima aikuisuus viehättää monia, koska he ovat päässeet osalliseksi siihen. Seuraava uhka nuorelle saattaakin olla internet, joka sisältää huiman määrän tietoa, joka ei ole tarkoitettu lapsille ja nuorille.

Ziehe (1992) lisää, että nuoren arkitieto sisältää vaikeita yhteiskunnallisia ongelmia, kuten työttömyyden ja ydinvoiman. Saavuttaessaan tätä tietoa nuori pääsee aikuisen kanssa samaan maailmaan riippumatta siitä, haluaako hän sinne vai ei. Vaikka nuori ei puhu näistä asioista, ovat ne alati tietoisuuden tasolla. Myös vaarattomammat aiheet ovat nuoren saatavilla, esimerkiksi pukeutumistyylin nopeat muutokset vaikuttavat nuoriin. Postmanin (1982) kanssa Ziehe on samaa mieltä siinä, että pääsy aikuistietoon ja aikuisten kokemuksiin johtavat aikuisen ja nuoren kategorioiden hajoamiseen. Hän esittää, että varhaiskypsyyden vastapainoksi nuori reagoi erikoisella ilmiöllä, jota ilmaisee ”minän heikko rakenteistuminen”. Nuori ennakoi sitä, että hänet suljetaan tiettyjen aikuisen mahdollisuuksien ulkopuolelle. Todellisuudessa nuorta sekä vedetään mukaan aikuisen maailmaan vaatimalla varhaiskypsyyttä että työnnetään syrjään mm. työmarkkinat. Seurauksena tälle tilanteelle on turvaverkkojen katoaminen. (Ziehe 1989, 65–66; 1992, 19–20.)

Ziehe esittää kolme tendenssiä, jotka modernisaation myötä ovat nousseet merkittäviksi tekijöiksi nuoren elämässä. Turvaverkkojen katoaminen ja yhä suurempi vapaus toimia ei tuota nuoren kaipaamaa läheisyyden tarvetta. Lisäksi nuorten ja aikuisten elämisaailmojen läheneminen poistaa turvallisuuden tunnetta. Subjektivoinnin kautta yksilö haluaa tulla hyväksytyksi hakeutumalla läheisyyteen ja intiimisyyteen toisten ihmisten kanssa. Ontologisointi tähtää johonkin suurempaan ja kokonaisuuksiin kaiken pirstaleisuuden keskelle. Estetisointi tuo esiin esteettisiä arvoja ja visuaalisuutta. (Ziehe 1989, 155; 1992b, 44.)

Buchmann (1989, 86) huomauttaa, että hyvinvointivaltion myötä nuori ei enää ole riippuvainen perheestään ja sen toiminnasta, vaan hänet nähdään yksilöllisenä omine

oikeuksineen. Nykyään tämä on huomioitu kasvatuksessa, sillä nuori oppii toimimaan itsenäisesti ja olemaan vastuussa teoistaan. Toisaalta myös edeltävät sukupolvet, etenkin agraariyhteiskunnan lapset joutuivat varhaisessa vaiheessa aikuisten maailmaan. Erona nykyaikaan oli se, että tuolloin nuori osallistui työntekoon ja yhteisen hyvinvoinnin takaamiseen ja nyt nuori tekee tosin töitä opiskelunkin ohella, mutta harvemmin tulot menevät perheen yhteiseen käyttöön. Huolimatta omista tuloista monen nuoren henkilökohtaiset menot ovat suuret, jolloin hän on pitkään riippuvainen vanhempiensa taloudellisesta tuesta.

Näin ei ole itsestään selvää se, siirtyykö nuori aikaisemmin aikuisten maailmaan. Kenties elämänalueet ovat laajentuneet, jolloin sekä nuorella että aikuisella on tilaa toimia niissä. Lasten ja nuorten käyttäytymistä seuraamalla voi päätellä sen, että nuori tarvitsee edelleen aikuista tukemaan ja ohjaamaan valinnoissa. Ilman aikuisen läsnäoloa nuori joutuu kamppailemaan yksin suurien päätösten kanssa ja rakentamaan itse monimutkaista identiteettiään. Nuori ei ole vielä aikuinen, joten hänelle ei voida asettaa niin suurta vastuuta kuin nykyinen kasvatustilanne sallii. Kaikesta huolimatta nyky-yhteiskunta vaatii nuorelta itsenäistä selviytymistä oman minän rakentamisessa. Mutta kuinka nuori käsittelee identiteettiään ja millaisia ongelmia identiteettityössä saattaa ilmetä?

4 IDENTITEETTITYÖ NUORUUDESSA

4.1 Identiteettityö tutkimuksen taustana

Tutkimuksen teoreettinen tausta on lähtöisin Eriksonin identiteetikäsityksistä. Hän kuvaa kehitysteoriassaan yksilön sisäisiä kriisejä ja niiden ratkaisuja. Eriksonin mukaan nuoruusvaihe on otollisinta aikaa identiteetin tunteen saavuttamiseksi: ainoastaan nuoruusvaiheen lopulla on mahdollisuus ratkaista identiteetti. Erikson huomioi kokonaisvaltaisen kasvun, johon vaikuttavat niin yksilön sisäinen kehitys kuin ulkoisetkin vaikutteet. Olennaista tutkimuksen kannalta on se, että vaikka varsinaista identiteettiä ei voi subjektiivisuuden vuoksi nähdä, voidaan sen sijaan havaita identiteetin seurauksia nuoren käyttäytymisessä. Näkyviä piirteitä myöhäisnuoruudessa ovat sitoutuminen ammattiin, yksilön arvot ja asenteet sekä seksuaali-identiteetti. Esimerkiksi näiden vihjeiden perusteella voidaan tutkia nuorten identiteettiä. (Kroger 1989, 34.)

Nuori elää tietyssä sosiaalisessa ympäristössä, joka määrää puitteet hänen kasvulleen. Kuitenkin nuori toteuttaa elämänmuotoaan yksilöllisellä elämäntyyllillään. Tämä ilmenee nuoren identiteettinä ja oman persoonallisuuden näyttämisenä muille. (Fornäs 1995) Kyse on tällöin subjektiivisista asioista, joita ei voida objektiivisesti mitata. Ne ilmentävät yksilön tajunnallista puolta, josta voidaan Krogerin (1989) mukaan käyttää identiteetin käsitettä.

Identiteetti merkitsee samuutta, yhtäläisyyttä. Erikson (1959/1980, 22) selvittää, että ihmisen on tärkeää kokea jatkuvuuden ja samuuden tunne läpi elämän. Edelleen toisten ihmisten on tunnistettava tämä jatkuvuus. Identiteettiä tarkasteltaessa esiintyvät kirjallisuudessa termit 'minäkäsitys' ja 'minä', jotka nivoutuvat identiteettiin. Minäkäsityksellä tarkoitetaan tietoisuutta omasta itsestä. Lapsi kokee 'minän' luottamuksellisen lapsi-vanhempi-suhteen seurauksena ja sisäistää toisten mielikuvia ja samastuu erilaisiin rooleihin. Varsinainen identiteetin muodostus alkaa, kun nuori kykenee valikoimaan ja hylkäämään lapsuuden samastumisiaan omien arvojen ja kiinnostusten mukaan. Jotta identiteetti voisi muodostua, on yksilöllä oltava siihen rakennusaineet eli tietoja itsestään (Josselson 1994, 13).

Eriksonin identiteettikriisiteoria on peräisin 1960-luvun lopulta. Teoria luokitellaan klassikoksi ja se on monen tutkijan arvostama rikkaan kuvauksen ansiosta. Erikson toteaa, että historiallisella kontekstilla on suuri merkitys nuoren kehityksessä. ”Itse asiassa koko vuorovaikutus psykologisen ja sosiaalisen sekä kehityksellisen ja historiallisen välillä, jolle identiteetin muodostus on prototyypinomainen merkitys, voidaan käsitteellistää ainoastaan *psykososiaalisena todellisuutena*” (Erikson 1968/1994, 23). Yksilön sisäisen kehityksen ohella Erikson huomioi kulttuurin merkityksen identiteettityössä. Samoin Ziehe tarkastelee identiteettiä nimenomaan nyky-yhteiskunnan kannalta.

Eriksonin (1968, 59) mukaan identiteetti ei ilmesty vasta nuoruudessa, vaan se kehittyy aiempien vaiheiden kautta jatkuen läpi elämän. Fornäs (1998, 280–281) yhtyy tähän näkemykseen todeten, että identiteettityö päättyy vasta ihmisen kuolemaan. Identiteetti ei ole staattinen, vaan se on sekä prosessi että tuote, jolloin sitä työstetään edelleen aiemmat saavutukset huomioiden (Archer 1994, 12). Erikson väittää, että identiteetti muotoutuu vähitellen kokonaisuudeksi synteessin kautta. Tässä synteessissä yhdistyy – –”yleisesti tunnetut rakenteet, luontaiset viettitarpeet, suotuisat ominaisuudet, merkittävät samastumiset, tehokkaat puolustusmekanismit, menestykselliset sublimoinnit ja yhdenmukaiset roolit.” (Erikson 1968, 163.) Eriksonin käsitys nuoren identiteetin rakentumisesta voidaan tiivistää näin: Nuori kohtaa haasteen löytää paikka laajemmassa sosiaalisessa maailmassa, jolloin identiteetti on prosessi tavoitella sosiaalisen maailman jäsenyyttä, muodostaa omat arvot, kiinnostukset ja mielipiteet sekä käsitys siitä, kuka yksilö on.

4.2 Identiteetin muodostuminen yksilön ja yhteisön vuorovaikutuksessa

Eriksonin psykososiaalisten vaiheiden teoria kuvaa yksilön kehitystä sisäisten ja ulkoisten konfliktien kautta. Prosessissa kehitysvaiheet ovat sidoksissa sosiaalisen ympäristön vaatimuksiin ja kehon kypsymiseen. Kussakin vaiheessa yksilö saavuttaa uusien kykyjen kautta uusia mahdollisuuksia noudattaen epigeneettisestä järjestystä. Lapsuuden ja nuoruuden suurimmat kehitykselliset haasteet ovat luottamus–epäluottamus, autonomia–häpeä, aloitteellisuus–syyllisyys, pystyvyys–alemmuus ja identiteetti–roolihämmennys. Aikuisuudessa keskeistä ovat läheisyys–eristyneisyys, huolenpito–käpertyminen ja eheytyminen–epätoivo. (Erikson 1968; Adams & Archer 1994, 193.)

Erikson kuvaa nuoruuden alkavan, kun yksilö on saavuttanut seksuaalisen kypsyyden. Kehittyvä nuori joutuu uudelleen etsimään jatkuvuutta ja samuutta, sillä nyt

kiinnostuksena on se, millaiselta hän näyttää muiden silmissä ja mitä hän tuntee olevansa. (Erikson 1962/1994, 249.) Vaarana on identiteettidiffuusio, joka on seurausta mm. radikaaleista muutoksista kehossa, intiimistä suhteesta vastakkaiseen sukupuoleen sekä rajattomien mahdollisuuksien ja valintojen kentästä. Nuoret helpottavat oloaan luomalla stereotyyppioita itsestään ja ihanteistaan. Nuori tuskailee itsensä, ympäristön sekä tulevaisuuden kanssa: Kuka oikein olen? Kuka haluan olla? Millaiselta näytän? Teenkö oikeita päätöksiä? Itsensä etsimisessä nuori tavoittelee mielekästä ykseydentunnetta perimmäisten kysymysten osalta. Onnistunut ratkaisu tuottaa elämyksen minän aitoudesta sosiaalisessa todellisuudessa. Nuori voi turvautua myös hätäisiin identiteettiratkaisuihin ja ylisamaistua väliaikaisesti idoleihin tai joukkoihin. (Erikson 1959/1994, 97–98.) Tästä esimerkkinä on tämän päivän hiphopparit ja skeittailijat, joilla on vaatetusta myöten hyvin vahva ryhmään kuulumisen tunne. Sisäryhmään kuulumisen saattaa toimia puolustusmekanismina ja turvana siltä, että nuorella ei olisi lainkaan identiteettiä.

Marcian teoria identiteettistatuksesta keskittyy Eriksonin psykososiaalisen teorian identiteettivaiheeseen. Marcia erottaa neljä tasoa, jotka riippuvat kahden keskeisen tekijän vaikutuksesta: tutkiminen eli kriisin kokeminen identiteetin etsinnässä sekä sitoutuminen arvovalintoihin ja pysyvien päätösten tekeminen. Marcian kuvaamat vaihtoehtoiset identiteettistatukset ovat: saavutettu identiteetti, identiteetin etsintä eli moratoriovaihe, lainattu identiteetti ja selkiytymätön identiteetti. Marcian mukaan yksilö, joka on ratkaissut identiteettiään koskevat kysymykset on saavuttanut käsityksen itsestään aktiivisesti työstämällä. Nuori, joka ei ole vielä sitoutunut, mutta etsii vastauksia ja pyrkii työstämään omaa identiteettiään elää moratoriovaiheessa. Jokainen ei koe tarpeelliseksi pohtia identiteettiään. Tällöin nuorella ei ole identiteetikriisiä eikä erilaisten vaihtoehtojen punnitsemista, vaan hän seuraa perheen tai ystävien viitoittamia teitä. Marcia kuvaa tätä otetuksi tai lainatuksi identiteetiksi. Diffuusivaiheessa nuori ei ole sitoutunut mihinkään identiteettiin, mutta ei myöskään pyri tutkimaan erilaisia vaihtoehtoja. Nuori on yleensä ottanut jonkun identiteetin tai elää identiteetin muodostuksessaan selkiytymätöntä vaihetta. (Marcia 1994, 38–43.)

Identiteetin tehtävänä on sekä erottaa että liittää yksilö suhteessa muihin; yksilöityminen ja erottautuminen merkitsevät autonomiaa ja liittyminen yhteisöön sosiaalistumista. (Fornäs 1998, 280–282.) Nuoren on tärkeää oivaltaa itsensä ainutkertaisena yksilönä, jolla on oma persoona ja piirteet. Ziehe kutsuu individualisaatioksi yksilön mahdollisuutta valita yksilöllinen ja ainutlaatuinen identiteetti. Nykyään vaaditaan

keskittymistä itseen luomalla omaa tyyliä ja peilaamalla itseä toisiin. Hoikkalan (1993, 244) kehittänyt metafora 'elämä on matka' kuvaa yksilöiden erilaisia elämäversioita, jotka kuitenkin ovat toisiinsa nähden yhtenäisiä ja yhteistä elementeistä rakentuneita. Myös Erikson muistuttaa, että huolimatta yhteisön vaikutuksesta yksilön persoonallisuus määrää sen, kuinka hän kohtaa vaiheelle tyypillisen kriisin ja löytää ratkaisun. (Erikson 1959/1994, 54–57.)

Itsearviointissa nuori on vielä riippuvainen tilanteesta ja toisista ihmisistä, joiden mielipide nuoresta on merkittävä. Murrosikäisen ailahteleva käyttäytyminen johtuu identiteetin vaikeasta hahmottamisesta ja epätietoisuudesta itseä kohtaan. (Erikson 1968/1994, 128–130.) Erikson korostaa yhteisön auttavaa roolia nuoren minuuden luonnissa. Nuoruuusvaiheen loppupuolella yksilö kokoaa yhteen edeltävät ja merkitykselliset samastumiset sekä muuttaa niitä yhtenäisen ja ainutlaatuisen kokonaisuuden saavuttamiseksi. (Erikson 1968, 161.) Eriksonin mukaan identiteetin ratkaiseminen on merkki siitä, että nuori kykenee kehittämään ja ylläpitämään läheisyyttä vaativia suhteita. (Adams & Archer 1994, 194.)

Identiteetti liittyy vahvasti vallitsevaan kulttuuriin sekä sosiaalisiin statuksiin ja rooleihin. Sosiaaliset sisällöt sitovat nuoren ulkoiseen ympäristöön. Jokaisessa yhteiskunnallisessa kontekstissa syntyy malleja, kuten ikä, sukupuoli ja luokka. Näitä kutsutaan identiteettijärjestyksiksi, jotka auttavat nuorta muotoilemaan identiteettiään. Erilaisten vaihtoehtojen kokeileminen auttaa yksilöä löytämään itsensä, mutta myös huomioimaan yhteiskunnan asettamat vaatimukset. (Fornäs 1998, 286; Vuorinen 1997, 208–209.) Erikson (1968/1994, 87) esiintuo sen seikan, että yhteiskunta kaventaa yksilön vaihtoehtoja luomalla tiettyjä järjestyksiä. Toisaalta nyky-yhteiskunta on muokkaantunut siihen tilanteeseen, että yhteiskunnan järjestykset ovat huomattavasti kaventuneet ja yksilöt luovat itse vaihtoehtoja. Kenties Erikson ei osannut aavistaa, kuinka paljon yksilön ja yhteiskunnan suhde tulevaisuudessa muuttuu.

4.3 Identiteettityön solmukohdat

Aina identiteetin muotoutuminen ei tapahdu vaikeuksista, sillä pitkän prosessin sisältämä haparointi vaikeuttaa elämäntulkua. Identiteetin etsinnässä on keskeistä tunnekohteiden murros, jossa nuori vähitellen luopuu lapsuuden samastumiskohteistaan. Erilaiset samastumiskohteet ja omaan tunneskaalaan tutustuminen muokkaavat nuoren käsitystä itsestään. Vertaiset ovat keskeisellä sijalla nuoren elämässä. Samoin omaan seksuaalisuuteen

tutustuminen ja sukupuoli-identiteetin etsintä kuuluvat tähän ikävaiheeseen. Itsensä etsimiseksi nuori kokeilee mm. seurustelua, harrastuksia, matkustelua, opiskelua ja työntekoa. (Vuorinen 1997, 215–217.) Ellei identiteetti ole selkiytynyt nuoruuden päättyessä, voi seurauksena olla epä tietoisuus omasta roolista ja yksilö toteuttaa toisten toiveita. (Rosblom 1996, 146.)

Elämäntulkua kuvaa epävarmuus sekä riskien suuri todennäköisyys. Siirtymä uuteen yhteiskunnalliseen vaiheeseen on tuonut 'tilkkutyön' mallin, jossa rakenteet syntyvät eri osista eikä mikään ole ikuista. Nykynuori tarvitsee ennen kaikkea kykyä selviytyä muutoksista ja satunnaisuudesta. (Chisholm 1997, 41.) Ziehe (1991) ja Bauman (1991) uskovat, että nyky-yhteiskunnan epävarmuus ja pirstaleisuus ovat vaikuttaneet yksilön identiteetin muotoutumiseen. Joustavaa ja tilanteesta riippuvaa identiteettiä ei ole helppo muodostaa, sillä ristiriitaisuudet aiheuttavat nuoressa ahdistusta. Nykynuoren identiteettityö ei ole selkeää, vaan sisältää monia monimutkaisia asioita. Kautta aikojen nuori on joutunut rakentamaan käsitystään itsestään suhteessa muihin ja pohtimaan perimmäistä kysymystä itsestään. Tämän päivän nuori on kuitenkin erilaisessa tilanteessa kuin ikätoveri vielä muutama vuosikymmen sitten.

Identiteetin muodostus on yksinkertaisempaa homogeenisissa yhteiskunnissa, joissa nuorten mahdollisuudet sitoutua eri näkökulmiin ovat rajalliset. Tästä esimerkkinä Suomen agraariyhteiskunta, jossa perinteet ja kollektiiviset identiteetin määrittelyt ohjasivat yksilön identiteettityötä. Heterogeenisissa yhteiskunnissa näkökulmat ovat monimuotoisia ja identiteetti ei ole ennustettu, vaan vaatii aktiivista päätöksentekoa.

Yhteiskunnan muutos on vaikuttanut nuoreen siten, että modernin teknologiyhteiskunnan ansiosta identiteetti on saanut runsaasti uusia mahdollisuuksia. Yksilöiden erilaisuus, luovuus sekä omat valinnat ja elämykset ovat ensisijaisia oman identiteetin rakentamisessa. (Hautamäki 1996, 35–36, Josselson 1994, 14.) Bauman (1991) tarkastelee uuden vaiheen tuomia vaikeuksia yksilölle. Kokemusten ristiriitaisuus ja epävarmuus aiheuttavat ongelmia, jotka saattavat käydä ylitse pääsemättömiksi. Jatkuva identiteettidiffuusio on merkki henkilökohtaisesta laiminlyönnistä ja jämähtämisestä. Tällöin yksilön velvollisuus on etsiä ratkaisu onnettomaan olotilaansa pohtimalla selitystä ja spesifioimalla ahdistuksensa. (Bauman 1991, 209.)

Ziehen (1991) mukaan lisääntyneet vapaudet identiteetin rakentamisessa ja irtautuminen traditioista sekä auktoriteeteista laajentavat mahdollisuuksia unelmiin ja utopioihin. Ziehe väittää tämän pohjustavan kaaosmaisuuksien lisääntymistä nuorten elämässä.

Kuilu todellisuuden ja unelmien välillä ei ole kurottavissa umpeen, vaan se kasvaa yhä suuremmaksi. Kulttuuriteollisuus tarjoaa vapautta, kauneutta, nuoruutta ja seksuaalisuutta. Mutta nämä eivät olekaan helposti hyödynnettävissä, koska arki tarjoaa nuorelle pitkiä ja ikäviä koulupäiviä sekä suorituspaineita. Jatkuva valintatilanne vie elämältä yllätyksellisyyden ja nuoruuden luovuuden. Nuorten pyrkiminen eteenpäin vaihtuu pitkästymiseksi. Elävä elämä ei enää mahdollista omakohtaisia kokemuksia, kun kaikki voidaan kokea median välityksellä. (Ziehe 1991, 157; 1992, 127–128.)

Tutkimus, joka tarkasteli nuoren ihmissuhde- ja identiteettiongelmaa toteutettiin puolistrukturoidun kyselylomakkeen avulla 14–16-vuotiaille nuorille Kuusankoskelta ja sen lähistöltä. Lähes jokainen nuori löysi joitain identiteettiongelmaa itseltään. Fyysisen, interpersoonallisen eli sosiaalisen ja persoonallisen minäkuvan alueilla oli kullakin tasaisesti vaikeuksia. Tyytymättömyys omaan ulkonäköön, alastomuuden häpeäminen, kokeminen seksuaalisesti ei-haluttavana ja kömpelyys olivat yleisiä huolenaiheita. Esiintymistilanteiden jännittäminen, punastumien sekä muiden puuttuminen itseä koskeviin asioihin vaivasivat sosiaalisen minäkuvan alueella. Persoonallista minäkuvaa häiritsivät suuret vaatimukset itseltä, tyytymättömyys koulumenestykseen sekä ongelmat suhteessa itseihanteeseen ja ahdistuksen sietokykyyn. Muutama nuori ilmaisi asian kommentilla: “kaikki on turhaa”. (Louhelainen, Louhelainen & Ylätaalo 1997, 35.) Palveluiden käyttämisessä suurin osa turvautui terveydenhoitajaan ja mieluiten nuoret menivät hänen ohella luokanvalvojan tai koulupsykologin juttusille tai soittaisivat Lasten- ja nuorten puhelimeen. (Louhelainen ym. 1997, 38–39)

Louhelaisen ym. (1997) tutkimus on suoritettu verrattain pienellä otoksella ja suppean teoriaosan ohjaamana, joten tuloksiin on suhtauduttava varauksellisesti. Kuitenkin tutkimuksesta erottuu nykynuoren olennaisimpia vaikeuksia identiteetin muodostamisessa. Ulkonäköön ja seksuaalisuuteen liittyvät asiat nousivat selkeästi esille. Nykyään yhä nuorempi joutuu tarkastelemaan ulkomuotoaan suurennuslasilla median ja yleisen ihanteen vuoksi. Omaan ulkoiseen kuvaan suhtaudutaan ankarasti ja toivotaan yhä aikuismaisempia piirteitä. Samoin alastomuuden ja seksuaalisuuden ajankohtaisuus ilmenee nuorten vastauksista. Yllättävää oli se, että suurin osa koki toisten ihmisten päättävän asioista puolestaan. Se, keitä nämä toiset olivat kaipaisi tarkennusta. Identiteetin rakentumiseen liittyen, epäselväksi jäi, kokeeko nuori, että hänellä ei ole tarpeeksi valtaa omissa ratkaisuisaan. Saattaa näet olla, että nuori ei kykene määrittämään kuka häntä ohjaa, vaan yhteiskunta painostaa nuorta salakavalasti muokkaamaan identiteettiään aikuistumista kohti.

Nuorten elinolosuhteiden muutoksia tarkastelevassa tutkimuksessa havaittiin, että myöhäismodernissa elävän nuoren identiteetin muodostamisessa on tapahtunut muutoksia. Vaarana on se, että normien ja käytäntöjen heikentyminen tuo nuorelle kiinnekohtien häviämisen. Väitetään, että nuori kohtaa 'sosiaalisen tyhjiön', jolloin hän ei kykene muodostamaan identiteettiään. Sen sijaan kulutukseen perustuva nuorisokulttuuri täyttää tyhjiön ja antaa kuluttajan identiteetin. (Lähteenmaa & Siurala 1991, 8.)

Partanen (1997) käsittelee lukiolaistytöjen identiteetin rakentamista muuttuvassa maailmassa. Näkökulmana tutkimuksessa on pohjoismainen tyttö tutkimus, jossa tytöt nähdään aktiivisina identiteetin muokkaajina – ei ulkoa ohjautuvina objekteina. Partanen toteaa identiteetin muotoutumisen muuttuneen kulttuurisen modernisaation myötä. Koulun merkitys identiteettejä muovaavana instituutiona on heikentynyt ja tilalle ovat tulleet uudet kasvuympäristöt eli Fornäsin kuvaamat sfäärit. Tutkija painottaa tyttöjen identiteettityössä perheen ja ystävyysuhteiden merkitystä. Kaveripiiri on se ympäristö, jossa tytöt voivat kokeilla uusia identiteettejään ja saada niistä palautetta. Sen sijaan ystävät ja poikaystävä ovat pysyviä ja niiden merkitys on suurempi sukupuoli-identiteetin ja naiseuden muotoutumisessa. (Partanen 1997, 7.) Kuitenkin erilaiset ristiriitaisuudet vaikuttavat suuresti identiteetin rakennustyöhön. Pääristiriidan muodostaa perinteisten ratkaisujen ja modernin yhteiskunnan vaatimusten kohtaaminen. Tytöt ovat jo tämän havainneet, vaikka noudattavat tutkimuksen mukaan pitkälti perinteeseen sitoutunutta naiseutta ja tyttöyttä. Partanen mielestä juuri erilaisten ristiriitaisuuksien rikkaus houkuttaa tutkimaan identiteettiin liittyviä vaikeuksia. (Partanen 1997, 125–127.)

Muutokset yhteiskunnassa vaikuttavat nuoren elämään ja etenkin meneillään olevaan identiteettityöhön. Identiteetin muotoutuminen on kokonaisvaltaista, ohjaten nuoren kasvua kohti aikuisuutta. Nuori tuskin selviää identiteettityöstään ongelmitta, sillä kriisit kuuluvat normaaliin kehitykseen. Huolimatta nykyajan itseohjautuvuusvaatimuksesta, nuori kaipaa kuuntelijakseen myös aikuista, jolle voi purkaa tuntojaan.

5 AUTTAVAT PUHELIMET MAAILMALLA JA SUOMESSA

Alunperin auttavat puhelimet kehittyivät itsemurhien ehkäisemiseksi. Vuonna 1954 englantilainen Chad Varah ohjasi puhelut kotiinsa, jotta kykeni auttamaan keskustelemalla itsemurhavaarassa olevia ihmisiä. Tämä oli alku puhelinauttamiselle, joka levisi nopeasti kaikkialle Keski- ja Pohjois-Eurooppaan. Puhelimen yleistyminen mahdollisti avoimen ja nimettömän vuorovaikutuksen. Varahin malli omaksuttiin myös Australiassa, missä Sir Alan Walker perusti Life Line Internationalin. Mallin leviäminen jatkuu edelleen modernia yhteiskuntavaihetta elävissä sekä siihen siirtyvissä maissa. Puhelut sisältävät ongelmia, jotka ovat olleet olemassa vuosisatoja, mutta tänään myönnetään, että ihmisellä on niihin oikeus ja lupa puhua niistä. Varahin mallin nopea menestys osoittaa sen, että puhelinapu on vastaus modernin ihmisen epätoivoon. (Sorri 1994, 15; van Eupen 1994, 67–69.)

Van Eupen väittää, että kuuntelijan tarve alkoi siitä, kun yhteiskunnassa ei enää oletettu tarvittavan vanhoja tukirakenteita. Siteiden nopea katkeaminen eristi monia ihmisiä, jolloin riippumattomuudesta tulikin yksinäisyys. Ihmiset alkoivat kaivata keskustelua, joka auttaisi heitä selkiyttämään omaa tilannettaan. Kuitenkin vuorovaikutuksen oli oltava turvallista, jolloin keskustelussa vältettiin persoonallista sitoutumista ja ihmissuhteisiin liittyviä ongelmia. Tähän puhelin oli ihanteellinen apuväline. (Van Eupen 1994, 70.)

Viimeisten kolmenkymmenen vuoden aikana puhelinpalvelut ovat laajentuneet kehittyneissä länsimaissa. Kasvun syinä ovat palvelujen saatavuus, alhaiset kustannukset yhteiskunnalle sekä nimettömyys. Palvelut voidaan kansainvälisesti jakaa kolmeen ryhmään. Ensinnäkin on isoja, valtakunnallisia puhelinpalvelutahoja, kuten kirkon Palveleva puhelin Suomessa ja Lifeline Australiassa. Erityistarpeisiin tarkoitetut palvelut toimivat usein rajoitetummin. Alkoholi- ja päihdeongelmia, seksuaalirikoksia, sairauksia sekä monia muita asioita varten on perustettu puhelinpalveluita. Lisäksi monet hyvinvointipalvelut tarjoavat puhelinneuvontaa normaalina työaikana. (Bobeovski, Holgate & McLennan 1997, 239–240.)

Jo ennen Varahin puhelinauttamismallia Suomessa havaittiin tarve tämänkaltaiselle auttamiselle. Ruotsinkieliset ylioppilaat suorittivat 1950-luvulla kolmen kuukauden kokeilun hätäpuhelinpäivystyksellä. Tämä osoittautui tarpeelliseksi ja Helsingin diakoniakeskus jatkoi sielunhoitoa. Englannista lähtöisin olevan Palvelevan puhelimen malli

tuli Suomeen 1964, jolloin seurakunnat palkkasivat työntekijöitä ja ottivat vapaaehtoisia puhelinpalvelua varten. 1960–70-luvuilla tämä puhelinauttamisen muoto kehittyi ja toiminta jatkuu edelleen kristillisenä lähimmäisenpalveluna. 1980-luvulla puhelinauttaminen yleistyi Suomessa ja viime vuosina on syntynyt yhä kirjavampia puhelinpalveluita. (Sorri 1994, 14–15.) Auttavia puhelimia ovat mm. AIDS- tukikeskus, Samfundet Folkhälsan, Rikosuhripäivystys. Lapsille ja nuorille suunnattuja koko maan kattavia auttavia puhelimia ovat Mannerheimin Lastensuojeluliiton Lasten ja nuorten puhelin, Suomen mielenterveysseuran Valtakunnallinen kriisipuhelin sekä Kiusattujen Tuki ry:n auttava puhelin.

Puhelinneuvonta on henkilökohtaista auttamista, jolla on yhä merkittävämpi rooli yhteiskunnan hyvinvoinnin edistämisessä. Etenkin tänä aikana merkitys korostuu, sillä yhteiskunnan virallinen auttamisjärjestelmä toimii ylipaineen alaisena. Palvelut ovat edullisia, koska ainoastaan pieni joukko on palkallista henkilökuntaa ohjaamassa vapaaehtoistyöhön perustuvaa toimintaa. (Bobeovski ym. 1997, 240) Puhelinpalveluihin soitetaan nimettömänä ja luottamuksellisesti, jolloin soittaja ikään kuin paljastaa päivystäjälle elämänsä todellisuuden. Puhelinpalvelut tarjoavat näkökulman maailmaan, joka on piilossa, mutta josta ollaan yleisesti kiinnostuneita. Puhelimen kautta saavutetaan välitön yhteys ihmiseen. (Sorri 1994, 13.) Vain muutama tutkimus on julkaistu koskien puhelinpalveluiden toimintaa ja tuloksia. Metodologiset ongelmat tiedon hankinnassa ovat nimettömyyden periaatteen vuoksi olleet suurin este tutkimukselle. Tietoa ei ole riittävästi saatu siitä, kuinka päivystäjien työtä voidaan yhä kehittää palvelemaan asiakkaita. (Bobeovski ym. 1997, 240.) Vapaaehtoisen auttamisen eettisten periaatteiden neuvottelukunta on valvonut puhelinauttamistyön laatua vuodesta 1994.

5.1 Lasten ja nuorten puhelin kattaa koko Suomen

Kansainvälisenä lasten vuonna 1979 perustettiin ensimmäiset Lasten ja nuorten puhelimet Hollantiin ja Itävaltaan. Samaan aikaan Mannerheimin lastensuojeluliittoon tuli soittoja hädässä olevilta lapsilta ja nuorilta. MLL:n organisoima Lasten ja nuorten puhelin aloitti toimintansa Uudenmaan piirissä vuonna 1980, jolloin kokeilu suunnattiin ns. avainkaulalapsille. Parin vuoden kuluttua tulivat mukaan ensimmäiset vapaaehtoiset ja vähitellen useat piirit aloittivat päivystyksen. Vuodesta 1992 käytössä on ollut valtakunnallinen lähilinjanumero 9800-20400 ja seuraavana vuonna puhelut muuttuivat ilmaisiksi. Tällä hetkellä Suomessa toimii 10 päivystyspistettä ja koko maan kattavaan

puhelinpalveluun osallistuu noin 300 vapaaehtoista aikuista. Päivystysajat ovat maanantaina 13–22, tiistaista torstaihin 13–20, perjantaina 13–22, lauantaina 18–22 ja sunnuntaina 17–20. Vuosittain puhelujä tulee 40 000–50 000. (Nordlund 1998, 19–20; Kangas & Koskensalo-Kurki 1998, 4–7.) Lasten ja nuorten puhelimen toiminta perustuu MLL:n piirien ylläpitämien alueellisten puhelinten verkostoon. Puhelinverkoston toiminnan valtakunnallisesta tuesta koordinoinnista ja kehittämisestä vastaa Helsingissä sijaitseva tuki- ja kehittämispiste. Puheluiden maksuttomuuden on mahdollistanut Raha-automaattiyhdistyksen tuki.

Valtakunnallinen Lasten ja nuorten puhelin on tehnyt ennaltaehkäisevää lapsi- ja nuorisotyötä Jyväskylässä vuodesta 1984, jolloin puhelintoiminta vakiintui. Huhtikuussa 1999 Jyväskylän päivystyspiste täytti 15 vuotta ja samalla Jyväskylästä tuli Helsingin ja Oulun rinnalle valtakunnallinen päivystyspiste. Tällä hetkellä päivystäjiä on Jyväskylässä 37.

YK:n lastenoikeuksien julistukseen toimintansa pohjaavan Lasten ja nuorten puhelimen toimintaperiaatteita ovat luottamuksellisuus, avoimuus, puolueettomuus ja vastuullisuus. Lapsella on oikeus tulla kuulluksi ja vakavasti otetuksi. Päivystäjät keskustelevat, ohjaavat ja auttavat soittajaa luottamuksen hengessä. Tarvittaessa ohjataan muiden palvelujen piiriin. Lasten ja nuorten puhelimesta korostetaan, ettei puhelin ole kriisipuhelin, vaan puhelin, johon voi soittaa kaikenlaisissa asioissa. Lasten ja nuorten puhelimesta tiedotetaan jatkuvasti jakamalla esitteitä ja lukujärjestyksiä sekä kertomalla puhelimesta monissa Suomen kouluissa. Toiminnasta tiedotetaan myös televisiossa, radiossa ja lehdissä. 1993 tehdyn tutkimuksen mukaan 94 % kahdeksaluokkalaisista nuorista tunsi Lasten ja nuorten puhelimen. (Nordlund & Kangas 1998, 2–3, 21; LNP:n koulutusmateriaali.)

Lasten ja nuorten puhelimen päivystäjät ovat alan asiantuntijan valitsemissa ja kouluttamissa yli 20-vuotiaita, joita sitoo ehdoton vaitiolovelvollisuus. Päivystäjien koulutuksessa käsitellään mm. vuorovaikutus- ja ongelmanratkaisutaitoja sekä valmiuksia opastaa soittajia tarvitsemiinsa palveluihin. Useimmiten päivystäjällä on kokemusta lasten ja nuorten kasvusta joko opiskelun tai työn kautta. Päivystäjät osallistuvat kerran kuukaudessa työnohjaukseen, jonka tarkoituksena on purkaa paineita neuvottelemalla vaikeista puheluista. Päivystäjä käyttää omaa persoonallisuuttaan välineenä tavoitteiden saavuttamisessa, joten ajoittain tarvitaan toisten asiantuntevaa apua. Lisäksi järjestetään jatkokoulutusta, joka koskee ajankohtaista ja työssä tarvittavaa uutta tietoa. (Nordlund & Kangas 1998, 20.)

Lapsilla ja nuorilla on asiaa ja he kaipaavat ihmistä, joka ottaa todesta heidän asiansa. Päivystäjä, joka on mahdollisimman aito, ymmärtäväinen ja esiintyy omana itsenään

antaa soittajalle turvallisuuden tunteen. Empaattisuus, eläytymiskyky ja kärsivällisyys auttavat päivystäjää luomaan miellyttävän ilmapiirin. Kuitenkin päivystäjä on aikuinen, joka kontrolloi puhelun kulkua, esimerkiksi johtamalla pilapuhelun asialliseen keskusteluun. Tarkoituksena on keskustella soittajan asiasta ohjaavan kasvatuksen ja ratkaisukeskeisyyden avulla. Eläytyvä kuuntelu ja aktivoiva kysely auttavat selvitettäessä keskustelun olennaista sisältöä. Ongelmatilanteissa uskotaan nuoren omaan ratkaisukykyyn ja vastuuseen sekä kunnioitetaan hänen mielipidettään. (Nordlund & Kangas 1998, 4–7)

Lapset ja nuoret soittavat mitä erilaisimmista asioista, kukin tarpeensa mukaan. Soittajia puhuttavat eniten ihmissuhteet, joissa käsitellään perhe- ja kaverisuhteita, seurustelua, kiusaamista ja yksinäisyyttä. Sukupuoliasiat, nuoren kehitys sekä kuuntelijan tarve ovat myös yleisiä aiheita. Erikoistapauksia ovat vakiosoittajat, jotka ottavat säännöllisesti yhteyttä puhelimeen. Kokeilu- ja pelleilysoittojen taustalla on yleensä halu tietää, millaisista asioista Lasten ja nuorten puhelimesta voi puhua; pelleily voi olla nuorelle yksi keskustelun aloittamistapa. Aiemmin tytöt soittivat poikia useammin, mutta nykyään sukupuolten välillä ei ole suuria eroja. Ikäjakaumassa sen sijaan on selkeä suunta: 11–16-vuotiaat soittavat innokkaimmin. Nuorimmat soittajat ovat juuri koulunsa aloittaneita ja vanhimmat 25–28-vuotiaita. (Kangas & Koskensalo-Kurki 1998, 8–10.)

5.2 Puhelinauttaminen nuorten eri elämäntilanteissa

Nuoruudessa läpikäydään monia ahdistavia elämäntilanteita, jotka ovat seurausta normatiivisista muutoksista nuoressa. Nuori tarvitsee luotettavan suhdeverkoston selviytyäkseen kaikista tapahtumista. Silloin kun nuorella ei ole riittävää tukiverkkoa tai hänen huolensa liittyvät juuri siihen, hän voi kääntyä uudenaikaisiin avunlähteisiin, kuten auttavaan puhelimeen. (Teare, Garrett, Coughlin, Shanahan & Daly 1995, 21.) Lapset ja nuoret ovat vähitellen omaksuneet puhelimen antaman mahdollisuuden kysyä neuvoa, pyytää apua ja lohdutusta. Nykynuorelle on tärkeää se, että joku kuuntelee häntä – useinkaan ei muuta tarvita.

Vaikka nykyinen yhteiskuntavaihe vaatii nuorelta yhä enemmän itsenäisyyttä ja omaa päätöksentekokykyä, osoittaa kokemus nuorista sen, että edelleen nuori kaipaa kasvamisen tukemiseen aikuista ihmistä. Vanhemmat ja perhe eivät aina pysty vastaamaan nuorten tarpeisiin. Vanhemmat eivät jaksakaan huomioda riittävästi nuorta omien murheiden painaessa. Nykyajalle tyypillinen elämän urasuuntautuneisuus ja harrastusten runsaus vievät

aikaa vanhempien ja nuoren yhdessäololta. Saattaa olla myös niin, ettei nuori halua jakaa kaikkia asioitaan läheistensä kanssa; kehittyvä murrosikäinen haluaa pitää arkaluontoisia asioita omana tietonaan.

Nuoren identiteettityö ilmenee hänen käytöksessään. Prosessissa nuori pyrkii irrottautumaan vanhemmistaan ja ystävät tulevat entistä merkittävimmiksi. Nuori tarvitsee keskustelukumppania hahmottamaan käsitystä itsestään. Jotta voidaan ennakoida nuorten ongelmia, on tiedostettava asioita, joita nuoret kokevat merkittävänä elämässään. Usein on vaikea määritellä nuorille läheisiä asioita ja elämäntapahtumia, koska on helpompi luottaa asiantuntijoiden tekemiin arvioihin. (Boehm, Schondel, Marlowe & Rose 1995, 863.)

Yhdysvalloissa vuodesta 1987 toiminut Teen Line perustuu nuorten omaan vapaaehtoistyöhön. Koulutuksen saaneet päivystäjät ovat high school- oppilaita, jotka kuuntelevat ja tukevat soittajaa. Puhelintoiminta on koettu hyvänä, sillä nuorten avunhankinta asiantuntijoilta on hyvin vähäistä, vaikka nuoruus on täynnä kriisejä. Teen Line perustuu siihen käsitykseen, että nuori kääntyy ongelmissaan herkimmin vertaistensa puoleen. Sen sijaan kasvatuksen ja psykologian asiantuntijat näkevät tässä haittoja, koska nuorilla ei ole välttämättä riittävästi arviointikykyä. (Boehm, Chessare, Valko & Sager 1991, 643–645.) Lisäksi nuorten kanssa keskustellessa ja pohtiessa heidän tilanteitaan on elämäkokemuksella merkittävä osuus. Monesti myös nuori kaipaa kuuntelijakseen aikuista, johon voi luottaa ja turvautua huolien painaessa.

Vajaan vuoden ajan tutkittiin amerikkalaisen Teen Line puhelinpalvelua ja selvitettiin soittajien aiheita. Samassa tutkimuksessa tiedusteltiin kyselylomakkeella saman alueen nuorten huolenaiheita sekä ongelmia, joita he kuvittelivat nuorilla yleensä olevan. Soittajien iät jaettiin kehitysvaiheisiin: varhaisnuoruus (11–13 vuotta), keskinuoruus (14–16 vuotta) ja myöhäisnuoruus (17–19 vuotta). Soittajista oli tyttöjä 55 prosenttia ja poikia 45 prosenttia eli melko tasapuolisesti. Yleisimmin (41 %) nuoret soittivat kaverisuhteiden vuoksi. Seksuaalisuus, erilaiset perheongelmat, itsetuntoasiat, huumeet ja alkoholi, kouluongelmat, raskaus sekä itsetuhoisuus olivat keskeisiä aiheita nuorten soitoissa. Soittajista osalla (14 %) ei ollut mitään tiettyä ongelmaa tai aihetta, vaan he soittivat jutellakseen jonkun kanssa. Ikä ja kehitysvaihe näkyi aiheissa siten, että varhaisnuoret soittivat lähinnä perhevaikeuksien, kouluongelmien ja kaverisuhteiden vuoksi. Keskinuoruutta elävät taas soittavat seksuaalisuuden ja raskauden vuoksi. Myöhäisnuoruudessa aiheet liittyivät päihteisiin, henkisiin sairauksiin, kuolemaan, ylikuormittamiseen ja pelkkään jutteluun. (Boehm, Schondel, Ivoska, Marlowe & Manke-Mitchell 1998, 799–800)

Yleisesti ottaen nuorten kyselylomakkeissa kertomat huolenaiheet vastasivat puhelinpalveluun tulleiden soittojen aiheita. Tutkijoiden mukaan kyselyyn vastanneet kuvittelivat yleensä nuorten ongelmat vakavimmiksi. Nuoret uskoivat, että päihteet, raskaus ja ihmissuhteet olivat yleisimpiä huolenaiheita. Kuitenkin heidän omat huolensa keskittyivät lähinnä itsetuntoon ja ihmissuhteisiin. (Boehm ym. 1998, 798–802.) Taulukko 1. selventää koko tutkimuksen tuloksia. Nuorten soittojen aiheet ja vastaavasti kyselylomakkeissa kerrotut aiheet noudattivat enimmäkseen samaa linjaa. Luonnollisena erona oli se, että puhelimeen soittavat voivat kokeilla, millaista on jutella päivystäjän kanssa. Kuvitellut muiden nuorten ongelmat sisälsivät kaiken kaikkiaan samoja huolenaiheita kuin ilmeni sekä puheluissa että kyselylomakkeissa, joten tuskin aiheiden vakavuus on kovin liioiteltua. Ainoastaan raskaus oli mainittu useamman nuoren huolenaiheeksi kuin todellisuudessa oli.

TAULUKKO 1. Nuorten soittojen aiheet vuonna 1993–1994 Teen Line puhelinpalveluun sekä nuorten nimeämät omat ja toisten mahdolliset huolenaiheet.

Soittojen aiheet	Omat huolet	Nuorten ongelmat yleensä
1. Kaverisuhteet	1. Itsetunto	1. Päihteet
2. Seksuaalisuus	2. Kaverisuhteet	2. Raskaus
3. Perheongelmat	3. Perheongelmat	3. Itsetunto
4. Jutteluntarve	4. Kouluongelmat	4. Perheongelmat
5. Itsetunto	5. HIV/AIDS	5. Kaverisuhteet
6. Päihteet	6. Päihteet	6. HIV/AIDS

Tutkijat toteavat, että nuoret hakevat nimettöminä apua hyvin erilaisiin ongelmiin. Suuri määrä puheluista koskee vanhempi–lapsi-suhdetta tai suhteita kavereihin erityisesti varhaisnuoruudessa. Seksuaalisuuteen liittyvät aiheet lisääntyvät heti iän karttuessa. Samoin kuin päihteisiin ja erilaisiin riippuvuuksiin liittyvät puhelut. Tutkijoiden mukaan auttavat puhelimet tarjoavat 'ikkunan' lasten ja nuorten murheisiin yhteiskunnassa. Yhä lisääntyvässä määrin puhelinauttaminen koetaan nuorten keskuudessa tärkeänä tukena. Nykyajan perheiden kokema sosiaalinen ja taloudellinen kuormitus lisää tarvetta puhelinauttamisen kaltaiseen tukeen. (Teare ym. 1995, 24–25, 32.) Amerikkalaisia tutkimuksia tarkasteltaessa on huomioitava kulttuurierojen vaikutus. Suomen nuorisoon ei

päde samankaltaiset käyttäytymismallit kuin amerikkalaisiin nuoriin, joten vertailussa on oltava varovaisia. Huolimatta lapsen ja nuoren kehityksen peruspiirteistä, sosiaalinen ympäristö muokkaa merkittävästi yksilön toimintaa. Lisäksi puhelinauttaminen on hyvin erilaista Yhdysvalloissa, jossa toiminta perustuu enemmänkin nuorten omaan vapaaehtoistyöhön kuin aikuisten järjestäytyneeseen toimintaan. Kuitenkin on huomioitava se, että Yhdysvaltojen nuoret ovat monessa suhteessa edelläkävijöitä ja esimerkkejä muiden kansojen nuorille.

Suomen Lasten ja nuorten puhelimen tiimoilta on tehty myös tutkimuksia, lähinnä opinnäytetöinä. Tutkitut aiheet keskittyvät seuraaville alueille: eri ikäisten lasten ja nuorten tietoja ja kokemuksia puhelinpalvelusta, päivystäjien kuvauksia ja tuntemuksia työstään, puhelinpalvelu lasten kasvuolojen kuvaajana, ratkaisukeskeinen auttaminen päivystystyössä sekä nuorten ongelmien elämyksellinen sisältö. Jälkimmäinen tutkimus kohdistui Jyväskylän päivystyspisteeseen ja se on tehty vuonna 1987. Tutkimus kartoitti puolen vuoden ajalta 10–25-vuotiaiden soittoaiheet kirjaamislomakkeiden pohjalta. Seksuaalikäytännöt, kiusaaminen sekä päihteet olivat tulosten mukaan yleisimmät aiheet. Nuorten soittoaiheita tarkasteltiin kehityspsykologisesta näkökulmasta, jolloin korostettiin iän merkitystä aiheiden tulkinnassa. (Hintikka & Yrjänä 1987.) Tutkimuksessa ei pureuduttu aiheisiin tarkemmin eikä sukupuoleen kiinnitetty riittävästi huomiota, vaan tutkimustulokset jäivät esittelyn asteelle. Tutkimus painotti nuorten aiheiden ongelmallisuutta, vaikka Lasten ja nuorten puhelin ei ole vain kriisipuhelin, vaan aiheet sisältävät paljon muutakin nuoren elämään kuuluvaa. Materiaalina oli käytetty soittojen tilastoja, joista ilmenee soittajan taustatiedot sekä puhelun aihe. Syvemmälle puhelun piirteisiin ei pelkkien tilastointien avulla päästä, vaan on tutkittava aiheiden variaatioita lähemmin. Uudelle tutkimukselle on näin ollen tilaus. Tämä tutkimus pyrkii täydentämään edellisiä keskittymällä puheluista laadittuihin raportteihin ja nuoren parhaillaan käynnissä olevaan identiteettityöhön.

Tutkimustehtävässä oletetaan, että nuoren identiteetin muodostus ilmenee puhelinsoitoissa. Nuori, joka haluaa keskustella päivystäjän kanssa, ilmentää omaa identiteettiään kokemuksillaan ja ajatuksillaan.

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

6.1 Tutkimusongelmat ja tutkimuksen lähestymistapa

Tutkimusongelmat kehittyvät tämän päivän nuorison ja nuoruuden tarkastelusta Lasten ja nuorten puhelimen kautta. Suurin osa soittajista elää ikävaihetta, jolloin identiteetin muodostus on kiivaimmillaan. Puheluiden sisällöt valaisevat sitä, miten nuoret muodostavat kokonaiskäsitystä itsestään. Nuoren identiteetin rakentaminen on monisyinen tapahtumaketju, jossa identiteetin eri osia työstetään yhteiskunnan asettamissa puitteissa (Erikson 1968/1994, 53). Nyky-yhteiskunta muutoksineen on luonut viime vuosikymmeneen verrattuna tyystin erilaisen tilanteen identiteettityölle. Ziehe (1991, 42) väittää nykynuoren pääsevän aikuisten kokemuksiin ja saavuttavan aikuisuuden alueita entistä helpommalla.

Ensimmäinen tutkimusongelma pyrkii hahmottamaan Lasten ja nuorten puhelimeen tulleiden soittojen aiheita. *1) Millaisista aiheista Lasten ja nuorten puhelimen soittajat haluavat yleensä keskustella?* Vaikka puhelinsoittojen tilastointi mahdollistaa aiheiden seurannan, tilastot eivät pureudu syvemmälle aiheiden sisältöön. Näin ollen olen ottanut tarkastelun kohteeksi päivystäjien laatimat puheluraportit, joiden kuvaukset ovat tilastoihin verrattuna rikkaita. Toisen tutkimusongelman tarkoituksena on tarkastella puheluiden sisältöä yhä tarkemmin. *2) Miten nuorten aiheet ilmentävät identiteettityötä?* Nuoruuden olennaisin kehitykseen kuuluva tehtävä on identiteetin rakentaminen, joka sisältää nuoren fyysisten, psyykkisten ja sosiaalisten muutosten tuomat uudet haasteet sekä ristiriidat. Nuori muodostaa identiteettiään jokaisella elämäalueellaan ja identiteettityö on käynnissä nuoren sitä itse havaitsematta. Jokaisella nuorella identiteetti rakentuu pitkällä aikavälillä sisältäen erilaisia vivahteita. Kenties puheluiden aiheet antavat viestiä siitä, kuinka nuori kokee uudet asiat elämässään ja miten niihin suhtaudutaan. Viimeinen tutkimusongelma erottelee tyttöjä ja poikia toisistaan. *3) Millä tavoin sukupuolten väliset erot näkyvät puheluissa?* Tyttöjen ja poikien kehitys etenee hieman eri tavoin, sillä jo sukupuoliroolit tuovat heidän kehitykseensä eri vivahteita. Koska Lasten ja nuorten puhelimen soittajat edustavat molempia sukupuolia ja verrattain tasaisesti, on perusteltua tarkastella tyttöjen ja poikien eroja. Näin voidaan saada selville myös identiteettityöhön erilaisuuksia sukupuolten välillä.

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan Lasten ja nuorten puhelimen soittoja identiteettiteorian sekä nyky-yhteiskunnassa vallitsevien asenteiden ja käyttäytymistapojen puitteissa. Puheluiden kautta pyritään löytämään nykynuoren identiteetinkehitykseen kuuluvia piirteitä. Erikson (1959/1994, 25) huomauttaa, että identiteetin kehitys tapahtuu aina tiettyssä historiallisessa kontekstissa, jolloin yhteiskunnan muutoksilla on vaikutuksensa identiteetin kehitykseen. Aikuistuminen on nuorelle etappi, johon identiteettityön kautta luodaan eväät. Aikuistumisen paineesta ja yhä rajummasta hyppäyksestä aikuisuuteen on keskusteltu julkisesti. Hoikkalan (1993, 16-17, 252) mukaan nuoruuden ja aikuisuuden välinen raja himmentyy, sillä nuoret haluavat olla varhaisaikuisia ja aikuiset puolestaan vitaalisia ja nuorekkaita.

Lähestymistapa on fenomenologinen, sillä tutkimuksessa perehdytään nuorten yksittäisten puheluiden sisältöihin, jotta nähdään aiheiden syvempiä merkityksiä (Eskola & Suoranta 1998, 147). Tutkimuksessa vallitsee ymmärtämiseen pyrkivä ote, sillä rikas ja moniulotteinen aineisto pääsee siten parhaiten oikeuksiinsa. Tutkimuksen empiiristä tiedonhankintaa voidaan luonnehtia kvalitatiiviseksi aineiston analysoinniksi sekä osin osallistuvaksi havainnoksi. Tutkijan oma kokemus päivystystyöstä ja osallistuminen päivystäjien työnohjauksiin tuo omat vaikutuksensa tutkimustuloksiin. (Alasuutari, 1993, 78–79.)

6.2 Tutkimuksen kohdejoukko

1800-luvun lopulta lähtien on tehty nuorisotutkimuksia. Keskeinen teoreettinen kysymys koko tutkimusajan on ollut, miten voidaan ymmärtää nuorten toimintaa ja kuinka sitä voidaan selittää. Menetelmällisesti on pohdittu sitä, tutkitaanko nuorisoa ulkopuolelta vai osallistamalla heidän toimintaansa. Kokemuksen myötä voidaan todeta, että mm. haastattelumenetelmä soveltuu hyvin nuorten tutkimiseen. Kuitenkin tämä vaihtoehto on usein suljettava nuorten haluttomuuden vuoksi. (Puuronen 1997, 8–10.)

Tässä tutkimuksessa lähdetään siitä, että nuorten todelliset ajatukset ilmenevät pikemminkin heidän omasta aloitteestaan ja vapaaehtoisesti kuin suoraan kysyttäessä. Tutkimuskohteena on Lasten ja nuorten puhelimen soittajat, vaikka tutkittavat eivät itse ole tästä tietoisia. Soittajat ovat siltä osin aktiivisia, sillä heidän soittoaiheistaan on varsinainen dokumenttiaineisto syntynyt. Merkittävä osuus on myös päivystäjillä, jotka vastaanottavat puhelun ja laativat keskustelusta raportin. Näistä raporteista on syntynyt

dokumenttiaineisto, johon tutkimus perustuu.

Lasten ja nuorten puhelimeen soittavat nuoret keskustelevat päivystäjien kanssa. Näin tämän tutkimuksen kohteena ovat ne nuoret, jotka ovat soittaneet Jyväskylän Lasten ja nuorten puhelimeen vuonna 1998. Kyseiseen päivystyspisteeseen ohjautuvat entisten Keski-Suomen ja Hämeen läänin alueilta tulleet soitot. Tuloksia ei ole tarkoitus yleistää nuoriin yleensä, vaan tavoitteena on valottaa Jyväskylän Lasten ja nuorten puhelimeen soittavien nuorten identiteettityötä. Sen sijaan yleistyksiä voidaan tehdä Suomen päivystyspisteisiin soittaviin nuoriin, sillä valtakunnallisesti Lasten ja nuorten puhelimen soittojen aiheet ovat samansuuntaisia.

6.3 Tutkimusaineisto ja sen kokoaminen

Valmiin tutkimusaineiston ongelman ylitarjonnan suhteen päädyttiin siihen, että tutkimuksessa käsitellään koko vuoden soittoaiheita vain kvantitatiivisesti ja kolmen kuukauden otokseen pureudutaan syvällisemmin. Näin valinnan kautta rajataan tutkittava aineisto. Koska aineiston laatu on määrää tärkeämpi, ei ole syytä paisuttaa analysoitavaa aineistoa. Eskola ja Suoranta (1998, 61–62) toteavat, että laadullisen tutkimuksen yksi piirre on aineiston harkinnanvarainen poiminta; aineiston koolla ei kuitenkaan ole välitöntä vaikutusta. Heidän mukaansa laadullisessa tutkimuksessa ei vain kerrota aineistosta, vaan pyritään ymmärtämään tiettyä toimintaa ja rakentamaan aineistosta teoreettisia näkökulmia. Tutkimuksessa kvantitatiivinen ja kvalitatiivinen lähestymistapa täydentävät toisiaan. Jotta soittojen aiheista saadaan luotua kategoriat, käytetään laskennallisia tekniikoita. Nämä kategoriat ovat lähtökohtia myöhemmälle analysoinnille. (Bryman & Burgess 1994, 94.) Varsinainen aiheiden analysointi eli puheluraporttien tarkastelu on puolestaan tutkimuskohteen kvalitatiivista tutkimusta.

Päiväkirja puheluista muodostuu siten, että puhelun päätyttyä päivystäjä kirjoittaa omin sanoin kuvauksen puhelussa esiintyneistä pääasioista. Raportit vaihtelevat suuresti, sillä jokaisella on oma tyyli kirjoittaa joko laveasti tai lyhyen ytimekkäästi. Kuitenkin jokaiselle päivystäjälle on annettu samat ohjeet raportointiin ja noudattavat samaa kaavaa. Tärkeää on, että raportista selviää tarkennus lomakkeelle tehtyyn aiheeseen sekä soittajan antama kuvaus omasta aiheestaan. Lisäksi raportti sisältää aiheen mahdolliset ratkaisut sekä millaisena päivystäjä kokee tilanteen.

Tutkimusjakso ajoittui tammi - maaliskuulle 1998, jonka aikana tulleita

puheluita tarkasteltiin puheluraporteista. Ajankohta vaikuttaa puheluiden sisältöihin. Pitkien lomien ollessa nuoret ehtivät enemmän soittaa ja aiheet eroavat kouluaikana soitetuista puheluista. Heinäkuussa Jyväskylän Lasten ja nuorten puhelin on lomalla, joten kesäaika ei tullut kyseeseen. Syksyn tilastot eivät olleet tutkimusta aloitettaessa vielä valmiita, joten päädyttiin alkuvuoden puheluihin, jotka antavat edustavan otoksen.

6.4 Aineiston käsittely ja analyysi

Valmista dokumenttiaineistoa ei voida käyttää suoraan sellaisenaan, vaan se vaatii muokkausta helpommin käsiteltävään muotoon. Koko vuoden aineisto eli pilapuhelut mukaan lukien 6354 puhelua on liian laaja käsiteltäväksi sellaisenaan, joten sen tarkoituksena on antaa vain yleinen kuva puheluiden luonteesta ja aihepiireistä. Valmiista tilastoaineistosta saatiin jokaisen kuukauden puhelut eriteltyinä aiheittain. Tutkimusta varten tilastointia jatkettiin yhdistämällä kuukaudet, jolloin saatiin koko vuoden kattava erittely aiheista. Näin selvisi vuoden 1998 puheluiden aihejakaumat. Pilapuhelut, joita on vuosittain keskimäärin puolet soitoista on myös huomioitu tilastoinneissa.

Pelkistämisen tarkoituksena oli järjestää aineistoa – ei sulkea pois tiettyjä aiheita. Alasuutarin (1993, 31–34) mukaan laadullisessa analyysissä on tärkeää pelkistää raakahavainnot suppeaksi havaintojen joukoksi ja saada havaintomäärää karsittua ja yhdistettyä. Kategorioiden muodostuksessa on tärkeää aitous ja relevanssi eli luokittelut on tehty mahdollisimman realistisesti (Mäkelä 1990, 52). Kategorioiden keskinäisillä suhteilla ei sinänsä ole tutkimuksen kannalta merkitystä, koska tärkeää on luoda kokonaiskuva siitä, millaisista asioista nuoret soittavat. Tutkimuksessa käytettiin samoja käsitteitä puheluiden aiheista kuin tilastointilomakkeissakin. Kriittistä huomiota ei kiinnitetty käsitteisiin ja niiden mahdollisiin päällekkäisyyksiin.

Tekstit koostuivat eripituisista kuvauksista puheluiden sisällöistä, kaikkiaan 592 käsinkirjoitettua raporttia. Raportteihin perehtymällä ja analysoimalla selvitettiin tarkemmin ja syvällisemmin se, minkälaisista asioista nuoret juttelevat ja miten sukupuolten aiheet vaihtelivat. Kategoriat tarkentuivat puheluraporteissa ilmenneillä vivahteilla ja materiaalin sisältämällä variaatiolla (Savolainen 1991, 454–455.) Tuloksissa esitetyt suorat lainaukset ovat otteita puheluraporteista, joita päivystäjät ovat kirjoittaneet heti puhelun päätyttyä. Ulkoasua ei ole muokattu, jotta sanoma ei vääristyisi tutkijan tulkinnan mukaiseksi.

Laadullisen aineiston analyysissä on tärkeää se, että tutkija perehtyy

huolellisesti aineistoon ja lukee sitä moneen otteeseen, jolloin aineisto tulee tutuksi. (Alasuutari 1993, 77.) Aineiston lukeminen on tärkeä vaihe, sillä se vaikuttaa siihen, kuinka hyvin aineistoa voidaan analysoida. Vuorovaikutteinen lukeminen, jossa tutkija esittää kysymyksiä aineiston pohjalta on tehokasta ja edistää aineiston ymmärtämistä. (Dey 1993, 88.) Lukemisen avulla tutkija tulee läheisesti tutuksi aineistonsa kanssa, jolloin aineiston eri asiat syöpyvät tutkijan mieleen. Muistiinpanojen teko helpottaa asioiden ymmärtämistä ja luo pohjan analysoinnille. (Marshall & Rossman 1995, 113.) Tässä tutkimuksessa puhelinraportit luettiin useaan otteeseen, sillä aineisto vaati yhä uudelleen lukemista ja muistiinpanojen tekoa. Tutkimus eteni dokumenttien lukemisen ja analysoinnin vuorotella. Deyn (1993, 264-265) mukaan kvalitatiivisen aineiston analysointi tapahtuu kehämäisesti. Analysoinnin edetessä palataan välillä taaksepäin aineiston uudelleenlukemiseen ja kategorioiden muodostamiseen.

Laadulliselle tutkimukselle on tyypillistä aineiston ryhmittely ja luokittelu, jotka luovat perustan analysoinnille. Luokittelussa on kyse asioiden käsitteellistämisestä, jolloin aineisto pilkotaan paloihin ja järjestellään edelleen yhteen käsitteiden mukaisesti. (Dey 1993, 40, 42-44.) Tässä tutkimuksessa käsitellään aineistoa tyypittelemällä ja teemoittelemalla samankaltaisia puheluita ja muodostetaan aiheista eri kategorioita. Tutkimuksessa pyritään kuitenkin kuvaamaan yksittäisten puhelimeen soittavien nuorten subjektiivisia tuntemuksia ja kokemuksia, vaikka soittoja yleistetään aiheiden perusteella.

Dokumenttiaineisto vaatii käsittelyä, jossa tulkittua tekstiä esitetään omin sanoin ja pyritään saamaan suuresta materiaalmäärästä tutkimustehtävän kannalta esille olennaisin osa ja lopulta suhteuttamaan analysoitu aineisto teoriaan. Aineiston hyvä hallinta ehkäisee tulkinnan nojaamisen satunnaisuuksiin ja mahdollistaa tulkinnan eheyden. Tarkoituksena on lukemisen ja tulkinnan avulla pilkkoa dokumenttiaineistoa tutkimuksen kannalta käyttökelpoiseksi. (Savolainen 1991, 455.) Menetelmänä puheluiden jaottelussa käytettiin yksinkertaista tukkimiehenkirjanpitoa. Puheluraportteja ei kirjoitettu puhtaaksi, koska kyse ei ollut diskurssianalyysistä, vaan olennaista oli sisällön ymmärtäminen.

Dokumenttianalyysissä painopiste on itse tutkittavissa eli tässä tapauksessa päivästäjien välityksellä Lasten ja nuorten puhelimen soittajissa. Induktiivinen tutkimusote lähtee yksityisistä havainnoista yleisempiin eli yksittäiset puhelut analysoidaan ja niitä yhdistellään, jolloin muodostuu yleisempiä merkityksiä. Tämän metodin avulla keskeisimmälle sijalle nousevat soittajien aiheet. Aineistoa tarkastellaan teoreettisesta näkökulmasta ja kiinnitetään huomio kysymyksenasettelun kannalta olennaisiin asioihin. Tutkimustulosten avulla voidaan kehittää Lasten ja nuorten puhelimen toimintaa, sillä puheluiden sisältöjen

teoretisointi antaa päivystäjille uutta näkökulmaa nuorten soittoaiheista. Lasten ja nuorten puhelimen kautta voidaan havaita yhteiskunnan muutosten vaikutusta nuoriin. Puhelin toimii eräänlaisena välittäjänä, jonka avulla nuorten itsensä annetaan kertoa, miltä tuntuu kasvaa ja kehittyä nyky-yhteiskunnassa (Nordlund & Kangas 1994/1998, 2).

6.5 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Huomioitavaa on se, että analysoitava raportti on päivystäjän subjektiivinen kuvaus puhelusta. Mäkelän (1992, 50–51) mukaan on oltava aina kriittinen laadullisen aineiston suhteen, koska ihmisen kädenjälki näkyy aineistossa. Tässä tutkimuksessa on erityisesti muistettava, että päivystäjän omat asenteet ja käsitykset ovat vaikuttaneet tapaan kirjata puhelun sisältöä. Päivystäjät ovat kuitenkin eri tavoin perehtyneitä lasten ja nuorten elämään ja osaavat tulkita nuoren kehitystä kokemuksensa perusteella, joten yleinen linja ja termistö on samansuuntainen. Päivystäjä saattaa kirjoittaa raportin kiireessä puheluiden välillä tai joku voi keskittyä pidemmäksi aikaa. Myös inhimilliset seikat, kuten unohtaminen saattavat vaikuttaa puhelun kirjaamista. Tutkimuksessa on huomioitava kaksoistulkinnan mahdollisuus, sillä tutkija tekee uudelleen kuvausten perusteella tulkinnan siitä, mitä päivystäjä on päätellyt nuoren tilanteesta puhelun aikana.

Puheluiden tilastointiin kuuluvat mm. iän ja sukupuolen kirjaaminen. Tavallisesti sukupuoli voidaan selvittää, mutta sekin voi joskus olla vaikeaa esimerkiksi nuoren soittajan ollessa kyseessä tai soittajan muuntaessa ääntään. Sen sijaan ikää on usein vaikea päätellä. Ellei keskustelussa ilmene soittajan ikää, se jää päivystäjän arvioitavaksi. Arviointiin vaikuttavat päivystäjän omat asenteet ja kuinka hän tulkitsee soittajan puheen. Voidaan kuitenkin todeta, että ylimalkaisesti nuoren ikä osunee oikeaan, sillä kokenut päivystäjä kykenee yhä helpommin erottamaan eri ikäiset soittajat. Tässä tutkimuksessa ei tarkka ikä ole ratkaiseva, koska tarkoituksena ei ole tehdä ikäsidonnaisia selvityksiä soittajien aiheista. Tutkimuksen teoriataustassakin käytetään lähinnä ikävaiheita määriteltäessä nuoren kehitystä, esimerkiksi Eriksonin alkuperäisessä psykososiaalisessa kehitysteoriassa ei kouluikä ja nuoruutta tarkennettu ikävuosin. Tämän ovat tehneet vasta hänen jalanjälkiään seuranneet tutkijat.

Vuoden 1998 tilastoinnissa ilmenee sukupuolten osuudet kaikkien aiheiden osalta, mutta niitä ei ole eritelty aiheittain. Sen sijaan analysoitaessa kolmen kuukauden puheluita tarkastellaan myös kustakin puheluraportista soittajan sukupuolta. Jossain

tapauksissa päivystäjä ei ole maininnut sukupuolta, joten ilman selviä merkkejä ei voinut päätellä, onko kyseessä tyttö vai poika. Nämä puheluraportit analysoitiin kuten muutkin, mutta sukupuolten välisessä tarkastelussa ne muodostivat oman joukkonsa.

Tutkimuksen teko edellyttää ihmisarvon ja yksityisyyden kunnioittamista. Nimettömyys takaa tutkittaville sen, ettei heidän henkilöllisyytensä paljastu. Huomattavaa tämä on arkaluontoisia asioita käsiteltäessä. (Eskola & Suoranta 1998, 56–57.) Tässä tutkimuksessa soittajien henkilöllisyys ei paljastu edes tutkijalle, sillä raporteihin merkitään harvoin koko nimiä. Jos raportissa mainitaan soittajan nimi, niin tuloksissa soittaja nimitään joko “tytöksi” tai “pojaksi”. Raportteja tarkastellessa kartoitettiin yksittäisten puheluiden perusteella aiheiden kirjoa, mutta tutkimus ei ole tapaustutkimus. Yksittäisten tapausten kautta pyrittiin yleistyksiin.

Puhelinkeskustelut ovat ehdottoman luottamuksellisia, joista keskustellaan tarvittaessa työnohjauksien yhteydessä päivystäjien ja ohjaajien kesken. Vaatimus luottamuksellisuuteen ei luo estettä tilastoinnille, koska henkilökohtainen tieto muuttuu tilastoissa yleiseksi tiedoksi. Jokainen puhelu kirjataan siten, että keskustelussa ilmi tulleet tiedot päivystäjä tilastoi rastittamalla kyseiset ruudut. Ellei kaikkia tietoja tule puhelussa esille, ne jäävät puuttumaan. (Sorri 1994, 18.) Jyväskylän päivystyspisteeseen soitetut puhelut on tilastoitu yksityiskohtaisine tietoineen. Tilastoiden yhteenveto toimii tutkimuksen alkukartoituksena hahmottaen ongelmakenttää eli puhelinsoittojen aihepiiriä.

Eettisesti tutkimuksesta ei koidu kohdejoukolle harmia, sillä tutkimus tapahtuu päivystäjien kirjoittamien raporttien kautta. Puheluita ei nauhoitettu eikä ketään, ei soittajia eikä päivystäjiä, voida tunnistaa raporteista. Puheluiden päiväkirjat olivat vain tutkijan käytössä, joten kukaan ulkopuolinen ei ole niitä nähnyt. Eettisesti voidaan pohtia sitä, onko väärin se, että kohdejoukko ei tiedä osallistumisestaan tutkimukseen. Tässä tapauksessa on perusteltua salata tutkittavilta osallistuminen. Tutkimukseen osallistuneet päivystäjät eivät myöskään olleet tietoisia tutkimuksesta, sillä aineisto oli jo valmiina, kun tutkimukseen ryhdyttiin. Näin tutkija itsekään ei ollut tietoinen päivystäessään, että juuri kyseisiä puheluraportteja käytetään myöhemmin tutkimuksessa.

Tutkijan omat lähtökohdat, ennako-oletukset ja tapa analysoida muodostavat taustatekijöitä tutkimukselle. Nämä asiat on huomioitava johtopäätöksiä tehdessä. Myös tutkijan oma subjektiivinen kokemus puhelinpäivystyksestä vaikuttaa tulosten analysointiin. Tässä tapauksessa tutkijan oma kokemus auttoi sisäistämään puhelinauttamisen luonteen.

7 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tulosten aluksi esitetään Jyväskylän Lasten ja nuorten puhelimen vuonna 1998 vastaanotettujen puheluiden aiheet, jotka koottiin määrällisestä tilastoaineistosta. Kirjaamislomakkeet oli tilastoitu kuukausittain, joten niistä tehtiin yhteenveto antamaan kuva koko vuoden puheluista ja soittajista. Tarkoituksena oli muodostaa yleiskäsitys soittoaiheiden jakautumisesta sekä luoda laajojen aihekokonaisuuksien avulla runko varsinaisten puheluraporttien analysoinnille. Myöhemmin esitetään raporttien tarkentamat kuvaukset soittoaiheista, jotka havainnollistavat sitä, miten nuori työstää identiteettiään eri elämänalueilla.

7.1 Lasten ja nuorten puhelimen soittoaiheet

Taulukossa 2. esitetään vuoden 1998 Jyväskylän päivystyspisteeseen tulleet puhelut pääaiheittain. Liitteenä on taulukko kaikkien puheluiden osalta erikseen (katso Liite 1). Erillisiä aiheita tarkastellaan kolmen kuukauden otoksen suhteen täsmällisemmin. Vuonna 1998 soittajia oli 6354, joista 36 % oli tyttöjä ja 32 %, liki kolmanneksen sukupuolta ei saatu selville. Ikäjakauma oli selkeä: yleisimmin soittivat 11–16-vuotiaat. Huomattavaa on se, että puhelimesta ikää on usein vaikea määrittää. Päivystäjä joutuu arvioimaan soittajan iän äänen ja kenties aiheen perusteella ellei sitä erikseen mainita. Näin ollen tutkimuksessa ei keskitytä niinkään soittajan tarkkaan ikään, vaan Eriksonin teorian kaltaisesti ikävaiheisiin, jotka erittelevät identiteetin kehitystä.

TAULUKKO 2. Jyväskylän Lasten ja nuorten puhelimen soittojen aiheet vuonna 1998

SOITTOJEN AIHEET (N=7485)	MÄÄRÄ (F)	PROSENTTI (%)
Ihmissuhteet	1425	19.0
Sukupuoliasiat	586	7.8
Kuuntelijan tarve	524	7.0
Erityisongelmat	521	7.0
Ajankohtaiset asiat	488	6.5
Nuoren kehitys	235	3.1
Tietokysymykset	186	2.5
Pelleily- ja kokeilusoitot	3520	47.0

Huom. Taulukossa 2. soittojen aiheiden määrä (N=7485) on suurempi kuin soittajien määrä (N=6354), sillä päivystäjät voivat merkitä puhelusta useamman aiheen tilastoihin.

Taulukosta 2. nähdään, että Jyväskylän päivystyspisteen vuoden 1998 yleisimmät (19 %) aiheet liittyivät nuoren ihmissuhteisiin. Ihmissuhteet on laaja kokonaisuus, sillä se kuvaa nuoren toimintaa ja tunteita hänen elämäänsä kuuluvia ihmisiä kohtaan. Perheen ja kodin sisäiset suhteet tarkoittivat lähinnä vanhempia ja sisaruksia. Nuoren suhteissa muihin ihmisiin esiintyi usein ristiriitoja, mutta myös vakavampia ongelmia, kuten vanhempien alkoholismia tai välinpitämättömyyttä lapsiaan kohtaan. Kaverisuhteet olivat etenkin tyttöjen huolenaiheita, sillä heidän ystävyysuhteensa vaikuttivat monimutkaisilta. Tytöt ajautuivat herkästi riitoihin ystävättäriensä kanssa, vaikka syitä ei osattu edes tarkentaa. Seurustelu ja ihastuminen kuuluivat olennaisena osana nuoren kasvuun kohti aikuisuutta. Seurustelun kautta nuori oppii itsestään uusia asioita ja näin muokkaa edelleen identiteettiään. Molemmat sukupuolet olivat erityisen kiinnostuneita siitä, kuinka ihastusta lähestytään. Muihin ihmissuhteisiin luettiin sellaiset sosiaaliset kontaktit, joita nuori muodostaa eri elämänalueillaan, kuten suhteet naapureihin, sukulaisiin, opettajiin tai harrastusten ohjaajiin.

Sukupuoliasioihin (7.8 %) kuuluivat erilaiset kysymykset seksistä, ehkäisyasiat, keskustelu seksuaalisista vähemmistöistä sekä itsetyydytykseen liittyvät ongelmat. Nuoren kehittyvä keho viestii aikuistumista, mutta varsin usein yksilön

henkinen puoli ei kehity samaan tahtiin, jolloin nuori tuntee hämmennystä ja epävarmuutta itsestään. Sukupuoli-identiteettiä rakentava nuori kaipaa kuitenkin kokemuksia, jotka edesauttavat fyysisen ja psyykkisen tasapainon löytämistä sekä oman kehon hallintaa.

Kuuntelijan tarve ja päivän kuulumiset (7.0 %) kattoi sellaiset puhelut, joissa ei välttämättä käsitelty mitään tiettyä asiaa tai ongelmaa, vaan nuori soitti saadakseen puhua jollekin. Soittaja halusi kertoa päivän kuulumisiaan päivystäjälle, joka keskittyi kuuntelemaan juuri häntä. Nuori kertoili kuulumisiaan; yleisluontoisia asioita kuluneesta koulupäivästä tai illanviettosuunnitelmiaan. Usein kuvattiin omaa mielialaa, eriteltiin tuntemuksia ja pohdiskeltiin siihen liittyviä tapahtumia. Nuoremmat soittajat tuskailivat toimetttömyytään tai heillä ei ollut kiinnostusta tehdä vapaa-aikanaan juuri mitään. Puheluissa ei välttämättä kaivattu neuvoja eikä tähtäimenä ollut ongelman ratkaisu, vaan päivystäjä toimi keskustelukumppanina ja kuuntelijana nuorelle. Päivän kuulumisten yleisyys on merkinä siitä, että nuori kaipaa aikuisen juttuseuraa. Tällöin etäisyydenotto vanhemmista ei vielä ole täydellistä, vaan nuori kokee aikuisen läsnäolon ajoittain välttämättömänä.

Erityisongelmat (7.0 %) oli aihekokonaisuutena monivivahteinen. Puhelu kuului tähän kategoriaan silloin, kun keskusteltiin jostain soittajan kokemasta vaikeasta ongelmasta. Päivystäjä saattoi erityisesti tällaisen aiheen ollessa kyseessä ohjata soittajan ottamaan yhteyttä asiantuntijaan. Useimmiten soittaja kaipasi neuvoja tupakoinnin lopettamiseen tai päihteiden käyttöön, myös kaverin runsaasta juomisesta tai huumeiden käytöstä oltiin huolissaan. Raskauden epäily tai abortin harkinta olivat vaikeita asioita kasvuiässä olevalle tytölle, joka tarvitsi paljon tukea ja konkreettisia neuvoja. Huomattavan usein tyttö ei voinut kertoa läheisilleen raskausepäilyksestä. Etenkään vanhemmille tyttö ei voinut puhua asiasta, koska hän pelkäsi vanhempien voimakasta reagoitua. Tyttö koki olevansa todella yksin suuren asiansa kanssa.

Erilaisista peloista tai jännittämisestä soittava nuori toivoi vinkkejä ongelmansa helpottamiseksi. Nämä pelot olivat normaaliin kasvuun liittyviä pelkoja, kuten pelkoa olla yksin kotona. Mielenterveyshäiriöistä kärsivä nuori halusi purkaa tuntemuksiaan ja eritellä elämäänsä. Näitä tapauksia oli harvoin, yleensä soittaja oli säännöllisesti yhteyttä ottava nuori, jonka aiheet pyörivät samojen teemojen ympärillä. Syömishäiriöistä soitti tavallisimmin auttamishaluinen ystävä, sillä harvemmin asianosainen itse ottaa yhteyttä Lasten ja nuorten puhelimeen. Perheväkivalta sekä

seksuaalinen hyväksikäyttö olivat vakavia asioita ja niistä soittivat nuoret tytöt. Itsemurhauhkaa esiintyi harvemmin, mutta se oli sitäkin raskaampi asia niin soittajalle kuin päivystäjällekin. Tällöin soittaja koki voimansa loppuneen ja harkitsi tai oli jo yrittänyt itsemurhaa. Myös ystävän itsetuhoisesta käyttäytymisestä oltiin huolestuneita. Muina erityisongelmina olivat huumeiden käyttö, joista myös kyseltiin tietokysymyksiä sekä erilaiset sairaudet ja vammat.

Soittajan ajankohtaiset asiat (6.5 %) liittyivät nuoren eri elämäntilanteisiin eli kouluun, harrastuksiin ja työhön. Opiskelu ja sen tuomat paineet sekä tulevaisuudensuunnitelmat mietityttivät nuorta. Samoin kouluun liittyvät tapahtumat ja opettajan toiminta herättivät keskustelua, usein päivystäjä saikin arvioida opettajan menettelyä erilaisissa tilanteissa. Nuori saattoi haaveilla omasta asumisesta sekä muutosta kotoa, jolloin asuminen ei liittynyt enää kotiympäristöön. Nykyään nuori toimii aktiivisena kuluttajana ja pohtii raha-asioita. Mediat ja viihde kiinnostavat soittajia ja he keskustelivat mielellään uusista ostoksistaan. Harvemmin soittaja puhui työelämästä; vain muutama puhelu koski työelämään tutustumista tai kesätyötä. Nuoret eivät ilmeisestikään toimineet koulun ohella työelämässä niin yleisesti kuin on julkisuudessa keskusteltu.

Nuoren kehitys (3.1 %) tarkoitti ulkonäköön liittyviä asioita eli fyysisen kasvun tuomia muutoksia. Kuukautiset oli erittäin yleinen keskustelunaihe nuorten tyttöjen kanssa, sillä heillä saattoi olla suuria aukkoja tiedoissaan. Tytöt puhuivat kuukautisista luontevasti ja toivoivat tietoa omaan kehitykseen kuuluvista tapahtumista. Lisäksi muut kysymykset murrosiästä, kuten vastakkaisen sukupuolen käyttäytyminen kiinnosti nuorta. Etenkin pojat saattoivat kysellä tyttöjen kehitykseen kuuluvista ulkoisista piirteistä. Omaan ulkonäköönsä liittyen pojat olivat huolissaan kehonsa koosta.

Tietokysymykset (2.5 %) koskivat Lasten ja nuorten puhelimen toimintaa. Monesti nuorta kiinnosti päivystäjän olinpaikka tai muut henkilökohtaiset asiat. Etenkin pojille oli tyypillistä kysellä päivystäjän ikää ja ulkonäköä. Näin he halusivat luoda mielikuvaa siitä, millainen henkilö on puhelimen toisessa päässä. Tiedustelut saattoivat koskea mitä erilaisimpia aiheita, kuten spiritismiä, julkisuuden henkilöitä tai ruokaohjeita.

Pelleily- ja kokeilusoittoja oli lähes puolet (47.0 %) kaikista yhteydenotoista. Näitä olivat sellaiset soitot, joissa ei ollut varsinaista keskustelua, vaan puhelun tarkoituksena oli joko testata puhelinalvelua tai pilailia päivystäjän kustannuksella. Kokeiluiksi luokiteltiin yhteyden välitön katkaisu, mykkäsoitot ja

muutaman sanan puhelut. Pelleilyä olivat huutaminen päivystäjän korvaan, nimittelyt, kiroilut ja muut aiheettomat ilmaiset.

7.2 Nuorten soitot kuvastavat kasvua kohti aikuisuutta

Edellisessä vaiheessa rajattiin tilastoitu dokumenttiaineisto tutkimustehtävän mukaiseksi kokoamalla aiheet samankaltaisuuden perusteella yhteen. Seuraavaksi tarkasteltiin päivystäjien kirjoittamia raportteja (yhteensä 592) puheluista, jotka muodostivat varsinaisen analysoitavan aineiston. Näin pureuduttiin syvemmin aineiston sisältöön ja saatiin rikkaampi kuvaus aiheista. Jokaisen aihekokonaisuuden variaatio selvitettiin pilkkomalla aineistoa yksityiskohtaisempiin osiin. Esimerkiksi yksinoloa käsittelevä puhelu kirjattiin yksinäisyys-kategoriaan eikä yleisesti ihmissuhteisiin, kuten ensimmäisessä vaiheessa. Aihe tulkittiin päivystäjän raportoinnin ja hänen puhelusta saamansa käsityksensä perusteella. Taulukko 3. esittää puheluraporteissa esiintyvät aiheet vuoden 1998 tammikuusta maaliskuun loppuun. Aihetyyppejä oli kaikkiaan 30, mutta osa aiheista esiintyi vain muutaman kerran. Näin lähes 20 prosenttia aiheista luokiteltiin yhteisenä erityyppisten aiheiden kokonaisuutena. Tässä pelleilysoitot eivät olleet yksiselitteisesti pilailua, vaan päivystäjä oli ottanut soiton vakavasti, mutta myöhemmin aihe ilmeni keksityksi tai puhelu päättyi naurunremahdukseen.

TAULUKKO 3. Jyväskylän Lasten ja nuorten puhelimen soittojen aiheet vuoden 1998 tammikuun alusta maaliskuun loppuun.

SOITTOJEN AIHEET (N=592)	MÄÄRÄ (F)	PROSENTTI (%)
Päivän kuulumiset	85	14.4
Seksikysymykset	62	10.5
Seurustelu, ihastuminen	57	9.6
Poikkeava itsetyydytys	28	4.7
Suhteet kotona	28	4.7
Muut kysymykset	26	4.4
Kuukautiset	23	3.9
Tupakka/päihteet	21	3.5
Kiusaaminen	19	3.2
Suhteet kavereihin	19	3.2
Ehkäisy	18	3.0
Ulkonäkö	17	2.8
Koulu, opiskelu	16	2.7
Muut	114	19.4
Pelleilysoitot	59	10.0

7.2.1 Päivän kuulumiset

Vastoin koko vuoden tilastojen antamaa ennustetta päivän kuulumisiin luokitellut aiheet olivat yleisimpiä yksittäisiä aiheita kolmen kuukauden otoksessa. Näitä soitettiin kolmen kuukauden aikana eniten (14.4 %). Soittajan päällimmäisenä tarkoituksena oli se, että joku kuuntelee ja käsittelee hänen kokemia tuntemuksia ja elämäntapahtumia. Esimerkeistä ilmenee, mitä nuori halusi Lasten ja nuorten puhelimelta; turvallista aikuista, jolla on aikaa kuunnella nuoren mielteitä juuri sillä hetkellä.

“Tyttö soitteli puhelinkopista ilmoittaakseen, että kaikki oli kivaa: on hiihtoloma, hän on menossa kaverinsa luokse yöksi, mikä tietää paljon

hyvää syömistä yms.”

“Yläastelainen tyttö purkaa tuntojaan; ruotsin koe, sarjakuvan tekoa ja pariton määrä tyttöjä luokalla. Lisäksi päätäkin särkee ja nukuttaa.”

Ajatusten purkaminen sanoiksi oli monelle jo riittävä tilanteen selvittämiseksi. Asiat olivat konkreettisia ja akuutteja; pienten vinkkien kyselyä tai elämään liittyviä jokapäiväisiä asioita. Päivystäjää ilahduttivat myös puhelut, joissa kiitettiin saadusta tuesta tai kerrottiin hyvästä olost. Nuori saattoi jutella omista asioistaan ilman ihmeellisempiä huolia tai ongelmia.

Puheluissa ilmeni aikuiskontaktin tarve, jolloin nuori saattaa olla vielä epävarma omasta selviytymisestään. Esimerkiksi lukiolaisesta tuntui pelottavalta kävellä yksin pimeää metsätietä linja-autolta kotiin, joten hän jutteli matkan ajan päivystäjän kanssa. Kävelymatka tuntui turvallisemmalta, kun pystyi turvautumaan puhelimitse aikuiseen. Kenties aikuistumisen paine esti tyttöä soittamasta vanhemmilleen tai kavereilleen, sillä hän halusi selviytyä matkasta omin avuin. Aikuisuuden kynnyksellä nuori ei halua enää menettää saamiaan oikeuksiaan, jolloin hän kokee vanhempiin tukeutumisen omana taantumisenaan.

Blosin (1962) mukaan nuoruusvaiheesta etenkin ikävuodet 12–16 ovat aikaa, jolloin irtaudutaan vanhemmista. Tällöin nuori haluaa pitää omana tietonaan henkilökohtaisia asioita. Tämä selittää osin sen, miksi nuori halusi kertoa asioistaan Lasten ja nuorten päivystäjälle. Nuori koki tarvetta jutella jollekin aikuiselle, joka ei ole hänen lähipiiristään. Oli riskittömämpää kertoa omista tunnoistaan ja kokemuksistaan aikuiselle, jolla ei ollut suoranaista vaikutusta nuoren elämään. Ystävät ovat merkittäviä nuoruudessa, sillä heiltä nuori saa palautetta omista identiteettikokeiluistaan. Mutta puhelut todistavat sen, että ystävät eivät kaikessa tärkeydessään korvaa aikuisten tarvetta. On selvää, että nuori ei saa aina tarvitsemaansa tietoa tai tukea kavereiltaan, kun kyseessä on konkreettinen huoli. Huolimatta siitä, oliko varsinaista asiaa, soittivat lapset ja nuoret jutellakseen. Päivän kuulumisiin kuuluvien aiheiden runsaus osoitti sen, että aikuisen tuoma turvallisuus helpottaa hetkittäin vanhemmista irtautuvan nuoren ahdistusta.

Uudesta nuorisosta puhuva Ziehe (1991, 45–46) väittää, että nykynuoret toimivat kehittyneemmän kommunikointikyvyn ansiosta perheen konfliktien ratkaisijoina. Nuoren silmissä vanhemmat eivät pysty vastaamaan tarpeeksi hyvin nuoren erilaisiin

tuntemuksiin. Nuori ei Ziehen mukaan enää välttämättä samastu vanhempiinsa, vaikka heillä aineellisen vallan haltijoina onkin vaikutus nuoriin. Tämän tutkimuksen tulokset osoittavat nuoren kertovan mielellään omista tuntemuksistaan ja kokemuksistaan, kun löytää sopivan kanavan. Kenties omille vanhemmille ei uskouduta, koska heiltä ei saada tarpeeksi vastakaikua. Nuori, joka on keskellä identiteetin muodostusta kaipaa aikuista antamaan palautetta tekemisistään. Eriksonin (1968) mukaan nuorella on paljon kysymyksiä itsestään, jotka heräävät arkipäivän tapahtumista. Jokin asia saattaa vaivata nuorta, jolloin pelkkä asian pukeminen sanoiksi helpottaa nuoren oloa. Epävarmuus itsestä ja omasta toiminnasta on usein nuorella päällimmäisenä. Kenties nykykuori on saanut jo niin paljon aikuisuuden piirteitä, ettei hänellä ole varaa käyttäytyä lapsenomaisesti ja turvautua vanhempiinsa. Identiteetin kannalta tämä olisi täysin normaalia ja toivottavaa, sillä Erikson korostaa, että irtautuminen ja lähentyminen ovat osa normaalia itsenäistymisprosessia.

7.2.2 Seksikysymykset

Lähes viidennes puheluista liittyi nuoren seksuaaliseen kehitykseen. Kymmenes (10.5 %) puhelinsoitoista oli varsinaisia seksikysymyksiä, joihin nuoret kaipasivat vastauksia. Poikkeavaan itsetyydytykseen viittaavia aiheita oli 4.7 % kaikista otoksen puheluista. Lisäksi ehkäisyasioita käsiteltiin kolmen prosentin verran. Erilaiset seksuaalisuuden ilmenemismuodot liittyvät väistämättä murrosikään ja nuorten seksuaaliseen aikuistumiseen. Tämä osoittaa nuoren tutustumista sekä psyykkiseen että fyysiseen sukupuolisuuteensa ja sen kautta kehon hallintaan. Sukupuolitietouden välittäminen on aina ollut kiusallinen aihe sukupolvien välillä. Nykyään näistä asioista kyetään puhumaan avoimemmin, mutta eräänlainen seksuaalisuuden tabu on edelleen olemassa. Koulussa opettajat ja terveydenhoitajat kertovat jonkin verran mm. ehkäisystä, mutta valistus ei aina saavuta toivottuja tuloksia. Yksilöllinen kehitystahti vaikuttaa myös tiedon omaksumiseen. Usein nuori kartuttaakin seksitietouttaan kavereidensa kautta.

Identiteetin rakentamisessa on sija oman kehon tuntemisella. Aluksi lapsi tutustuu kehoonsa hoitajansa kautta ja myöhemmin omien havaintojensa myötä. Jälleen nuoren kehittyessä herää kehossa uudet tuntemukset, joiden selvittämiseen nuori kaipaa uusia kokemuksia. Sukupuoli-identiteetti kehittyy vilkkaasti nuoruudessa, jolloin kokeillaan uusia mahdollisuuksia ihmissuhteissa. Kiinnostus vastakkaiseen sukupuoleen

syvenee, ja nuori haluaa lisää kokemuksia sekä itsestä että muista. Aikuistumiseen kuuluva seksuaalinen käyttäytyminen on osa nuoren kasvua. Ziehen (1992) mukaan uuden nuorison yksi merkittävä piirre on seksielämän aloittaminen nuorena. Hän toteaa, että nuorella saattaa olla enemmän seksikokemuksia kuin vanhemmillaan. Tämä selittänee sen, miksi nuori soittaa Lasten ja nuorten puhelimeen keskustellakseen seksuaalisuudestaan.

Puheluista oli nähtävissä se, että seksielämän aloittaminen koettiin merkkipaaluna aikuistumiselle. Moni tyttö pohti sitä, olisiko hän valmis aloittamaan seksielämän, kun ikää on 15 vuotta. Ensimmäinen huolenaihe oli usein se, lopettaako poikaystävä seurustelun ellei tyttö suostu yhdyntään. Vasta myöhemmin tytölle tuli mieleen se, onko hän itse todella valmis siihen. Tämä tutkimusaineistosta noussut piirre vastaa Eriksonin (1968, 72) käsitystä siitä, että konteksti vaikuttaa nuoren identiteetin kehittymiseen, jolloin historiallinen tilanne ja ympäristö muokkaavat nuorta. Nyky-yhteiskunta syyttää nuorelle tietoa seksuaalisuudesta, jolloin hän kokee sen vaatimuksena omalla kohdallaan.

Nuoremmille soittajille vastakkainen sukupuoli oli vielä vieras, jolloin kaivattiin tietoa siitä, miten toisenlainen sukupuolisuus ilmenee. Erilaiset termit kiinnostivat soittajia, joille seksiin liittyvät asiat olivat usein epäselviä. Kavereilta kuullut nimitykset vaivasivat mieltä. Hieman vanhemmat tiedustelivat seksin aloittamiseen liittyviä asioita ja ehkäisy tietoja.

“Sattuuko eka yhdyntä, tuleeeko verta, tarviiko ahustaa, millainen kondomi on hyvä? Asiallisia kysymyksiä.” “Nuori mies kyseli itsetyydytyksestä ja siitä, voiko sitä tehdä liikaa?”

Nuori haluaa tietää aikuisuuteen aiemmin kuuluvista asioista. Postman (1982, 106–107) ja Hoikkala (1993, 250) kuvaavat tätä “tiedon hedelmään” pääsemiseksi. Tällöin voidaan miettiä Postmanin mukaan siitä, onko nuori valmis käsittelemään tätä tietoa. Tämä on väistämätöntä nyky-yhteiskunnassa, jossa nuori joutuu kohtaamaan mm. median ja kulutuksen kautta seksiin liittyviä asioita. Samoin tiedot sodista, työttömyydestä ja maailman katastrofeista koskettavat nykyään yhtä lailla nuorta kuin aikuistakin. Olennaista onkin, että nuoren kanssa käsitellään näitä uusia asioita eikä jätetä häntä yksin pohtimaan vaikeita asioita.

Sukupuolisuus ilmentää ihmisen koko persoonallisuuden tunteineen ja

tekoineen. Tällöin voi syntyä myös kasvuun liittyviä vaikeuksia, ristiriitoja ja pelkoja. Näihin huoliin nuori tarvitsee asianmukaista tietoa ja tukea. Eriksonin (Adams & Archer 1994, 194) mukaan nuoren identiteetti on ratkaistu, kun hän kykenee ylläpitämään läheisyyttä vaativia suhteita. Moni nuori ei vielä kykene tuntemaan vastuuta itsestään saati toisesta. Lukuisat puhelut seksiin liittyen koskivatkin ehkäisyn unohtamista tai suoranaista laiminlyöntiä. Soittaja oli tavallisesti 14–15-vuotias tyttö ja kyseessä oli ollut ensimmäinen yhdyntä. Tällöin Eriksonin mukaan nuori ei ole vielä muodostanut tarpeeksi identiteettiään aikuisuutta varten. Läheisyys vaatii nuorelta myös sitä, että hän kykenee jakamaan identiteettiään ja erittelemään sen eri osia joustavasti. Tällöin nuori on valmis kestävään yhdessäoloon ja läheisyyteen toisen ihmisen kanssa.

Pojalle yhdyntä on usein itsetuntokysymys ja merkitsee eräänlaista suoritusta, tyttö taas kokee sen mieluummin rakkauden osoituksena. Nykypäivänä näihinkin asenteisiin on tullut muutoksia, kun tytöt ovat esiintyneet entistä vapaampina eivätkä koe syyllisyyttä seksuaalisuudestaan. Sukupuoliseen identiteettiin liittyvät pelot koskevat nuorta itseään ruumiillisena ja tuntevana ihmisenä. Nuoruusiässä luovutaan lapsuuden sukupuolisesta identiteetistä ja siirrytään kahden hengen suhteeseen.

Poikkeavaan itsetyydytykseen kuuluivat soitot, joissa kerrottiin omasta tai jonkun muun seksiongelmaista. Nämä puhelut eivät olleet normaaliin nuoren kehitykseen kuuluvia tiedusteluja itsetyydytyksestä, vaan niissä oli havaittavissa jonkinlaista poikkeavuutta. Itsetyydytys oli vaikea ongelma nuorelle, joka ei kyennyt kanavoimaan sitä sosiaalisesti hyväksyttävällä tavalla. Lähes päivittäin tuli puheluja, joissa soittaja pyrki tyydyttämään itseään. Päivystäjä joutui eräänlaisen hyväksikäytön uhriksi ellei havainnut tarpeeksi ajoissa puhelun tarkoitusta. Tällöin poikkeavasta itsetyydytyksestä kärsivä soittaja johdatteli aluksi päivystäjää puhumaan päivän säästä, mutta ei itse puhunut lainkaan, sillä hän keskittyi tyydyttämään itseään.

“Nuori mies aloitti tavoilleen uskollisena puhumaan kirpeästä pakkasesta ja päällä olevasta A-viruksesta. Sitten pääsimme asiaan; tyttökaveri tulossa illalla ja nuoripari on eka kertaa jäämässä kahden.”

Ehkäisyaiheisia puheluita oli kolme prosenttia kaikista soitoista. Nuoret olivat kiinnostuneita jo varhaisnuoruudessa ehkäisystä, jolloin selviteltiin, mitä kondomi tarkoittaa ja mistä niitä saadaan. Varsinaisessa nuoruudessa ja myöhäisnuoruudessa elävät nuoret halusivat

jo oppia ehkäisvälineiden käyttöä. Nuorta huoletti ehkäisyn pettäminen ja sen mahdolliset seuraukset. Koulussa jaettu valistus oli herättänyt nuoren mielissä jatkokysymyksiä, jolloin toivottiin saavan tarkennusta päivystäjältä. Kiinnostus ehkäisyyn osoittaa aikuisuuden velvollisuuksien ymmärtämistä, jolloin nuori haluaa suhtautua vakavasti omaan seksuaalisuuteensa. Näin hän osoittaa olevansa valmis toteuttamaan Ziehen (1992) mainitsemaa aikuisuuden pürrettä vastuullisesti.

7.2.3 Ihastuminen ja seurustelu

Kolmanneksi yleisin (9.6 %) soitonaihe kolmen kuukauden otoksessa käsitteli seurusteluun ja ihastumiseen liittyviä asioita. Ihastuminen on merkki siitä, että nuori alkaa kiinnostua vastakkaisesta sukupuolesta romanttisessa mielessä. Tähän saakka lapsi on elänyt latenssivaiheessa, jolloin suhtaudutaan välinpitämättömästi toisen sukupuolen ikätovereihin.

“Ala-asteikäinen tyttö kyseli neuvoja, miten saisi luokkalaisensa pojan huomaamaan hänet. Oli kokeillut jo monia keinoja; soittanut ja lähettänyt pari kirjettä.”

“Tytön huoli oli riita parhaan ystävän kanssa. Syynä, yllätys, yllätys, ihastuminen samaan poikaan.”

Kontaktin saaminen vastakkaiseen sukupuoleen ja kiinnostuksen esiintuonti oli monelle nuorelle ongelmallista. Varhaisnuoret ihailivat rakkaudenkohdetta etäältä eivätkä välttämättä tehneet asian edistymiseksi mitään. Mutta toisaalta tytöt olivat hyvin oma-aloitteisia ja valmiita rohkeasti lähestymään poikaa kokeillakseen erilaisia keinoja. Myös pojat kyselivät neuvoja ensitreffeille ja siihen, kuinka saisi tytön huomion. Tytöille oli tyypillistä ihailia samaa poikaa kaikessa sovussa, kunnes poika kiinnostuikin yhdestä. Tällöin tyttöjen oli vaikea ilmaista vilpöntä onnellisuutta toisen puolesta.

Varhaisnuorten ja nuorten seurustelusuhteet kestivät usein muutamia kuukausia eivätkä olleet vielä niin vakavia. Olennaista oli se, että seurustelun aloittaminen ei välttämättä riippunut omasta tahdosta; nuori halusi olla jonkun kanssa, sillä seurusteluun suhtauduttiin nuorten keskuudessa arvostavasti. Puheluiden perusteella vallitsee käsitys, että jonkun kanssa olisi hyvä olla, jotta ei tulisi leimatuksi. Myöhemmin nuoruudessa ihastumiseen suhtauduttiin entistä henkilökohtaisemmin ja pyrittiin tietoisesti luomaan toimivaa suhdetta.

Pitempiaikaisiin seurustelusuhteisiin liittyi ongelmia, kuten epäselvyyttä toisen tunteista, pettämistä, mustasukkaisuutta, väkivaltaa, liiallista alkoholinkäyttöä tai seurustelusuhteen lopettamista.

Ihmissuhteet olivat osin monimutkaisia eikä seurustelu sujunut kitkatta. Nuoren oli sukkuloitava monissa ihmissuhteissa rakentaessaan käsitystä itsestään. Ystävien kanssa vietetty vapaa-aika oli merkittävää omien tunteiden erittelylle ja seurustelun tuomat uudet ulottuvuudet itsestä kehittivät nuorta kohti aikuisuutta. Ristiriitoja syntyi siitä, kuinka järjestää aikaa monille ihmissuhteilleen. Tässä ilmenee Aapolan (1991, 58) mielestä nyky-yhteiskunnassa vallitseva vaatimus muodostaa ja ylläpitää ihmissuhdeverkostojaan. Samoin Fornäs (1993, 18–19) tuo esille sukkuloinnin eri ihmissuhteissa, jotka jakaantuvat erilaisiin elämänalueisiin eli sfääreihin.

“15-vuotias tyttö seurustellut 2v. saman pojan kanssa, joka oli pettänyt häntä ja tytön bestiksen kanssa, olleet 13 v. kavereita. Tänään saanut tietää asiasta ja nyt mietitytti jättääkö poikakaveri vai ei. Pohdittiin myös kumpaa kohtaan pettymys on suurempi poikaystävänsä vai bestikseen. Juteltiin luottamuksesta ja rakkaudesta yleensä.”

Eriksonin mukaan intiimiin suhteen ryhtyminen edellyttää onnistunutta lapsuuden luottamussuhdetta vanhemman kanssa. Hän korostaa, että kaikki myöhemmät ihmissuhteet ovat riippuvaisia ensimmäisestä läheisyydenkokemisesta äidin kanssa. Nykyajalle tyypillistä on se, että seurustelu saattaa olla pelkkä väline. Puheluissa moni nuori myönsi seurusteluun liittyvän arvostusta sekä sosiaalista painetta. Onko nuorilla taipumusta nykyään kohdella ihmisiä objekteina ja hyödykkeinä, joiden kautta pönkitetään omaa identiteettiä? Ziehe (1984) puhuu narsismista viitaten siihen, että ihmisiä käytetään välineinä omien tarpeiden ja pyrkimysten toteuttamiseksi. Nykyään ei ole pelkkiä pysyviä ihmissuhteita, vaan nuoren elämässä monet ihmiset vaihtuvat. Kiintyminen voi olla sen vuoksi nuorelle yhä vaikeampaa. Kenties nuori pelkää itseään haavoitettavan, jolloin hän rakentaa suojaan tunteettomuuden verhon.

7.2.4 Kodin ihmissuhteet

Kodin ihmissuhteita käsiteltiin liki viiden prosentin (4.7 %) verran. Usein nuori kapinoi vanhempiaan vastaan etsiessään identiteettiään ja on korostuneen solidaarinen ikätovereitaan kohtaan, jolloin nuoren ja vanhemman välit usein kiristyvät entisestään. Tuloksissa vanhempien puuttuminen nuoren ystävyys-suhteisiin ja koulunkäyntiin aiheutti kodissa ristiriitoja. Erimielisyyksiä syntyi pienimmistäkin arkipäivän asioista, kuten kotiintuloajoista ja kodinhoidosta.

“Tyttö kertoi, kuinka hän joutuu hoitamaan pikkusiskoaan. Äiti tykkää käydä tansseissa eikä ole koskaan kotona.”

“15-vuotias tyttö kertoi vanhemmistaan, jotka aloittavat perjantaisin ryypäämään. Tilanne tuntuu tytöstä pahalta. Onneksi veli asuu perheineen lähellä ja hän voi tarvittaessa mennä sinne.”

Tässä tutkimuksessa tyypillinen kotiin liittyvä huolenaihe oli kuitenkin vanhempien poissaolo sekä alkoholinkäyttö. Etenkin viikonloppuisin moni nuori koki olonsa ahdistavaksi ja turvattomaksi omien vanhempien juhliessa. Tutkimustuloksissa näkyi se, että nuori potee yksinäisyyttä vanhempien ollessa jatkuvasti poissa. Perheen ainokaisella eivät edes sisarukset olleet seurana, vaan hän koki täydellistä yksinäisyyttä. Päivystäjälle kuvattiin, kuinka vanhempien ollessa poissa kotoa alkoi pelottaa eikä sukulaisia tai ystäviä voinut pyytää luokse.

“14-vuotias tyttö Tampereen seudulta mietti omaa elämäänsä. Eronneet vanhemmat, isällä perhe Helsingissä, äidillä uusi miesystävä ja 2 lasta. Tyttö ja uusi mies eivät tule toimeen.”

“Surullisen kuuloinen tyttö soitti, huolena oli vanhempien avioero – – tyttö koki olevansa yksinäinen, äiti oli paljon töissä ja isän näki harvoin.”

Avioeron aiheuttamat hankalat tilanteet, kuten tapaamiset toisen vanhemman kanssa sekä pakolliset muutot ja ympäristönvaihdokset huolettivat nuorta. Nuori ei halunnut tai uskaltanut puhua vanhemmilleen pahasta olostaan. Lisäksi vanhempien kiire ja välinpitämättömyys nuorta kohtaan estivät yhteiset keskustelut. Ziehe (1989, 155; 1992b, 44)

kuvaa subjektivoinnin käsitteellä nuoren kaipaamaa läheisydentarvetta, joka modernissa yhteiskunnassa syntyy turvaverkkojen kadotessa.

Perheen antama tuki on nuorelle ensiarvoista. Identiteetin muodostaminen edellyttää lapsuuden arvojen ja asenteiden kyseenalaistamista. Tällöin myös konfliktit vanhempien ja lasten välillä ovat mahdollisia. Eriksonin (1968, 105) mukaan lapsen ja vanhemman välinen turvallinen tunnesuhde helpottaa nuoren identiteetin etsintää ja myöhemmin sitoutumista.

Huolimatta siitä, että nuori on yhä pidempään taloudellisesti riippuvainen vanhemmistaan, nuorelta odotetaan itsenäistä selviytymistä varhain. Vanhemmat olettavat, että nuori pärjää itsenäisesti. Vaikka aikuistuva nuori haluaa irtautua vanhemmistaan ja toimia itsenäisesti mm. kulutuksen, sosiaalisen elämän ja koulutuksen alueella, herää hänelle monia kysymyksiä koskien valintoja. Nuoren onkin vaikea luopua saamastaan itsenäisyydestä, jolloin vanhempien puoleen ei enää kovin herkästi käännytä. Ziehe (1991) toteaa nyky-yhteiskunnassa olevan tyypillistä, että nuori vedetään pois aikuisuuden maailmasta, vaikka hän saakin maistaa aikuisuutta. Kenties nuorella elää pelko muidenkin oikeuksien poisvetämisestä.

7.2.5 Muut kysymykset, koulu ja opiskelu

Muut kysymykset - aihealue (4.4 %) sisältää moninaisia nuorten esittämiä kysymyksiä ja tiedusteluja, jotka eivät ole varsinaisesti murrosikäisiä tuomia kysymyksiä tai seksikysymyksiä. Nuori saattaa tiedustella erilaisia käytäntöjä, sääntöjä ja normeja tai toimintatapoja, kuten ikärajoista meikkausohjeisiin. Puheluraporteista ilmeni, että etenkin nuorempia soittajia kiinnosti lapsen syntymä sekä erilaiset vieraat käsitteet. Hieman vanhemmat tiedustelivat yksilön oikeuksia ja velvollisuuksia, erityisesti omaan ikäänsä liittyen. Yleensä kaikenlainen yleisluontoinen informaatio, jota soittaja haluaa saada tulkittiin tutkimuksessa tähän kategoriaan.

“Työt ovat lähettämässä kirjettä Sten Kristensenille. Voivatko poliisit ottaa heihin yhteyttä ja epäillä jostakin? Voivatko vanhemmat estää kirjoittamisen?”

Identiteetin muodostamiseen liittyy rajojen kokeilu. Edellisessä otteessa näkyi nuorten tyttöjen kiinnostus rikolliseen henkilöön, jonka kohtalokkaat teot ovat tuoneet hänet julkisuteen. Mielenkiinto rikollista kohtaan sekä pelottaa että viehättää tyttöjä. Kertoessaan

aikeistaan päivystäjälle tytöt toivoivat saavansa aikuisen mielipiteen asiaan sekä hieman ymmärrystä. Saattaa myös olla, että tytöt halusivat kauhistuttaa aikuista osittamalla ihastusta muiden paheksumaan mieheen. Fornäs (1995) huomauttaa, että nykynuorella on tarve hakea elämyksiä ja kokeilla rajojaan yhä erilaisempien kokemusten kautta.

Kysymyksillään nuori haluaa saada vastakaikua päivystäjältä sekä selvittää, kuinka hänen tiedusteluihinsa reagoidaan. Näin nuori testaa erilaisia mielipiteitä ja toimintoja eli kokeilee, kuinka hänen rakentuvaan identiteettiinsä suhtaudutaan. Eritoten lapselliselta kuulostavat kysymykset on helppo suunnata päivystäjälle nimettömänä pelkäämättä kasvojen menetystä.

Opiskelu on nuoren arkipäivää, joten 2.7 % puheluistakin liittyi tähän elämänalueeseen. Puheluiden perusteella kouluun liittyvät huolet olivat enimmäkseen väsymystä koulunkäyntiin ja kokeisiin lukemisen hankaluutta. Nuori kaipasi aikuisen kannustusta sekä käytännön neuvoja urakkaansa. Opiskelu aiheutti myös kovia paineita ja suoriutumispelkoja nuorelle, joka kamppaili eri tahoilta tulevien vaatimusten edessä. Nuoret keskustelivat mielellään omista vahvuuksistaan kouluaineissa. Identiteetin kannalta nuoren onkin hyvä pohtia niitä asioita, joissa hän on hyvä ja kertoa se vielä jollekin toiselle. Näin hän saa palautetta ominaisuuksistaan ja kykenee tarkastelemaan itseään yhä syvemmin. Kouluympäristö loi tilanteita, joissa nuori joutui miettimään syvällisemmin omia tekojaan ja kehittämään omaa arvostelukykä.

“4.-luokkalaisella oli koulupaineita, kun koeruuha pukkaa ennen hiihtolomaa.

Kysymys olikin: onko koulua pakko käydä?

“16-vuotias tyttö mietiskeli opiskeluasioita. Paineet kasvavat, mihin hakisi.

Taskussa on peruskoulun päästötodistus viime keväältä.”

“7.-luokkalainen tyttö oli väärenmellyt opettajan pöydällä olevia papereita. Nyt opettaja haluaa saada tekijän selville. Tyttö mietti kertoisiko vai ei.”

Tutkijoiden mukaan opiskeluun ja koulutukseen liittyvistä asioista keskustellaan vanhempien kanssa herkemmin. Tämä näkyi myös puheluissa siten, että koulu- ja opiskeluasioita ei suhteessa muihin aiheisiin ollut runsaasti. Kenties näistä asioista puhuttiin vanhempien kanssa, koska koulunkäynnistä on perinteisen helppo keskustella sukupolvien kesken. Vaikka muita asioita pidetään vanhemmilta salassa, kysytään heiltä neuvoa tulevaisuuteen ja ammattiin liittyvissä asioissa.

7.2.6 Kuukautiset ja ulkonäkö

Kuukautisten alkaminen ja siihen liittyvät kysymykset kiinnostivat lähes neljää prosenttia (3.9 %) soittajista, luonnollisesti suurin osa oli tyttöjä. Kysymykset liittyi käytännön asioihin, kuten kuukautissuojiin ja toimimiseen kuukautisten kanssa erilaisissa tilanteissa. Monesti tytöt kaipasivat vinkkejä yksinkertaisiin asioihin. Puheluista ilmeni se, että äidin kanssa oli keskusteltu hyvin vähän tai ei lainkaan kuukautisiin liittyvistä asioista, niiden alkamista yritettiin jopa salata. Tytöt olivatkin hankkineet kuukautistietoutensa kavereilta, koulusta sekä muista tietolähteistä.

“Tyttö 10–11 vuotta kertoi, että hänen housut värjäytyi haaroista punaiseksi tänään koulussa ja kaikki nauroivat. Vatsa on hyvin kipeä. ‘Mitä minulle on tapahtunut? Onko tämä vaarallista, mistä veri on tullut, mitä minun pitää tehdä?’ Tytön äiti on kuollut, asui isänsä kanssa – –”

Puheluissa esiintyi myös totaalista tietämättömyyttä tästä naiseksi tulemiseen kuuluvasta tapahtumasta. Edellinen esimerkki on äärimmäinen osoitus siitä, kuinka nykypäivänä nuori tyttö voi olla tietämätön omasta kehityksestään. Koulun antama informaatio ei ole ollut riittävää tai opettajat ovat jättäneet tämän vanhempien vastuulle. Mutta entä jos lapselta puuttuu vanhempi, joka kertoisi kehityksen tuomista muutoksista?

Suhtautuminen kuukautisiin vaikuttaa tytöille luonnolliselta, mutta miksi äidille saattaa tulla myöhemmin yllätyksenä tyttären kuukautisten alkaminen? Vaikka tytölle korostetaan sen olevan luonnollinen merkki naiseksi kasvamista ja sukukypsyyden saavuttamista, hän ei koe oloaan ylpeäksi. Verrattuna sellaisiin kulttuureihin, joissa juhlietaan tytön kuukautisten alkamista, meidän yhteiskunnassamme siihen suhtaudutaan yhä salaillen ja häpeillen. Päivystäjälle tytöt puhuivat avoimesti omasta kehityksestään, joten uusi sukupolvi on kenties irtautumassa vanhoista tavoista.

Sukupuoli-identiteetti muodostuu vähitellen nuoren kasvaessa ja saadessa sukupuoliominaisuuksia. Nuoren saama palaute omasta kehostaan vaikuttaa suuresti siihen, millaisena hän kokee itsensä. Kehitystään peittelevä tyttö saattaa kokea itsensä alttiiksi aikuisuuden paineelle sukukypsyyden saavutettuaan ja hän haluaa pitää sen omana tietonaan. Tyttö saattaa myös kapinoida omaa kasvuaan ja kieltää kuukautisten alkamisen.

Ulkonäköön liittyvät aiheet olivat tyypillisiä nuorille, jotka muokkasivat

käsitystä omasta kehostaan ja vertasivat itseään muihin. Näitä ulkonäköön viittaavia puheluita oli 2.8 % kolmen kuukauden otoksessa. Fyysisen kehityksen tuomat muutokset kehossa huolettivat nuorta. Omaa ulkomuotoa tarkasteltiin hyvinkin pikkutarkasti ja huomattiin siinä erinäisiä kauneusvirheitä, kuten näppyjä, syyliä, liian vaaleita silmäripsiä. Painon ja pituuden ihanteet kiinnostivat nuoria ja usein tiedusteltiin, kuinka voisi itse muokata omaa ulkonäköään. Tavallisia olivat myös sukupuolielinten tarkkojen mittojen kyseleminen.

Nuoret tiedustelivat kehon ihannemittoja, jotta voisivat määrittää itseään niiden perusteella. Ollessaan ihannepainoinen, hän saattoi olla tyytyväisempi itseensä, sillä ns. normaalin kategoriaan kuuluminen helpotti nuoren oloa. Nuori pyrkii epätoivoisesti olemaan mahdollisimman normaali, silloin kun hänen identiteettinsä ei ole vielä rakentunut niin että hän sopeutuisi omaan persoonalliseen kehoonsa. Tällöin nuori unohtaa yksilöllisyyden ja sen, että ihmisen todellista arvoa ei katsota ulkonäön perusteella.

7.2.7 Tupakka ja päihteet

Tupakka ja päihteet puhuttivat erityisesti varhaisnuoria säännöllisesti (3.5 %). Puheluista ilmeni, että usein tupakointi oli aloitettu jo 12-vuotiaana kaveriporukalla. Tupakointiin liittyvät vaarat kiinnostivat tupakoinnin aloittaneita tai kavereidensa tupakointia seuraavia nuoria. Varhaisnuoret kyselivät tupakoinnin lopettamiseen liittyviä asioita, sillä he halusivat jättää tupakan polton kokonaan. Se ei kuitenkaan tuntunut helpolta eikä oikein mikään konsti auttanut nikotiiniriippuvuuteen joka oli parin vuoden tupakoinnin aikana kehittynyt. Nuoret eivät olleet ymmärtäneet, kuinka helposti joutuu riippuvaiseksi tupakasta. Puheluiden perusteella alkoholinkäyttö kuului monen nuoren viikonloppuun. Hauskanpito ja alkoholi yhdistettiin varsin selvästi toisiin. Moni nuori myönsi juomisen järjettömyyden, mutta eivät keksineet viikonloppuisin parempaakaan tekemistä.

“12-uoτίας poika kertoi polttaneensa tänään 2 tupakkaa ja kyseli keuhkosityövästä.”

“15 v. tyttö pieneltä paikkakunnalta soitti, kun heitä on sellainen valikoitunut kovi- porukka, jotka juo joka viikonloppu kossua ja lonkeroa – – Tyttö varastaa vanhemmilta rahaa, koska touhu on aika tyyristä. Syy miksi juoda: voi olla oma itsensä, on kovi, voi laittaa hölmöilyt kännin piikkiin, ei muuta tekemistä, uskaltaa jutella pojille.”

Tupakointi on nuorelle ensimmäinen saavutettavissa oleva aikuistumisen piirre. Identiteettiään muokkaava nuori turvautuu tällaisiin ulkoisiin merkkeihin ilmentääkseen aikuisuutta. Kuitenkaan nuoren ulkoinen olemus ei muutu aikuisuudeksi yksin tupakan avulla. Yhdenmukaisuuden paine pakottaa tupakointiin ja alkoholinkäyttöön. Omaa identiteettiään muokkaava nuori turvautuu kaveripiiriin ominaisuuksiin, jolloin hän Marcian (1994, 38) mukaan ei muokkaa itse identiteettiään, vaan lainaa identiteetti-piirteitä ystäviltään.

Lasten ja nuorten puhelimen soitoista muutama oli soitettu alkoholin vaikutuksen alaisena. Pahan olon ilmoittaminen kieli siitä, että nuori kaipasi aikuisen ohjausta ja rajojen asettamista. Seksikokemukset ja viina olivat yhdistelmä, johon nuori saattoi ajautua, jolloin nuorelle syntyi hankalia jälkitilanteita. Tyypillistä oli se, että huolestunut ystävä soitti epämääräisissä porukoissa liikkuvan kaverinsa puolesta ja kaipasi toimintaohjeita hänen auttamisekseen.

“15-vuotias tyttö soitti, koska hänen 12-vuotias kaverinsa juo alkoholia monta kertaa viikossa. Vanhemmat ovat juuri eronneet ja soittaja epäili sen olevan juomisen syynä. Tyttö sanoi, että on kertomut terkkarille asiasta, joka on luvannut ottaa yhteyttä 12-vuotiaan kotiin.”

Tupakoinnin ja päihteiden käyttö on Ziehen mukaan yksi osoitus aikuisuuteen astumisesta. Soittajille oli varsin yleistä, että keskusteltiin tupakoinnin vaaroista ja päihteiden väärinkäytöstä sekä niiden käytön lopettamisesta. Tällaiset ongelmat viittaavat aikuisten maailmaan, johon lapset ja nuoret tuskin ovat vielä valmiita. Eräänlaista aikuisuuden tavoittelua oli myös se, että nuori käyttäytyy aikuisten mallin mukaan ongelmatilanteissa. Ellei hän löydä pahan olon purkamiseen muuta keinoa kuin juomisen, on nuori harpannut aikuisuuteen turhan varhain. Aikuisten esimerkillä on edelleen näkyvät vaikutukset.

7.2.8 Suhteet kavereihin ja kiusaaminen

Sekä suhteet kavereihin että kiusaaminen puhuttivat molemmat kolmen prosentin verran (3.2 %). Ystävyys-suhteet olivat tärkeitä nuoren identiteettityölle. Ystäviltä saatu palaute muokkaa nuoren identiteettiä sekä vaikuttaa itsetuntemukseen. Tytöt liikkuvat murrosiässä usein pareittain ja kehittävät kahden ihmisen välisen luottamussuhteen. Näin he tutustuvat samaa sukupuolta olevan tunne-elämään ennen seurustelusuhteen aloittamista. Puheluissa tytöt

toivoivat itselleen parasta kaveria, jolle voi uskoa salaisuudet ja johon voi luottaa. Tyttöjen välisissä suhteissa ilmeni herkästi ristiriitoja liittyen juuri ystävän uskollisuuteen. Kaverin valehtelu ja juoruilu aiheuttivat pahoja riitoja tyttöjen ystävydessä. Näiden ongelmien selvittämiseen tytöt kaipasivat aikuisen neuvoja. Sukupuolet välillä on todettu olevan eroja ystävyysongelmissa. Aapola (1991, 58) huomauttaa tyttöjen välisten ristiriitojen aiheutuvan kateudesta, vallanhalusta ja erilaisista jännitteistä, kun taas poikien kamppailut syntyvät tappeluista ja tyttöystäviin liittyvistä asioista.

Poikien kaverisuhteet olivat puheluiden perusteella väljempää, sillä he viihtyivät isommissakin porukoissa. Usein samankaltaiset harrastukset ja elämäntavat liittivät poikia yhteen. Tällöin erilaiset toiminnot vapaa-aikana olivat tärkeän yhdessäolon taustana. Puheluissa oli tavallista se, että soitettiin poikajoukolla yhdessä, jolloin kukin jutteli vuorotellen päivystäjän kanssa. Aiheet liittyivät tyttöihin ja seksuaalisuuteen sekä harrastuksiin, mutta harvemmin omiin kaverisuhteisiin. Vaikka poikaporukalla soitetuissa puheluissa ei useinkaan pohdita henkilökohtaisia asioita, niin yksittäinen poika saattoi myöhemmin soittaa itsenäisesti ilman ryhmän tukea. Tällöin hän kertoi päivystäjälle omista arkaluontoisemmistakin asioistaan.

“6.-luokkalainen tyttö pohti kaverisuhteitaan ja niiden ihmissuhdekiemuroita. Tullut 3-4 kk sitten riitaa parhaan kaverinsa kanssa ja halua olisi sopia ko. riita mutta sitten loukkaantuu taas uusi paras kaveri.”

Yhtenä ihmissuhteisiin liittyvänä ongelmana oli kiusaaminen, jota yleensä tapahtui koulussa, mutta syrjintää ja fyysistä kiusantekoa esiintyi muissakin ympäristöissä. Kiusatuksi tuleminen oli usein seurausta yksinäisyydestä, sillä kohteeksi valittiin puolustuskyvytön nuori. Nuori joutui herkästi syrjityksi jonkin ulkoisen seikan vuoksi, sillä kaikenlainen erilaisuus innosti kiusaajia. Tavallisesti puolustajat eivät uskaltaneet toimia, koska pelkona oli kiusatuksi tuleminen. Sekä henkinen että fyysinen väkivalta ahdisti nuorta, joka joutui kiusaajien silmätikuksi.

“4.-luokkalainen tyttö, perhe on vuosi sitten muuttanut ja uudessa koulussa ei ole kavereita. Tyttö on koulussa ja vapaa-aikanaan yksikseen eikä harrastuksia ole. Perheessä on uusi vauva ja äidin huomio vauvassa.”

“16-vuotias poika. Hänellä on huono maine; kaverit halveksii, kun hän ei

juo/polta ja liikkuu itseään nuorempien kanssa. Häntä ei haluta seuraan, ystäviä ei ole.”

Yhdenmukaisuudenpaine vallitsee nuorten keskuudessa, sillä tutkimustuloksissa erilaisuus koettiin haittana ystävyysuhteiden solmimisessa. Vaikka nyky-yhteiskunnassa nuorten kuuluisi rakentaa identiteettiään luovasti, joutuu nuori sopeutumaan massan mukaiseksi. Vieras paikkakunta ja koulun vaihdos aiheuttivat nuorelle tilanteen, jolloin oli hankittava uusia ystäviä. Se ei ollut helppoa silloin, kun toiset olivat jo muodostaneet omat kaverisuhteensa. Tytöt kaipasivat itselleen sydänystävää, pojat taas toivoivat pääsevänsä porukkaan, jossa liikutaan koulussa ja vapaa-aikana.

“5.-luokkalaisten tytön rinnakkaisluokalle tullut mustalaispoika, jota muuta kiusaavat. Soittaja haluaisi olla tämän kaveri, mutta pelkää, että häntäkin aletaan kiusata.”

“Nuori tyttö soitti koulukiusaamisesta. Pulmana se, että koulussa kolmen tytön porukassa ja kun tyttö on sairas ja palaa kouluun, eivät nämä kaksi tyttöä leikikään tytön kanssa vaan välittelevät tätä.”

Ystävät vahvistavat nuoren identiteettiä, koska hän saa positiivista palautetta itsestään olemalla hyväksytty. Ilman ystäviä oleva nuori työstää identiteettiään vailla palautetta tai negatiivisen palautteen varassa, jolloin hän saattaa olla epävarma itsestään. Persoonasta riippuen identiteettityön tulos voi olla päinvastainen: yksinäinen nuori saattaa kasvaa varmaksi omasta itsestään muovaten yksilöllisen identiteetin ilman toisten antamia vaikutteita.

7.2.9 Muut aiheet

Tuloksia yksityiskohtaisemmin tarkastellen huomio kohdistuu puheluraportteihin, jotka eivät kuulu yleisimpien kategorioiden joukkoon. Muita aiheita, joita esiintyi vain muutama otoksessa oli lähes viidennes (19.4 %) puhelusta. Tämä osoittaa sen, että puheluiden skaala on laaja eikä niiden niputtaminen ole yksinkertaista. Muita puheluisia esiintyneitä aiheita olivat seksuaalisiin vähemmistöihin liittyvät asiat, murrosiän kysymykset, asuminen, raha-asiat, harrastukset, työasiat, kysymykset Lasten ja nuorten puhelimen toiminnasta.

Lisäksi puheluissa keskusteltiin erityisistä ongelmista, kuten raskaudesta ja abortista, syömishäiriöistä, perheväkivallasta, peloista, huumeista, seksuaalisesta hyväksikäytöstä, mielenterveysongelmista tai itsemurhauhasta. Näiden erityisongelmien osuus oli kaikkiaan 6.8 % kaikista otoksen puheluista. Erityisongelmien esiintyminen on tasaista, sillä koko vuoden tilastoissa niiden osuus oli yhteensä seitsemän prosenttia soitoista. Puheluraporttien tarkastelussa eriytettiin aihekategoriat, kuten myös erityisongelmat, jolloin yksittäinen aihe ei noussut korkealle tilastoissa. Näyttäisi kuitenkin siltä, että nuorten puheluissa esiintyy vakavia ongelmia tasaisen jatkuvasti.

“15-vuotias tyttö soitti; hänet oli 18-vuotias jätkäkaveri raiskannut viime viikolla. Hän ei ollut uskaltanut puhua asiasta kenellekään eikä halunnut, että vanhemmat tietäisi.”

Aiempien tutkimusten (Boehm ym. 1998, 798–802) mukaan asiantuntijat kuvittelevat nuorten huolenaiheet vakavampiluontoisiksi kuin ne todellisuudessa ovat. Tämän tutkimuksen perusteella voidaan sitä vastoin todeta, että asiantuntijoiden kuvitelmat pitävätkin paikkansa, sillä vakavia ongelmia esiintyy suhteellisen paljon. Myös nuoret itse pitävät yleensä nuorten ongelmia huomattavina. Amerikkalaisen puhelinpalvelun tutkimuksessa nuoret soittivat keskimäärin samojen huolien vuoksi kuin olettivat yleensä nuorilla olevan, lukuun ottamatta aisia ja raskautta. (Taulukko 1)

Myös sukupuolten ero näkyi myös näissä erityispuheluissa. Yksikään poika ei puhunut itsemurhasta, kun taas tytöistä muutama oli yrittänyt riistää hengen itseltään. Ziehe (Lähteenmaa 1992, 66) löytää tähän ratkaisun: nyky-yhteiskunnassa on yhä merkittävämpää oman elämän hallinta ja itsekontrolli, joita tytöt ovat sosialisoinnin kautta kehittäneet, kun taas poikia on pikenminkin kannustettu vastuuttomuuteen ja nautintoihin. Näin myös tytöt hakevat ongelmiinsa herkemmin apua, mutta pojat ratkaisevat vakavat ongelmansa yksin.

Pelleilysoitot ovat väistämätön osa Lasten ja nuorten puhelimen toimintaa. Tässä kolmen kuukauden otoksessa puheluraporteissa oli kymmenes (10 %) soitoista sellaisia, joissa päivystäjä aavisti kyseessä olleen pelleilyn. Nämä pelleilysoitot eroavat pelkistä tilastoiduista pelleily- ja kokeilusoitoista siinä, että soittaja tuo esille jonkin asian pelleilyn varjolla. Viitaten vuoden 1998 kokonaistilastoon, voidaan havaita joka toisen puhelun (47 %) olleen kokeilu- tai pelleilyhenkinen, mutta puheluraporteissa pelleilyt eivät olleet selviä. Raporteissa ne kuvattiin eräänlaiseksi päivystäjän harhauttamiseksi, joissa soittaja kertoi aluksi

vakuuttavasti ongelmastaan tai huolestaan, mutta lopulta puhelu päättyi naurunremahdukseen.

Pelleilysoitot kuvastavat niitä asioita, jotka kiinnostavat tai pelottavat lapsia ja nuoria. Nuoremmilla lapsilla vilkas mielikuvitus ja kekseliäisyys tuottavat uskomattomia tarinoita. Yli puolet soitoista oli kokeiluun viittaavia soittoja, joiden luonne vaihteli uteliaista tiedusteluista puhtaaseen pelleilyyn. Nämä puhelut osoittavat sen, kuinka nuori haluaa kokeilla rajojaan puhumalla aikuiselle herjaavaan sävyyn. Pelleilyn taustalla lienee myös mielenkiinto puhelinauttamista kohtaan. On luonnollisesti helpompaa aluksi tunnustella pelleilymiehellä keskustelua päivystäjän kanssa, ja myöhemmin varsinaisen tarpeen tullen turvautua Lasten ja nuorten puhelimeen.

”Tytöt kertoivat hätääntyneinä oven takana meluavasta miehestä, joka yritti päästä heidän taloon sisälle. Mies oli katsellut ikkunasta ja huudellut tyttöjä avaamaan oven. Tytöt olivat yksin kotona eikä kukaan naapureistakaan ollut paikalla. Vanhemmat eivät pääsisi töistä paikalle. Koputtelut kuuluivat puhelimeen asti ja toinen tytöistä kiljahteli ja tuhersi itkua. Kun kyselin tarkemmin ahdistelevasta miehestä ja käskin soittamaan poliisille, tyttöjen pokka petti ja esitys päättyi naurunremakkaan.

Usein erityisesti poikajoukon puhelut ilmensivät yhteistä hauskanpitoa, jolloin huudeltiin ja pelleiltiin puhelimesta välittämättä puhelimen varsinaisesta tarkoituksesta. Tämäkin on osoitusta nuorten identiteetin rakentamisesta, sillä aikuiselle päivystäjälle mölyäminen ja jopa haistattelu ovat eräänlaista rajojen hakemista. Päivystäjä saattoi kuunnella ns. näytelmiä, joissa puhelimen toisessa päässä eläydyttiin omiin rooleihin. Useimmiten päivystäjä huomasi hyvissä ajoin pelleilyn joko aiheen utopistisuuden tai taustalta kuuluvan kuiskuttelen perusteella. Päivystäjä oppii myös “kuulemaan” lapsen hymyilyn tämän keksiessä soittoaiheita.

7.3 Tyttöjen ja poikien soitonaiheet eroavat toisistaan

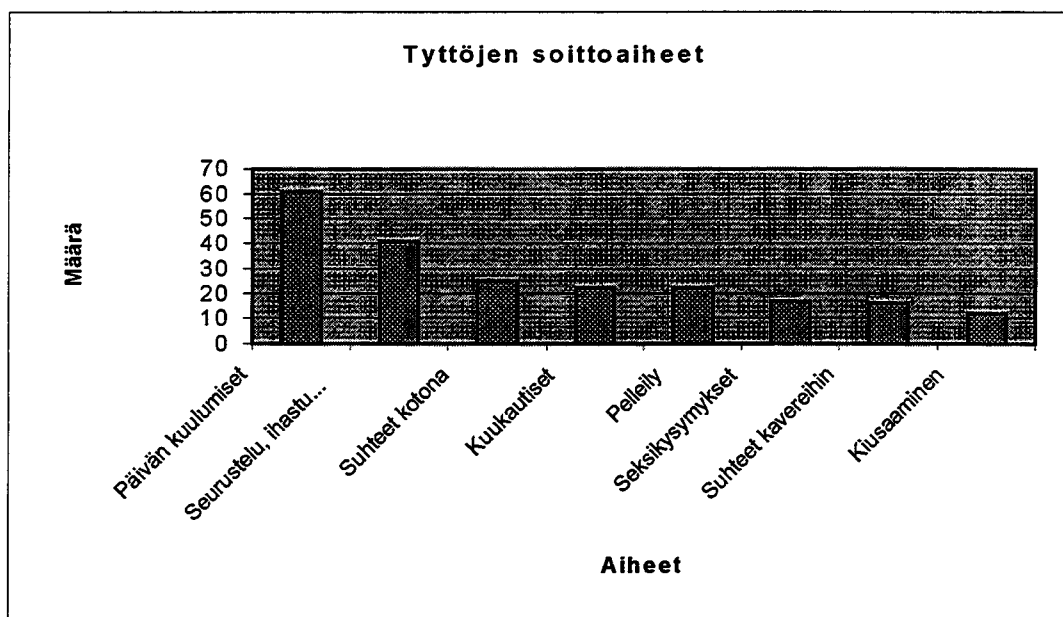
Tutkimustehtävänä oli verrata sukupuolten välisiä eroja. Tytöt ja pojat soittivat melko tasavertaisesti Jyväskylän päivystyspisteeseen vuoden 1998 aikana, vaikkakin lähes kolmanneksen sukupuolta ei päivystäjä ollut saanut selville. Tämä johtuu siitä, että lyhyistä puheluista, erityisesti pelleilyyn tai kokeiluun viittaavista soitoista ei aina saada selville

soittajan sukupuolta, saati sitten ikää. Samoin tiedot sukupuolesta puuttuivat usein seksikysymysten ollessa kyseessä. Myös pojat äänenmurroksineen saattavat kuulostaa erehdyttävästi tytöltä, kun puhelu on lyhyt eikä aihe paljastanut soittajan sukupuolta. Nämä seikat huomioonottaen lukuihin on suhtauduttava varauksellisesti ja tulkittava ne suuntaa-antavina. Kuitenkin on todettava, että nämä luvut noudattavat pitkälti valtakunnallisia tilastoja puheluista. Taulukko 4 sekä kuviot 1 ja 2 esittävät tyttöjen ja poikien kolmen kuukauden soittoaiheet Lasten ja nuorten puhelimesta.

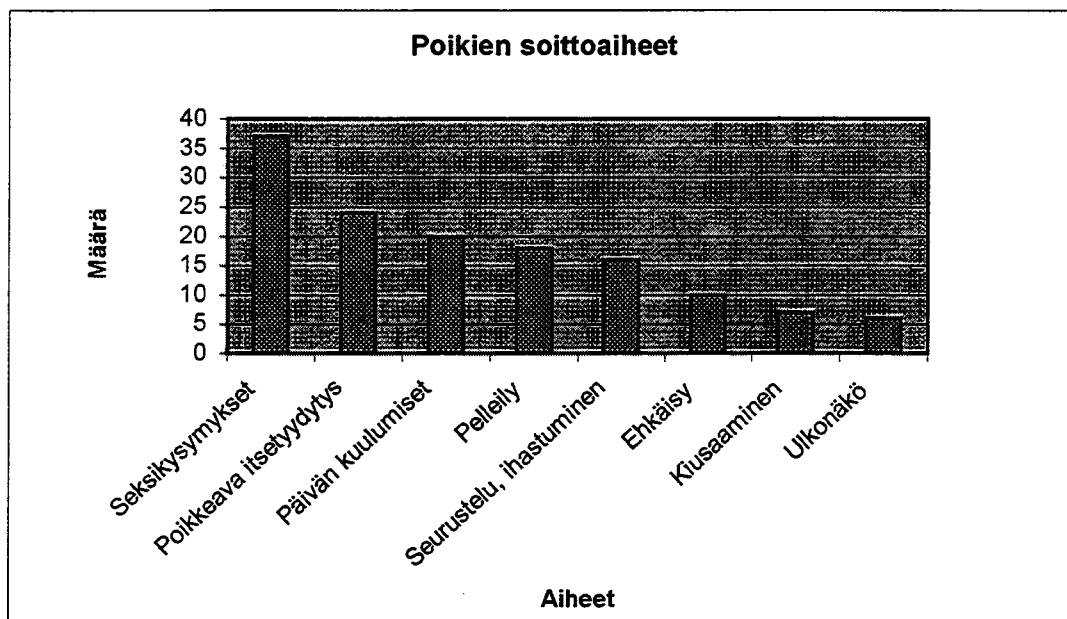
TAULUKKO 4. Jyväskylän Lasten ja nuorten puhelimen soittojen aiheet vuoden 1998 tammikuun alusta maaliskuun loppuun sukupuolittain.

TYTÖT (N=337)	(F)	(%)	POJAT (N=180)	(F)	(%)
Päivän kuulumiset	61	18.1	Seksikysymykset	37	20.6
Seurustelu, ihastuminen	41	12.2	Poikkeava itsetyydytys	24	13.3
Suhteet kotona	25	7.4	Päivän kuulumiset	20	11.1
Kuukautiset	22	6.5	Pelleily	18	10.0
Pelleily	22	6.5	Seurustelu, ihastuminen	16	8.9
Seksikysymykset	17	5.0	Ehkäisy	10	5.6
Suhteet kavereihin	16	4.7	Kiusaaminen	7	3.9
Kiusaaminen	12	3.6	Ulkonäkö	6	3.3

KUVIO 1. Tyttöjen soittoaiheet tammikuusta maaliskuun loppuun vuonna 1998.

KUVIO 2. Poikien soittoaiheet tammikuusta maaliskuun loppuun vuonna 1998.

Sukupuolten välillä oli havaittavissa eroja soittoaiheiden suhteen. Lisäksi tässä kolmen kuukauden otoksessa ilmeni voimakkaasti tyttösoittajien ylivoimaisuus: soittajista 57 % oli tyttöjä, 30 % poikia ja 13 % jäi epäselväksi. Tämän otoksen kohdalla pelleilysoittajat jakautuivat melko tasaisesti tyttöihin ja poikiin, sikäli kun sukupuolesta oli mainintaa (17 % pelleilysoitoista jäi sukupuolen osalta epäselväksi). Poikien kohdalla

pelleilysoittoja oli prosentuaalisesti enemmän kuin tytöillä. Erona oli se, että tytöt keksivät pidempiä ja uskottavampia juttuja kuin pojat, joiden pelleily oli huutelua, kiroilua ja vitsien kerrontaa. Tyttöjen kohdalla päivystäjä oli pidemmän aikaa joutunut pohtimaan tarinan todenperäisyyttä, kunnes jossain vaiheessa vakava aihe olikin paljastunut keksityksi. Pojat soittivat tyttöjä enemmän selviä pelleilyjä, joiden tarkoituksena ei ollut vaikea arvailla – kokeilua ja pilailua. Päivystäjät eivät raportoineet näitä puheluita, vaan ainoastaan varsinaiset keskustelut, olipa kyseessä keksitty juttu tai tosiasia. Pelleilyt selittänevät sen, miksi raporteissa oli kaikkiaan vähemmän poikien soittoja; poikien puhelut olivat karsiutuneet näiden vuoksi.

Puheluiden aiheiden osalta sukupuolten välillä oli eroavaisuuksia. Ainoastaan päivän kuulumiset sisältyivät sekä pojilla että tytöillä kolmen yleisimmän aiheen joukkoon. Tässä lienee yhteys identiteetin rakentamiseen, joka tytöillä tapahtuu enemmänkin ihmissuhteiden kautta. Pojille taas maskuliinisuus ja sukupuoli-identiteetti on tärkeä osa oman minän rakentamista. Pojat esittivätkin paljon faktakysymyksiä seksiin liittyen ja heidän puheluistaan heijastui suhtautuminen seksiin suorituspainotteisesti; haluttiin saada kokemuksia nopeasti ja paljon. Tytöille feminiinisyys oli myös tärkeä osa identiteettiä, mutta puheluiden perusteella he kaipaivat pikemminkin aikaa oman seksuaalisuutensa selvittämiseen kuin uusia kokemuksia vastakkaisen sukupuolen kanssa.

Tytöt kertoivat mielellään omista kuulumisistaan tai tekemisen puutteesta; heille jo aikuisen kuuntelu auttoi akuuttiin tarpeeseen. Ainoat palautepuhelut eli kiitokset ja moitteet tulivat tytöiltä. Kaverisuhteisiin liittyen tytöt kyselivät vinkkejä erilaisiin ristiriitoihin ja pohtivat ystävyyttä. Olennainen piirre tytöillä oli myös se, että he olivat huolissaan kavereidensa elämästä ja toivoivat neuvoja heidän ongelmiensa ratkaisemiseen. Bieri & Bingham (1994, 141–144) huomauttavat, että tytöt muovaavat identiteettiään ihmissuhteiden näkökulmasta ja pojat keskittyvät urasuunnitelmiin. Tässä tutkimuksessa tyttöjen kohdalla oltiin samoilla linjoilla siinä, että ihmissuhteet ovat tärkeitä identiteettityössä, mutta pojat muokkasivat identiteettityötään pikemminkin sukupuolisuutensa kautta.

Poikien ylivoimaisesti suosituin aihe oli seksikysymykset, joita oli viidennes poikien puheluista. Tyttöjen kohdalla seksikysymysten osuus oli viisi prosenttia. Kun tyttöjen aiheet liikkuvat ihmisten välisissä suhteissa niin poikien aiheet puolestaan seksissä. Tavanomaisten seksuaaliseen kehitykseen liittyvien tiedusteluiden ohella valtaosa poikkeavaan itsetyydytykseen viittaavista puheluista oli poikia tai miehiä. Tässä ilmenee se seikka, että Las.en ja nuorten puhelimen varttuneimmat asiakkaat soittivat juuri näiden aiheiden tiimoilta.

Näitä poikkeavuuteen viittaavia tapauksia olivat keskustelut itsepaljastuksesta sekä varsinaiset itsetyydytyspuhelut. Lisäksi oli aiheita, joissa oli havaittavissa epänormaalia seksuaalista käyttäytymistä.

Tulokset osoittivat sen, että tytöt kamppailevat oman tahtonsa kanssa seksuaaliasioissa. Poikaystävä haluaisi aloittaa sukupuolielämän, mutta tyttö ei, jolloin poika kiristi tyttöä uhkaamalla lopettaa seurustelun. Puheluissa ilmeni myös se, että tytöt kaipasivat vakuuttelua sille, että he voivat tehdä tahtonsa ja omien tuntojensa mukaan eikä alistua kenenkään patistukseen. Edelleen vallitsee taustalla ajattelutapa, että tytön olisi suostuttava pojan haluihin. Jopa vertaiset osaltaan luovat paineita seksielämän aloittamiselle, sillä seksikokemuksista keskustellaan yhä avoimemmin, jolloin nuoret tietävät toistensa kokemuksista. Lisäksi pojilla on tapana värittää näitä kertomuksia.

“Lukiolainen tyttö on pahassa välikädessä, kun poikakaveri on intissä ja vie viikonloput kokonaan ja paras tyttöystävä on mustasukkainen. Oli jo pohtinut asiaa molemmin puolin ja ymmärtää, puhelevat, riitelevät ja taas sopivat kaverinsa kanssa. Halusi vain purkaa ja kiitti että jaksoin kuunnella.”

Kirjallisuudessa väitetään melko yksimielisesti, että tytöt omaksuvat yhteiskunnan tuomat muutokset helpommin ja sopeutuvat uutuuksiin nopeammin kuin pojat, mutta kokevat nuoruuden ongelmallisempana. (Aapola 1997, 51, 53–54; Lähteenmaa 1992, 64). Yksi syy tälle tyttöjen valmiudelle on Lähteenmaan mukaan se, että perinteisten sukupuoliroolien hajoaminen avaa enemmän mahdollisuuksia tytöille, jotka ovat olleet niiden sitomana poikia enemmän. Tytöt joutuvat yhä tasapainoilemaan erilaisten vaatimusten ristiaallokossa, mutta se opettaa myös nyky-yhteiskunnassa tarvittavaa sosiaalista joustavuutta. Myös puheluista ilmenee se, että naissukupolven vapautuminen on tuonut tytöille uusia mahdollisuuksia, joiden toteuttaminen ei aina olekaan tytöille vapaaehtoista.

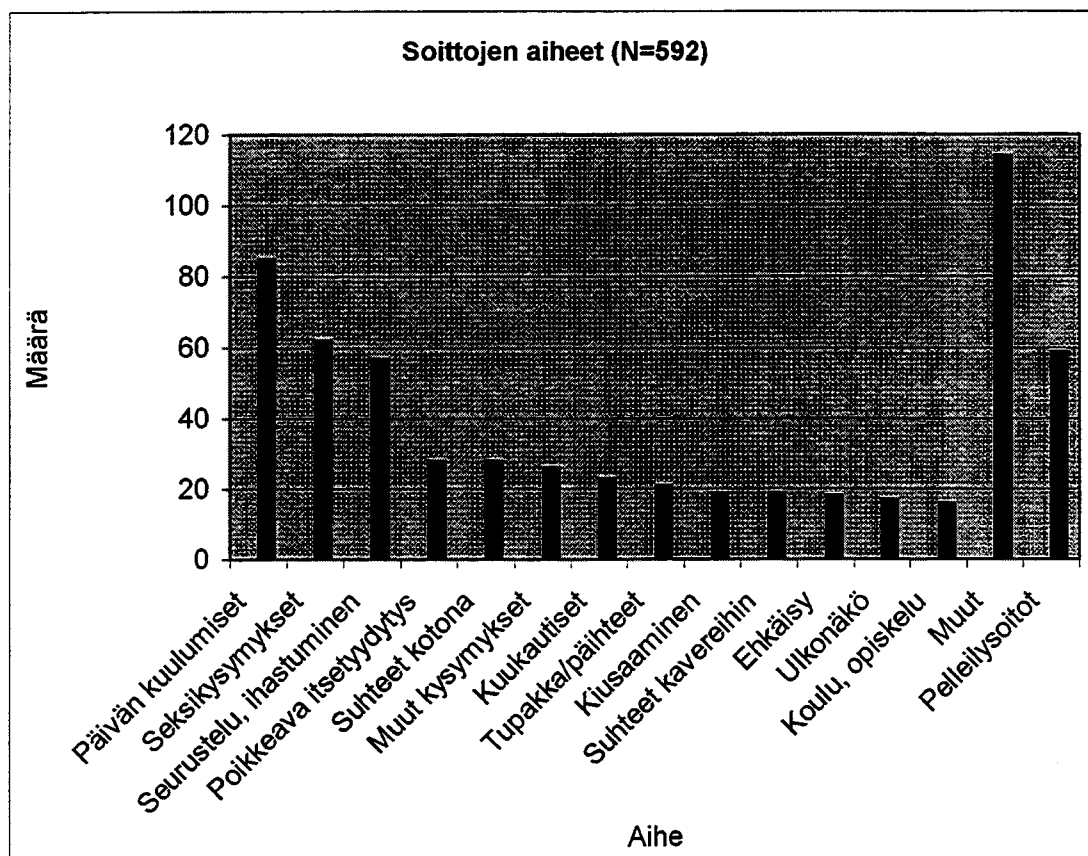
7.4 Tutkimuksen tulokset aiempien teorioiden valossa

7.4.1 Päivän kuulumiset nuoren identiteetin muokkaajana

Tutkimuksen päätarkoituksena oli kartoittaa vuoden 1998 Jyväskylän Lasten ja nuorten puhelimen soittoaiheita sekä tarkastella nuorten identiteettityötä niiden kautta. Puheluiden

tarkastelu aihekategorioittain esiintoi sen, että ihmissuhde- ja sukupuoliasioita koskevat puhelut olivat suosituimpia aihekokonaisuuksia. Sen sijaan yksittäisten aiheiden tarkastelu kuukauden osalta tuotti sen tuloksen, että päivän kuulumiset- aihe erottui kaikkein yleisimmin Jyväskylän Lasten ja nuorten puhelimesta. Kuviossa 3 esitetään puheluiden aiheet kolmen kuukauden otoksessa vuonna 1998 tammi-maaliskuussa. Nuoren suurin tarve oli jutella aikuisen kanssa, joka kuunteli yksinomaan häntä. Tutkimustulosten perusteella voidaan todeta, että arkipäiväisten asioiden puiminen aikuisen kanssa oli tyypillistä identiteettinsä kanssa painiskelevälle nuorelle. Tämä tulos on yhdenmukainen yhdysvaltalaisen puhelinpalvelun aihekartoituksen kanssa, jossa myös todettiin päivän kuulumisten yleisyys puhelinsoiroissa. Näin ollen erilaisissa yhteiskunnissa elävät nuoret muistuttavat toisiaan erityisesti siinä, että he keskustelevat mielellään päivän kuulumisistaan. Kuitenkin on huomattava, että yleistystä ei voida kahden tutkimuksen perusteella vielä tehdä, vaan on suhtauduttava yhdenmukaisuuteen varauksella.

KUVIO 3. Jyväskylän Lasten ja nuorten puhelimen soittoaiheet vuoden 1998 tammi-maaliskuussa.

Mikä sai nuoren soittamaan ilman varsinaista asiaa? Moni nuori kaipasi aikuisen läheisyyttä; nuori saattoi pelätä yksinoloa, oli uupunut raskaan päivän vuoksi tai tunsi tarvetta ilmaista hyvää oloa. Erikson (1968) tähdentää nuoren tarvetta ihmetellä arkipäiväisistä tapahtumista tai tuntemuksista nousseita kysymyksiä itsestään ja muista. Erikson korostaa nuoren identiteettityöskentelyn luonnetta, jossa tarvitaan vertaisten ja vanhempien tukea ja palautetta. Nuori kaipaa ajoittain vanhempiaan, vaikka olisikin jo irrottanut heistä. Nämä taantumukset kuuluvat identiteetin kehittymiseen. Myös Hautamäki (1996) ja Josselson (1994) tuovat esiin sen, että moderni yhteiskunta vaatii nuorelta itseohjautuvuutta. Tämä tukee tutkimuksen tuloksia, sillä puheluissa nuoret kaipasivat tukea päätöksilleen – nuori ei halunnutkaan kohdata kaikkia vaatimuksia yksin.

Päinvastoin kuin Erikson väitti nuorten kääntyvän vanhempiensa puoleen, tutkimuksessa ilmeni, että nuoret kaipasivat ulkopuolisen aikuisen tukea jokapäiväisten asioiden käsittelemisessä. Tämä huomio kertoo siitä, kuinka nuoren on tärkeää saada purkaa ajatuksiaan aikuisen kanssa. Mielestäni Lasten ja nuorten puhelin toimii Eriksonin mainitsemassa irtautumis-lähentymisprosessissa lähinnä vanhemman korvikkeena ilman syvempää molemminpuolista sitoutumista. Nuori saa tarvittaessa päivystäjältä aikaa ja tukea itsenäisiin ratkaisuihin, mutta ylläpitää riippumattomuuden tunteen vanhemmistaan. Identiteettiä muodostaessaan nuori etenee suuren harppauksen elämässään eteenpäin eriytyessään vanhemmistaan. Hän kokee parhaaksi olla puhumatta kaikista tuntemuksistaan vanhemmilleen, jotta osoittaisi erityisesti itselleen riippumattomuutensa. Koska hän on jo hyvässä vaiheessa kohti itsenäisyyttä, hän ei halua menettää saavutuksiaan, joten hän tukeutuukin aikuiseen, johon hänellä ei ole läheistä suhdetta. Tämä saattaa olla yksi selitys sille, miksi nuori kääntyy mieluusti ulkopuolisen aikuisen puoleen.

Toisaalta voidaan olettaa myös niin, että omat vanhemmat eivät kiireiltään ehdi keskittymään nuoren asioiden kuunteluun. Aikuisten omat murheet ja ongelmat verottavat heidän kykyjään kuunnella ja tukea nuoren identiteettityöskentelyä. Lisäksi Ziehe (1992, 35-36) on tuonut esille sen, että nuorella on jo enemmän kokemuksia kuin omilla vanhemmillaan, jolloin hänen on vaikea lähestyä heitä omine asioineen. Ziehen (1992, 26-29) väittäämä vanhempien kommunikaatioköyhyys saattaa olla yksi syy siihen, että nuori kertoo päivän kuulumisistaan mieluummin puhelinpäivystäjälle.

Arkipäiväisistä asioista jutteleminen ei ole osoitus pelkästään kuuntelijan tarpeesta, vaan sillä on nuoren identiteetin kehittymisen kannalta merkittävä tarkoitus.

Erikson ei huomionnut sitä, että puhuessaan asioista ja eritellessään ajatuksiaan, nuori rakentaa käsitystä tuntemuksistaan ja toiminnastaan. Jo pelkän puhumisen avulla nuori jäsentää vähitellen sitä, millainen hän on ja kuinka hän eri tilanteissa toimii. Tämän tutkimuksen pohjalta päädyn Eriksonin teoriaa täydentävään johtopäätökseen: Koska identiteettiä muovataan jatkuvasti, vaikuttavat jokapäiväiset tuntemukset ja toiminnat ratkaisevasti identiteettityöhön. Tämän vuoksi nuori ei tiedosta työskentelyään identiteetin parissa, vaan muokkaa sitä vähitellen piilevien vihjeiden ohjaamana. Suurimman työn identiteetin saavuttamiseksi nuori tekee siinä, että hän käsittelee ajatuksiaan ja tuntemuksiaan ikään kuin reflektoimalla omaa toimintaansa. Tässä suhteessa näkemykset Eriksonin kanssa eroavat. Erikson korostaa nuoruuden identiteettikriisin merkitystä ja yksilössä sen aikana tapahtuvia fyysisiä ja psyykkisiä muutoksia. Tämä onkin merkittävää aikaa nuorelle, mutta tutkimustulosten perusteella nuoren oma pohdiskelu arkipäivän asioiden tiimoilta muokkaa suuresti identiteettiä. Tutkimustulosten perusteella esitän, että jo päivittäisten asioiden purkaminen auttaa nuorta jäsentämään identiteettiään ja vastaamaan kysymykseen ”kuka olen?”. Erikson ei teoriassaan

7.4.2 Nuoren sopeutuminen aikuistumisen haasteisiin

Eriksonin (1968) mukaan nuoren identiteetti muodostuu yksilön sisäisen kehityksen sekä sosiaalisen maailman vuorovaikutuksessa. Hän tähdentää sitä, että ympäröivä konteksti vaikuttaa huomattavan paljon nuoren toimintaan, jolloin myös nuoren käyttäytyminen on vahvasti sidoksissa tämän päivän yhteiskuntaan. Kun julkisuudessa puhutaan nuorista negatiiviseen sävyyn, lienee oleellista kiinnittää huomio ennen kaikkea ympäristöön, jossa parjattu nuori elää. Aikuiset ovat osasyllisiä siihen, että lapset ajautuvat oravanpyörään, jossa he joutuvat liian aikaisin kohtaamaan liian paljon erilaisia vaatimuksia.

Tutkimustuloksista voidaan havaita Aapolan (1991, 58) esiintuoma käsitys siitä, että nyky-yhteiskunta vaatii yksilöltä laajojen ihmissuhdeverkostojen muodostamista. Moni Lasten ja nuorten puhelimen soittaja tasapainoili eri ihmissuhteiden välillä ja käsittelee syntyneitä ristiriitoja päivystäjän kanssa. Oman roolin hahmottaminen moninaisessa ihmissuhdeverkostossa oli vaikeaa. Nykynuoren elämään kuuluu sukuloida monen eri elämänalueen välillä. Perheen, vertaisryhmän, ihmissuhteiden, sosiaalisen ympäristön sekä median todellisuudet vaativat erilaista identiteettiä. Nuoren on muokattava omaa minäänsä niin, että hän kykenee toimimaan näillä kaikilla alueilla. Aiemmin koulu oli nuoren merkittävin

toimintapaikka, mutta nyt sen rinnalle tulleet uudet ympäristöt luovat nuorelle kokemusmaailmoja, joihin hänen on mukauduttava.

Erikson (1968) puhui pitkästä lapsuudesta, jonka aikana muovataan perustaa identiteetille. Tutkimustulokset osoittavat päinvastaista, sillä tänä päivänä lapsuuden voidaan ajatella lyhentyneen nuoren saavuttaessa aikuisuuden velvollisuuksia ja etuuksia yhä varhaisemmassa vaiheessa. Aikuisten kokemuksiin pääseminen heijastui puheluista. Näin myös heräsi kysymys siitä, kuinka käy Eriksonin esittämien kahdeksan kehitysvaiheen. Jääkö esimerkiksi nuoruuden identiteetikriisivaihe läpikäymättä, jos nuori saavuttaa varhaisen seurustelun kautta läheisyyden tunteen jo ennen varhaisaikuisuutta? Erikson (1968) tuo teoriassaan esiin sen, että jokaisen vaiheen onnistunut läpikäyminen luo terveen pohjan identiteetin muodostumiselle ja koko kehitykselle. Entä nyt, kun nuori siirtyy nopeasti aikuisuuden vaatimuksiin, kuten seksuaaliseen käyttäytymiseen, ehtiikö nuori saavuttaa kaiken tarpeellisen identiteetin muodostumiseksi? Mieleen tulee väistämättä hätkähdyttävät uutiset nuorten väkivaltaisesta käyttäytymisestä tämän hetken Suomessa. Millainen identiteetti on muodostunut 15-vuotiaalle, joka puukottaa koulutoveriaan, tai teini-ikäiselle aikuisia naisia raiskaavalle pojalle?

Tutkimustulosten perusteella esitän, että nykyään nuoruuteen kuuluu kiinteästi identiteetikriisin ohella myös läheisyyden ja eristäytymisen välillä kamppailu, koska seurustelusuhteet ja seksielämä aloitetaan jo varhaisnuoruudessa. Kenties tapahtuu niin, että nuori joutuu käsittelemään useita kehitykseen kuuluvia asioita samanaikaisesti, joka selittää sen, miksi nuorten elämä vaikuttaa välillä hyvin monenkirjavalta.

Ennen nuoren oli odotettava iän tuomaa kypsyyttä, mutta nyky-yhteiskunnassa hän pääsee aikuisten kokemusmaailmaan ilman ikärajoja ja aikuisten tiedostaessa tämän. Ziehen (1992, 19-20) mukaan seksuaalisuus, päihteet, tupakka sekä kulutus ovat tulleet osaksi nuoren elämää. Vähitellen nuoren on ollut yhä helpompi omaksua näiden alueiden toimintamallit ja saada niistä omia kokemuksia. Kokemukset eivät aina ole kuitenkaan myönteisiä, vaan nuori on joutunut kohtaamaan monia odottamattomia yllätyksiä: nuoren identiteetti ei ole ollut kyllin riittävästi rakentunut, jotta hän olisi kyennyt käsittelemään itseensä liittyviä uusia asioita.

Yhteiskunnallinen muutos on väistämättä vaikuttanut nuoreen, joka on saanut uusia vaatimuksia. Puheluissa ilmeni merkittävimpana se, että nuorelle aikuisuuden haasteet olivat kiehtovia, mutta rankkoja. Seksuaalisuus oli saanut suuret mittasuhteet nuoren elämässä, ja hän koki lähes pakollisena aloittaa varhain oma seksielämä. Etenkin poikien

kohdalla oli merkkejä seksuaalisesta poikkeavuudesta, joka saattoi olla seurausta median välittämästä informaatiosta. Nuori ei kykene välttämättä käsittelemään kaikkea sitä aikuistietoa, jota julkisuudessa esitetään, (Hoikkala 1993; Postman 1984) vaan soveltaa sitä oman rakentuneen identiteetin puitteissa. Puheluiden joukossa oli lukuisia esimerkkejä siitä, kuinka nuoret pojat pyrkivät järkyttämään päivystäjää hurjilla seksi- tai väkivaltajutuillaan. Yhteiskunta tarjoaa malleja, joiden olemassaoloa ei Erikson kenties vielä 1960-luvulla kuvitellut, vaikka muistuttikin ympäristön huomattavasta vaikutuksesta identiteettiään muokkaavaan nuoreen.

Sukupuoliasioiden suhteen oli varsin tyypillistä kehittyvälle nuorelle tiedustella asioita, jotka liittyvät omaan ja vastakkaisen sukupuolen seksuaalisuuteen. Aiheen kiusallisuus unohtui, kun nuori pystyi kasvottomasti puhumaan aroista asioista, joita ei omilta vanhemmilta uskallettu tai kehdattu kysyä. Blossin (1962) mukaan nuoren seksuaaliset tuntemukset heräävät 14–16-vuotiaana. Kuitenkin puheluiden perusteella voidaan todeta nykynuorten kiinnostuvan vastakkaisesta sukupuolesta jo aiemmin. Edelleen seurustelusuhteet aloitetaan yhä nuorempana. Nuori haluaa ystävyysuhteiden lisäksi tutustua vastakkaiseen sukupuoleen ja saada uusia kokemuksia itsestään läheisessä suhteessa. Seurustelun koettiin myös kohottavan nuoren arvostusta muiden vertaisten silmissä. Tulokset vahvistivat käsityksen siitä, että nuoret aloittavat samaten seksin nuorempana. Seksuaalisesta kokemattomuudesta haluttiin joskus päästä eroon hinnalla millä hyvänsä.

Tutkimusaineistosta nousseet identiteettityön merkit vastaavat Eriksonin käsittelemiä piirteitä nuoren kehityksessä. Erityisesti hänen 1960-luvulla havaitsema nuoren kamppailu identiteetin ja identiteettidiffuusion välillä oli havaittavissa puheluissa. Puhelut viestittivät sitä, kuinka nuori ei ollut vielä saanut selvää kuvaa itsestään ja vastausta kysymykseen “kuka minä olen?”. Esimerkiksi seksuaalisuuden ristiriitainen kokeminen ruokki nuoren epävarmuutta itsestään. Nuori kamppaili oman itsensä kanssa siitä, mitä hän oikeasti haluaa ja mikä on muiden vaikutusta. Usein nuoren ajatuksia selkiytti puhuminen, jolloin hän oivalsi itse oman toimintansa syitä ja seurauksia. Toisaalta yksilöiden ja myös identiteettityön erilaisuus oli havaittavissa puheluissa. Osa nuorista oli työstänyt jo identiteettiään varsin pitkälle, jolloin he Eriksonin mukaan esimerkiksi kykenevät luomaan kypsä ihmissuhteita ja toimimaan niissä vastuullisesti. Tällöin nuori oli hahmottanut itsensä suhteessa muihin ja saattoi arvioida parisuhdettaan varsin syvällisesti. Identiteettityön tärkeys aikuistumiseen nähden on Eriksonin (Adams & Archer 1994, 194) mukaan merkittävä läheisyydelle ja ihmissuhteiden rakentamiselle. Erikson väittää läheisyyden tarkoittavan identiteettien

jakamista ja yhdistämistä. Myös nuorella, jolla oli pitkälle pohditut tulevaisuuden urasuunnitelmat oli identiteettityöskentely siltä osin jo pitkällä.

Brown ja Gilligan (1992) tuovat esiin tyttöjen "äänen katoamisen", jonka mukaan tytöt puhuvat toisten odotusten mukaisesti eivätkä ilmaise oikeita tuntemuksiaan. Samanlaisiin tuloksiin päädyttiin tässä tutkimuksessa; vaikka tytöt kertoivat omista kokemuksistaan ja tuntemuksistaan päivästäjälle, he myönsivät toimivansa herkästi muiden ihmisten odottamalla tavalla. Esimerkiksi varhaisnuori tyttö kertoi käyttäytyvänsä yhdenmukaisesti kavereidensa kanssa, koska tytöllä oli jatkuva pelko siitä, että hänet syrjäytetään erilaisuuden vuoksi porukasta. Edelleen tytölle oli tyypillistä alistua poikaystävänsä tahtoon, jotta ei aiheuttaisi epäsovua, esimerkiksi myöntymällä vastoin tahtoaan seksin aloittamiseen. Moni tyttö kuvailikin ensimmäistä yhdyntäkertaansa melko negatiivisesti. Aapolan (1997, 7) mukaan tämä on merkki ylisopeutumisesta.

Ziehen mukaan tytöt luovivat modernissa epävarmassa yhteiskunnassa paremmin kuin pojat. Lähteenmaa (1995) yhtyy väitteeseen toteamalla tyttöjen sopeutuvan muutoksiin poikia helpommin. Se, mikä on sopeutumista voidaan käsittää eri tavoin. Toisaalta tytöt kykenevät käsittelemään suuriakin muutoksia kypsänoloisesti ja mukautumaan niihin. Mutta toisaalta tytöt ovat ottaneet lähes varauksetta itselleen aikuisuuden oikeuksia. Esimerkiksi nuorten tyttöjen tupakointi yleistyy jatkuvasti, kun taas poikien on kääntymässä laskuun. Samoin alkoholinkäyttö on sekä tytöille että pojillekin varsin yleistä; raittiita nuoria on yhä vähemmän. Tutkimustulosten perusteella voidaan ajatella tyttöjen tekevän identiteettityötä ystäväpiirissään kertomalla omista ajatuksistaan ja saaden niistä palautetta. Tämä ei kuitenkaan riitä, sillä niin tytöt kuin pojat tarvitsevat aikuisia identiteettityönsä tueksi.

8 POHDINTA

Tutkimuksen tarkoituksena oli tarkastella Lasten ja nuorten puhelimen soittoaiheita ja niistä ilmenevää identiteettityötä tytöillä ja pojilla. Identiteetti on laaja ja monivivahteinen käsite, jolla kuvataan yksilön oman itsen ymmärtämistä ja tuntemista. Yksilö kerää oman kokemuksen ja muiden ihmisten käyttäytymisen perusteella tiedonpalasia itsestään. Näiden palasten yhdistely tuottaa yksilölle tietoa siitä, millainen hän, mihin hän pystyy ja mitä päämääriä ja arvoja hänellä on. Vaikka nuoruus on merkittävä kausi identiteetin muodostuksessa, vaikuttavat sekä lapsuuden aikaiset kokemukset että edessä hämmöittävä aikuisuus identiteettityöhön. Identiteetin työstäminen ei kuulu vain murrosikään, mutta nuoruudessa luodaan pohja omalle minälle ja edelleen aikuistumiselle. Myöhempien ikävaiheiden aikana yksilö jatkaa oman identiteetin muovaamista edellisiin kokemuksiin peilaten. Identiteetti on joustava jatkumo ja alati muuttuva elinikäinen prosessi. Lasten ja nuorten puhelimen soittoaiheista sekä niiden sisällöistä oli tarkoitus tutkia, millaisia asioita nuoret identiteettiään muodostaessaan kohtaavat.

Koko vuoden puhelukokonaisuudet osoittivat, että ihmissuhteet puhuttivat lähes joka viidennessä puhelussa. Nuoren identiteettityössä ihmissuhteiden käsittely on Eriksonin mukaan osoitus suuntautumista aikuisuuteen. Puheluista ilmeni, että erityisesti tytöt soittivat seurustelu- ja ystävyysasioiden tiimoilta. Poikien ihmissuhdeasiat keskittyivät ihastumiseen ja seurusteluun, joihin he kaipasivat neuvoja. Tytöt käsitelivät myös suhteita ystäviin ja perheeseen, pojat taas eivät juuri näistä asioista keskustelleet. Kenties voidaan ajatella, että pojat ovat identiteettityössä eri vaiheessa ikäisiään tyttöjä, jotka omaksuvat aikaisemmin aikuistumisen edellyttämän tavan käsitellä monia ihmissuhteita. Pojat puolestaan elävät heräävän seksuaalisuuden vallassa, jolloin vastakkainen sukupuoli kiinnostaa pikemminkin fyysisessä mielessä. Tämä selittänee myös sen tuloksen, että poikien yleisin puhelunaihe oli seksikysymykset. Voidaan myös ajatella niin, että pojat eivät vielä etsi läheisyyttä, vaan muokkaavat vielä identiteettiään hankkimalla kokemuksia itsestään eri elämä osa-alueilla. Tytöt taas etsivät rakkautta ja harjoittelevat läheisyyden kokemista.

Kuuntelijan tarve välittyi monesta puhelusta. Etenkin tarkastellessa yksittäisiä aiheita lyhyemmällä ajanjaksolla nousi kaikkein yleisemmäksi aiheeksi päivän kuulumiset. Tyttöjen soitoista liki viidennes ja poikien joka kymmenes puhelu oli selvästi

päivän tapahtumien ja tuntemusten käsittelyä. Nuori, joka soittaa päivystäjälle kaipaa aikuisen aikaa kuunnella ja keskittyä yksinomaan hänen asiaansa. Vapaus käyttäytyä ilman aikuisten asettamia rajoja tuottaa lapselle suuren vastuun omasta elämästään. Tutkimustuloksista voidaan päätellä, että nuori kaipaa päivän kuulumisilleen aikuista kuuntelijaa, erityisesti iltapäivisin koulun päätyttyä. Tällöin nuori on yksin kotona, palannut juuri koulusta kavereiden seurasta, mutta monet asiat vaivaavat nuoren mieltä ja hänellä olisi tarve keskustella tuntemuksistaan. Tulosten perusteella näyttää siltä, että jo nuoren kokemat arkipäivän asiat herättivät lukuisia keskustelunaiheita.

12-14-vuotias nuori elää ikävaihetta, jolloin identiteetin työstäminen on kiivaimmillaan. Tällöin nuoren minäkuva on hauras ja oman kehon kypsyminen tuottaa uusia ulottuvuuksia. Samalla alkaa kamppailu vanhemmista irtautumisen ja läheisyyden kanssa, myös ystävyysuhteet tulevat entistä tärkeimmiksi. Tutkimustuloksista ilmenee, että tämä ikäryhmä sijoittuu yleisimmin soittavien joukkoon Lasten ja nuorten puhelimesta. Näin ollen voidaan päätellä, että erityisesti identiteettikriisiään selvittelevä nuori tarvitsee yhä enemmän aikuisen tukea.

Aikuistumisen nopeus on huomattavissa Lasten ja nuorten puhelimeen soittavista nuorista. Myös nuoren käsitys omasta itsestä muuttuu huomattavasti lyhyellä aikavälillä ja identiteettityöskentelystä muodostuu monisäikeinen tapahtuma. Mahdollisesti vanhempien myöntämä vapaus luo nuorelle mielikuvan siitä, että hänen on oltava aikuinen ja käyttäytyvä sen mukaisesti. Nuorelle lankeaa jokaisella elämänalueella vaatimuksia toimia aikuisuuden edellyttämällä tavalla. Ihmissuhteissa nuori harppaa seurusteluun ennen kuin kiinteät ystävyysuhteet ja paras kaveri- kuviot ehtivät muodostua. Samoin on seksuaalisuuden kanssa; omaan kehoon tutustuminen jää kesken, kun suhde vastakkaiseen sukupuoleen etenee jo seksielämän aloittamiseen. Esitän yhdeksi syyksi tähän nopeaan aikuistumiseen sen, että yhteiskunnassa vallitseva epävarmuus ja jatkuvat muutokset pakottavat nuoren etsimään kiinnekohtia elämässään. Näin ollen nuori etsii pysyvyyttä luomalla varhain läheisiä ihmissuhteita ja sitoutumalla niihin.

Tutkimuksesta ilmeni, että osa soittajista kamppailee vakavien asioiden kanssa. Koska nuorelle on lähes kaikki mahdollista, myös riskit ovat moninaiset. Kenties vapaan kasvatuksen idea on aiheuttanut juuri sen, että vanhemmat sallivat nuorelle lukuisia mahdollisuuksia, jotka eivät olekaan yksilön kehitykselle vielä sopivia. Vapaus valita ja tehdä itsenäisiä ratkaisuja on tänä päivänä nuoren oikeus, vaikka monessa

tilanteessa vanhemman ohjaus saattaisi auttaa nuorta ratkaisuisissaan. Vanhemmat ovat jättäneet vastuun nuoren kasvattamisesta joko nuorelle itselleen tai kodin ulkopuolisten ihmisten harteille. Vapaa-aika, kulutus ja mediat ovat voimistuneet nuoren elämässä. Näiden alueiden vaikutus näkyy nuoren valinnoissa ja käyttäytymisessä, sillä nuori on tukeutunut niiden antamiin malleihin.

Myös tämän tutkimuksen puheluissa vilahti ilmiö reppuselkäisistä nuorista parveilemasta viikonloppuiltoina kaupungilla. Soitot olivat tulleet joko akuutissa hädässä paikan päältä tai seuraavana päivänä, jolloin käsiteltiin öisiä tapahtumia. Nämä tutkimustulokset liittyvät tämän päivän keskusteluun siitä, kuinka asiantuntijat ovat huolissaan lasten ja nuorten hyvinvoinnista. Missään muualla teollisuusyhteiskunnassa lapset eivät liiku yksin öisillä kaduilla kuin meillä Suomessa. Täällä lapset viettävät koulupäivän päätyttyä yksin useita tunteja ja lisäksi vanhemmat sallivat nuorten kulkea öiseen aikaan kaupungilla. Puheluista ilmeni, että nuori kokee kaupungilla kulkemisen ja siihen liittyvän alkoholin käytön normaalina vapaa-ajanviettoon kuuluvana hauskanpitona.

Identiteettityöskentelyssään nuori on luonnollisesti monien vaikeiden asioiden edessä. Erikson tähdentää, että nuoren kohtaamat kriisit kuuluvat ikävaiheeseen, jolloin ne on läpikäytävä ja ratkaistava onnistuneesti seuraavia vaiheita ajatellen. Kenties Erikson ei huomionnut teoriassaan sitä, että nykyisessä yhteiskunnassa nuori elää pitkälti ilman vanhempien ohjeistusta ja rajoituksia. Luultavasti tämän vuoksi nuori kohtaa sellaisia asioita, jotka kuuluisivat myöhempään ikävuosiin ja seuraaviin kehitysvaiheisiin.

Minkälaisia seurauksia on siitä, että yksilö ohittaa joitakin kehitysvaiheita tai etenee vauhdilla läpi kehitykseen kuuluvat asiat? Eriksonin mukaan jokaisen psykososiaaliseen vaiheen läpikäyminen luo perustan seuraavalle vaiheelle. Ratkaisemattomiksi jääneet kriisit ahdistavat nuorta, jolla saattaa olla myöhemmin vaikeuksia aikuistua. Kuitenkin puheluiden perusteella voidaan sitä vastoin päätellä, että nopeasti vaiheesta toiseen etenevä nuori omaksuu aikuistumisen mallit nopeasti ja käyttäytyy aikuisuuden edellyttämällä tavalla. Mutta lieneekö tämä aikuistuminen näennäistä, jolloin nuori ei todellisuudessa koe itseään kypsempänä, vaan käyttäytyy ympäristön oletusten mukaisesti. Mielenkiintoista olisikin tutkia puhelimeen soittavien nuorten myöhempiä elämänvaiheita.

Tutkimuksen liikkeellelähtöä helpotti se, että aineisto oli jo olemassa, jolloin ensimmäisenä vaiheena tutkimuksen suorittamisessa oli syventyä aineistoon eli

puhelutilastoihin ja päivystäjien raportointeihin ja luokitella aiheita. Valitsin syvempään tarkasteluun kolmen kuukauden otoksen, jotta sain syventyä puheluihin yksityiskohtaisemmin. Laajempi aineisto olisi saattanut lisätä luotettavuutta, mutta toisaalta aineiston käsittely olisi saattanut jäädä pinnallisemmaksi. Tutkimuksen kuluessa ilmeni, että puheluiden sisältö alkoi hahmottua samantyyppiseksi, jolloin lisäaineisto ei ollut tarpeen.

Analysoin tutkimusaineistoa Lasten ja nuorten puhelimen päivystäjien tulkitsemien puhelinkeskustelujen pohjalta. Tarkastelussa vaikutti oma subjektiivinen ajatusmaailmani ja päivystäjäkokemukseni, joka myös helpotti puheluiden raporttien lukemisessa. Myös tutkimuksen teoreettinen lähtökohta ohjasi tutkimusaineiston tulkintaa. Tutkimusta luonnehtii moninkertainen tulkinta; päivystäjä oli kertaalleen analysoinut puhelun kirjatessaan keskustelussa esiintyneitä asioita, tämän pohjalta tulkitsin soittajien aiheita identiteettityöskentelyn näkökulmasta. Puheluiden sisältöjen tarkastelu syvemmin osoittautui melko hankalaksi, sillä aiemmin oli käytetty vain tilastoja ja valmiiksi määriteltyjä aiheita. Jo puheluita tyypitellessä huomasin, että puheluita oli vaikea luokitella tiettyihin kategorioihin. Tässä suhteessa joku toinen tutkija olisi saattanut päätyä toisenlaisiin ratkaisuihin, esim. päivystäjien haastatteluun. Puheluraportit eivät ole ns. virallista materiaalia, sillä kaikki päivystyspisteet eivät niitä käytä. Kuitenkin puolustan niitä informatiivisuuden ja puheluiden yksilöllisyyden vuoksi.

Identiteetin käsitteen laaja-alaisuuden ja kokonaisvaltaisuuden vuoksi oli aluksi vaikea määrittää tilastoituja puheluaiheita identiteettiteorian näkökulmasta. Kuitenkin puheluraporttien sisältöjä tarkastelemalla alkoi ilmetä selviä yhtäläisyyksiä identiteetin muodostumiseen. Mielestäni ainoastaan tilastoihin perehtymällä, ilman tarkempia kuvauksia soittojen aiheista olisi ollut mahdotonta selvittää nuorten identiteettityöskentelyä.

Yleistettävyyttä pohdittaessa on otettava huomioon se, että kyseiset tulokset perustuvat yhden päivystyspisteen puheluihin eli ovat valikoituneiden lasten ja nuorten soittoaiheita. Tulokset kuvaavat identiteetin käsittelyä niiden lasten ja nuorten osalta, jotka ovat valinneet puhelinauttamisen kanavakseen selvittää asioitaan. Yleistystä ei voida suoranaisesti tehdä koko Lasten ja nuorten puhelimeen, vaikka Jyväskylän päivystysalue kattaa sekä Keski-Suomen että Pirkanmaan eli verrattain laajan alueen. Tilastojen perusteella voidaan kuitenkin todeta, että suomalaiset nuoret soittavat Lasten ja nuorten puhelimeen samansuuntaisten asioiden tiimoilta. Tutkimuksen edetessä heräsi

kysymys kuinka Lasten ja nuorten puhelimeen soittavat nuoret valikoituvat? Tietoisuus puhelinauttamisesta on levinnyt nuorten keskuudessa hyvin. Tämä näkyy etenkin lukuisista kokeilu- ja pelleilysoitoista. Kenties ne, jotka ovat aiemmin kokeneet saavansa apua päivystäjältä, soittavat herkemmin uudestaan. Nyky-yhteiskunnassa on aiempiin aikoihin verrattuna helpompi turvautua ulkopuolisten apuun. Vielä vuosikymmen sitten monikaan nuori ei kenties kyennyt kertomaan huoliaan nimettömälle ja kasvottomalle henkilölle.

Tulokset vastaavat siihen, millainen on tällä hetkellä Jyväskylän päivystyspisteen saapuvien puheluiden luonne ja erityisesti millainen on soittajien tarve. Näin voidaan ennakoida nuorten puheluita ja varautua sellaisiin asioihin, joiden merkitys on suuri nuoren identiteettityön kannalta. Päivystäjien ohjauksen ja koulutuksen kohdentamisessa voidaan keskittyä asioihin, joiden käsittelemisessä nuori tarvitsee aikuisen tukea. Tutkimustulosten apua käyttäen voidaan ennakoida yhteydenottoja Lasten ja nuorten puhelimeen. Päivystäjien ohjaus ja koulutus voidaan suunnata siten, että keskitytään asioihin, joita nuoret mahdollisesti pohtivat puheluissaan.

Lasten ja nuorten puhelimen toiminta kehittyy ja laajenee jatkuvasti valtakunnan tasolla. Turku saavuttaa neljäntenä valtakunnallisen päivystyspisteen aseman, joka on osoitus siitä, että edelleen tarvitaan lisää päivystysaikaa. Valtakunnaallisuus merkitsee sitä, että päivystyspiste ottaa muidenkin alueiden soittajia niiden ollessa estyneitä vastaanottamaan omia puheluitaan. Lasten ja nuorten puhelin reagoi ajankohtaisiin asioihin, esimerkiksi maanantai-iltoina päivystetään kello 22 saakka, sillä television uuden ohjelmasarjan arvellaan herättävän nuorissa hämmäntäviä ajatuksia.

Identiteetin tutkiminen nuoruusvaiheessa on merkittävää, koska sillä on kauaskantoiset seuraukset yksilön elämänkaarta ajatellen. Identiteetin muutokset näkyvät ehkä kaikkein selvimmin nuorten käyttäytymisessä, joten nuoriso on antoisinta tutkimusjoukkoa tämän aiheen suhteen. Identiteetin rakentumisen syvällisempää tutkimusta voidaan suorittaa pitkittäistutkimuksen avulla, jolloin mahdolliset muutokset olisivat nähtävissä. Haastatteluja ja havainnointia hyväksikäyttäen saataisiin aineistoa identiteetin tarkastelulle. Lasten ja nuorten puhelimen toimintaa ajatellen, olisi kiinnostavaa tietää, esimerkiksi tiedustelemalla soittajilta, kuinka nuoret kokevat päivystäjien avun omassa aikuistumisprosessissaan.

Jatkossa olisi yhteiskunnan mahdollisen kahtiajakautumisen valossa tarkastella sitä, kuinka Lasten ja nuorten puhelimeen soittavat nuoret eroavat aiheiltaan

sen suhteen mistä he soittavat, maalta vai kaupungista, etelästä vai pohjoisesta. Tämän kaltainen tutkimus voidaan suorittaa silloin, kun saadaan selville soittajan kotipaikka. Tässä tulee vastaan kuitenkin luottamuksellisuus ja nimettömyys.

Identiteetti on monisyinen asia, johon vaikuttavat monet eri osa-alueet. Tulosten pohjalta näyttäisi siltä, että Lasten ja nuorten puhelimen asiakas käsittelee monimutkaisia identiteettiinsä liittyviä asioita jo hyvin varhain ja pääasiassa ilman vanhemman tarjoamaa ohjausta. Onko siitä haittaa, että aikuistumiseen liittyvät asiat koetaan varhain? Onko nuorten kypsyttävä entistä nopeammin ja omaksuttava asiat, jotka ennen kuuluivat aikuisuuteen toimiakseen yhteiskunnan vaatimusten mukaisesti. Erikson totesi, että historia vaikuttaa suuresti siihen, kuinka nuori muodostaa identiteettiään. Vallitseva yhteiskunta ominaisuuksineen määrää pitkälti sen, millaiset puitteet identiteettityölle kehittyvät. Vaikka Erikson ennakoiki tulevaisuuden yhteiskunnan luovan erilaisen pohjan nuoren aikuistumiselle, hän ei ehkä kuvitellut nuorelle lankeavan näin suurta vastuuta omasta elämästään. Suomalaisten nuorten tulevaisuuden kannalta olisi mielekästä tutkia sitä, kuinka nuoren elämään pidemmän ajan kuluessa on vaikuttanut se, että hän on melko itsenäisesti ohjannut omaa elämäänsä. Kuinka vanhempien sallima vapaus on vaikuttanut nuoren aikuistumiseen? Kansainvälisestikin mainetta niittänyt suomalaisten lasten terveydenhoito ei enää jaksa kantaa ellei nuorten henkiseen hyvinvointiin kiinnitetä huomiota. Kenties avainasioita ovat vanhempien läsnäolo ja sitoutuminen vanhemmuuteen.

LÄHTEET

- Aapola, S. 1991. Ystävyyden keinulauta. Tasa-arvojulkaissuja. Sarja D. Naistutkimusraportteja. Helsingin sosiaali- ja terveysministeriö.
- Aapola, S. 1997. Mature girls and adolescent boys? Deconstructing discourses of adolescence and gender. *Nordic Journal of Youth Research*. 5 (4), 50-67.
- Adams, G. K. & Archer, S. L. 1994. Teoksessa Archer, S. L. (toim.) 1994. Interventions for adolescent identity development. Thousand Oaks, CA: Sage, 193-213
- Alasuutari, P. 1993. Laadullinen tutkimus. 3. painos. Tampere: Vastapaino.
- Baethge, M. 1989. Individualization as hope and as disaster: Socioeconomic perspective. Teoksessa K. Hurrelmann & U. Engel (toim.) *The social world of adolescents. International perspectives*. Berliini: de Gruyter, 27-41.
- Bauman, Z. 1991. *Modernity and ambivalence*. Cambridge: Polity.
- Beck, U. 1992. *Risk Society: Towards a new modernity*. London: Sage.
- Bieri, K. G. & Bingham, M. 1994. A working curriculum for gender roles. Teoksessa S. L. Archer (toim.) *Interventions for adolescent identity development*. Thousand Oaks, CA: Sage, 141-154.
- Blos, P. 1962. *On Adolescence. A psychoanalytic interpretation*. New York: The Free Press of Glencoe.
- Bobevski, I., Holgate, A. M. & McLennan, J. 1997. Characteristics of effective telephone counselling skills. *British Journal of Guidance & Counselling*. Vol 25. No 2, 239-249.
- Boehm, K. E., Chassare, J. B., Valko, T. R., Sager, M. S. 1991. Teen-line: a descriptive analysis of peer telephone listening service. *Adolescence*. 26 (103), 643-648.
- Boehm, K. E., Schondel, C. K., Marlow, A. L. & Rose, J. S. 1995. Adolescents calling a peer-listening phone service: variations in calls by gender, age and season of the year. *Adolescence*. 30 (120), 863-871.
- Boehm, K. E., Schondel, C. K., Ivoska, W. J., Marlow, A. L. & Manke-Mitchell, L. 1998. Calls to teen-line: representative concerns of adolescents. *Adolescence*. 33 (132), 797-803.
- Bosma, H. A, Graafsma, T. L. G, Grotevant, H. D & de Levita D. J. 1994. *Identity and development*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Brown, L. & Gilligan, C. 1992. *Meeting at the crossroads*. MA: Harvard Uni Press.

- Bryman, A. & Burgess, R.G. (toim.) 1994. *Analyzing qualitative data*. London: Routledge.
- Buchmann, M. 1989. *The script of life in modern Society. Entry into adulthood in a changing world*. Chicago: University of Chicago Press, 1-17.
- Chisholm, L. 1997. From unequal opportunities to equal lack of opportunities? Gendered dimensions of social change and youth in Europe. *Young, Nordic Journal of Youth Research* 5 (3), 30-43.
- Coleman, J.H. 1982. *Kouluvuosien psykologiaa*. Espoo: Weilin & Göös.
- Cramer, P. 1997. Identity, personality and defence mechanisms: An observer-based study. *Journal of Research in Personality* 31 (1), 58-77.
- Cramer, P. 1998. Freshmen to senior year: A follow-up study of identity, narcissism, and defence mechanisms. *Journal of Research in Personality* 32 (2), 156-172.
- Dey, I. 1993. *Qualitative data analysis. A user friendly guide for social scientists*. London: Routledge.
- Erikson, E.H. 1959/1994. *Identity and the life cycle*. New York: W.W. Norton.
- Erikson, E.H. 1968/1994. *Identity: youth and crisis*. New York: W. W. Norton.
- Erikson, E.H. 1975. *Life history and the historical moment*. New York: W.W. Norton.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.
- Feldman, S.S & Elliott, G.R. (toim) 1990. *At the threshold. The developing adolescent*. 4. painos. Cambridge: Harvard University Press, 1-12.
- Fornäs, J., Lindberg, U. & Sernhede, O. 1984. Normlös, offer, narcissistisk ungdomsbilder. Teoksessa J. Fornäs, U. Lindberg & Sernhede, O. (toim.) *Ungdomskultur: Identitet och motstånd*. Stockholm: Akademilitteratur, 9-34.
- Fornäs, J. 1989. Rummets dimensioner. Om modernitet och ungas rörelser. Teoksessa J. Fornäs & M. Forsman (toim.) *Rum och rörelser. Om ungas inre och yttre livsrum*. Byggnadsforskningsrådet Stockholm, 25-33.
- Fornäs, J. 1993. Teoksessa J. Fornäs, U. Boëthius & B. Reimer (toim) *Ungdomar i skilda sfärer*. FUS-rapport nr 5. Stockholm: Brutus Östlings Bokförlag Symposium, 1-13.
- Fornäs, J. 1993. Sfärens disharmonier. Om ungdomskultur, makt och motstånd. Teoksessa J. Fornäs, U. Boëthius & B. Reimer (toim.) *Ungdomar i skilda sfärer*, 13-102.
- Fornäs, J. & Bolin, G. (toim.) 1995. *Youth culture in late modernity*. Cambridge: Sage, 45-79.
- Fornäs, J. 1995. *Kulttuuriteoria. Myöhäismodernin ulottuvuuksia*. Suom. M. Lehtonen (toim.) Tampere: Vastapaino.
- Gibson-Cline, J. & Dikaiou, M. 1996. *From crisis to coping: theories and helping practices*.

- Teoksessa J. Gibson-Cline (toim.) *Adolescence: from crisis to coping. A Thirteen Nation Study*. Oxford: Butterworth-Heinemann, 3-12.
- Gillis, J.R. 1993. Vanishing youth: The uncertain place of the young in a global age. *Young, Nordic Journal of Youth Research*. 1 (1) 3-17.
- Hauser, S. T. & Bowlds, M.K. 1993. Stress, coping and adaptation. Teoksessa S.S. Feldman & G.R. Elliott (toim.) *At the threshold, the developing adolescent*, 388-413.
- Hautamäki, A. 1996. *Yksilö modernin murroksessa*. Helsinki: Gaudeamus.
- Havighurst, R. J. 1982. *Developmental tasks and educations*. 3. painos. N.Y: Longman. Alkuperäinen teos 1948.
- Helmius, G. 1990. Identity and adolescent sexual socialization. Teoksessa P. Nuutinen. (toim.) *The construction of youth in youth research*. Joensuun kasvatustieteellinen tiedekunta. Tutkimuksia 32, 66-68.
- Helve, H. 1996. Values, world views and gender differences among young people. Teoksessa H. Helve & J. Brynner (toim.) *Youth and life management. Research perspectives*. Helsinki: Yliopistopaino, 171-187.
- Helve, H. 1997. Nuorten elämäntilanne. Teoksessa H. Helve (toim.) *Nuorten elämänpolkujen lama-Suomessa*. Nuorisotutkimusseura ry. Helsinki: Hakapaino Oy.
- Hermanson, E., Karvonen, S. & Sauli, H. 1998. Lasten ja nuorten hyvinvointi ja terveys Suomessa. Valtakunnalliset trendit 1990-luvulla. *Stakes. Tilastoraportti 13*. Helsinki.
- Hintikka, U. & Yrjänä, K. 1987. Nuorten ongelmien elämyksellinen sisältö Keski-Suomen Lasten ja nuorten puhelimessa. Jyväskylän yliopisto. Psykologian laitos. Tutkimustyö.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 1997. *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Kirjayhtymä.
- Hoikkala, T. 1989. *Nuorisokulttuurista kulttuuriseen nuoruuteen*. Helsinki: Gaudeamus.
- Hoikkala, T. 1991. Aikuisten piirileikkiä lasten ja nuorten ympärillä. Teoksessa T. Hoikkala (toim.) *Törmäävät tulkinnat: Kirja nuorista ja nuoruudesta*. Helsinki: Gaudeamus.
- Hoikkala, T. 1993. *Katoaako kasvatus, himmeneekö aikuisuus? Aikuistumisen puhe ja kulttuurimallit*. Jyväskylä: Gummerus.
- Hurrelmann, K. 1989. Sociological perspective. Teoksessa K. Hurrelmann & U. Engel (toim.) *The social world of adolescents. International perspectives*. Berliini: de Gruyter, 3-26.
- Hurrelmann, K. (toim.) 1994. *International handbook of adolescence*. Westport: Greenwood

Press.

- Johansson, T. & Miegel, F. 1992. Do the right thing. Lifestyle and identity in contemporary youth culture. Akademisk avhandling. Stockholm: Almqvist & Wiksell International.
- Josselson, R. 1980. Ego development in adolescence. Teoksessa Adelson, J. (toim.) Handbook of adolescent psychology. New York: Wiley, 188-210.
- Josselson, R. 1994. The theory of identity development and the question of interventions. Teoksessa S. L. Archer (toim.) Interventions for adolescent identity development. Thousand Oaks, CA: Sage, 12-25.
- Kangas, U. & Koskensalo-Kurki, M. 1998. Lasten ja nuorten puhelimen peruskurssi. MLL.
- Kroger, J. 1989. Identity in adolescence. The balance between self and other. London: Routledge.
- Lasten ja nuorten puhelimen koulutusmateriaali vuosina 1997-2000. Mannerheimin lastensuojeluliiton Keski-Suomen piiritoimisto. Jyväskylä.
- Louhelainen, M., Louhelainen, T. & Ylätaalo, M. 1995. Nuoren (14-16 v.) ihmissuhde- ja identiteettiongelmat ja niistä selviytyminen sekä kokemukset ehkäisevästä mielenterveystyöstä. Kuusankosken terveydenhuolto-oppilaitoksen julkaisuja A 5.
- Lähteenmaa, J. & Siurala, L. 1991. Nuoruudesta myöhäismodernissa yhteiskunnassa. Teoksessa J. Lähteenmaa & L. Siurala (toim.) Nuoret ja muutos. Nuorisotutkimusseuran tutkimuksia 177. Helsinki: Tilastokeskus, 6-12.
- Lähteenmaa, J. 1995. Youth culture in transition to post-modernity: Finland. Teoksessa L. Chisholm, P. Büchner, H-H. Krüger & M. Du Bois-Reymond (toim.) Growing up in Europe. Contemporary horizons in childhood and youth studies. Berliini: de Gruyter, 229-236.
- Marcia, J. 1994. Identity and psychoterapy. Teoksessa Archer, S.L. (toim) Interventions for adolescent identity development. Thousand Oaks, CA: Sage, 29-46.
- Marshall, C. & Rossman, G.B. 1995. Designing qualitative research. Second edition. London: Sage.
- Melucci, A. 1996. Youth, time and social movements. Young, Nordic Journal of Youth Research. 4 (2), 3-14.
- Mäkelä, K. 1990. (toim.) Kvalitatiivisen aineiston analyysi ja tulkinta. Helsinki: Gaudeamus.
- Mäki-Kulmala, A. 1996. Ikä, ikäkaudet ja niiden tutkiminen. Gerontologia 10 (1) 42-48.
- Nordlund, A. & Kangas, U. 1994/1998. Lasten ja nuorten puhelimen päivystäjän ohjeet.

MLL.

- Partanen, R. 1997. Positiivinen ja vahva tyttöys. Tytöt identiteettinsä rakentajina perheen ja ystävyys-suhteiden parissa. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteen laitos. Pro gradu -tutkielma.
- Phoenix, A. 1997. Youth and gender: New issues, new agenda. *Young, Nordic Journal of Youth Research* 5 (3), 2-19.
- Postman, N. 1982. Lyhenevä lapsuus. Suom. I. Rekiarvo. Porvoo: WSOY.
- Puuronen, V. (toim.) 1996. Youth in changing societies. Joensuun yliopisto. Kasvatustieteellinen tiedekunta. Selosteita; 58, 9-14.
- Puuronen, V. 1997. Johdatus nuorisotutkimukseen. Nuorisotutkimusseuran tutkimuksia 4. Jyväskylä: Gummerus.
- Pärnänen, M. & Rytty, T. 1998. Kulutuksen asema nykynuoren elämässä. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteen laitos. Pro gradu -tutkielma.
- Reimer, B. 1993. Senmoderna miljöer. Teoksessa J. Fornäs, U. Boëthius & B. Reimer. *Ungdomar i skilda sfärer. FUS-rapport nr 5*. Stockholm: Brutus Östlings Bokförlag Symposium.
- Rosblom, O. Ruuskanen, U. Laine, T. & Vertio, H. 1996. Nuorten hoitotyö. Helsinki: Kirjayhtymä.
- Savolainen, P. 1991. Kvalitatiiviset tutkimustavat suomalaisessa kasvatustieteessä. *Kasvatus* 22 (5-6), 451-457.
- Silverman, D. 1993. Interpreting qualitative data. Methods for analysing talk, text and interaction. London: Sage.
- Siurala, L. 1994. Nuoriso-ongelmat modernisaatioperspektiivissä. Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuksia 3.
- Sorri, H. 1994. Teoksessa H. Sorri. *Kuunnellen autat*. Helsinki: Kirjapaja, 13-46.
- Spruijt-Metz, D. & Spruijt, R.J. 1997. Worries and health in adolescence: A latent variable approach. *Journal of Youth and Adolescence* 26 (4), 485-501.
- Steinberg, L. 1985. *Adolescence*. NY: Alfred A Knopf Inc.
- Teare, J. F., Garrett, C. R., Coughlin, D. D., Shanahan, D. L. & Daly, D.L. 1995. America's children in crisis. Adolescents requests for support from a national telephone hotline. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 16, 21-33.
- Tirkkonen, J., Hukkila, K & Kontula, O. 1989. Tyttöjen ja poikien seksuaalikulttuurit. *Lääkintöhallituksen julkaisuja* 15.

- Van Eupen, T. 1994. Auttavat puhelimet modernissa yhteiskunnassa. Teoksessa H. Sorri (toim.) *Kuunnellen autat*. Helsinki: Kirjapaja, 68-76.
- Vuorinen, R. 1997. *Minän synty ja kehitys*. Porvoo: WSOY.
- Wahlström, R. 1985. *Varhaisnuoruuden aika*. Teoksessa *Kasvuvuosien psyykinen kehitys*. Helsinki: Suomen kaupunkiliitto.
- Ziehe, T. 1991. *Uusi nuoriso. Epätavanomaisen oppimisen puolustus*. Tampere: Vastapaino.
- Ziehe, T. 1992a. *Kulturanalyser: ungdom, utbildning, modernitet*. Stockholm: Brutus Östlings Bokförlag Symposium.
- Ziehe T. 1992b. *Nuoriso kulttuurisessa modernisaatiossa*. Teoksessa T. Aittola & E. Sironen (toim.) "Miksi piiriin?" Thomas Ziehe koulusta, nuorisosta ja itsestänselvyyksien murenemisesta. 2. painos. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteen laitos.

LIITTEET

Liite 1: Jyväskylän Lasten ja nuorten puhelimen aiheet vuonna 1998

Soittajan sukupuoli	Tyttö	2271
	Poika	2057
	Ei tietoa	2029
Soittajan ikä	- 7	10
	- 10	176
	- 13	1138
	- 16	848
	- 29	177
	- 25	77
	Aikuinen	212
	Ei tietoa	3716

SOITTOJEN AIHEET	Määrä
Suhteet kotona	257
Suhteet kavereihin	346
Seurustelu, ihastuminen	375
Muut ihmissuhteet	127
Kiusaaminen	184
Yksinäisyys	136
Ei tekemistä	113
Päivän kuulumiset	411
Ulkonäkö	104
Kuukautiset	86
Kysymykset murrosiästä	45
Ehkäisy	87
Seksikysymykset	412
Seksuaaliset vähemmistöt	40
Poikkeava itsetyydytys	47
Asuminen	53
Koulu, opiskelu	226
Työasiat	23
Raha-asiat	45
Harrastukset	141
Kysymykset LNP:stä	70
Muut kysymykset	116
Tupakka/päihteet	174
Huumeet	26
Raskaus/abortti	48
Pelot jännittäminen	32
Mielenterveysongelmat	62
Syömishäiriöt	11
Perheväkivalta	29
Seksuaalinen hyväksikäyttö	23
Itsemurhauhka	33

Muut erityisongelmat	83
Pelleily	1568
Kokeilusoitto	1952
Soittoja yhteensä	6354

Liite 2: Yhteenveto puheluraporttien aiheista kategorioittain

Päivän kuulumiset

- kotimatka pimeään metsän poikki pelottaa; kaivataan juttuseuraa kävelyn tueksi
- nuori tarkastelee itseään ja tekojaan; kaipaa palautetta
- naapurin koira tuntuu pelottavalta eikä soittaja keksi, miten voisi toimia
- poika kertoo vitsin, tytöt laulavat laulun päivystäjälle, tyttö lausuu runon
- kaksi tyttöä ovat aikeissa kirjoittaa kuuluisalle vangille kirjeen
- tyttö kertoo päivän tapahtumistaan
- työllä raskas päivä takana; päätä särkee
- poika pelaa tietokoneella ja kertoo päivästänsä
- opettajan käyttäytyminen harmittaa ja suututtaa
- päivän kouluasiat askarruttavat mieltä; kokeisiin lukeminen ei innosta
- työharjoittelun alku jännittää
- surullinen mieli
- itkettää ja maailma tuntuu mustalta
- päivän tapahtumat puhuttavat
- päivystäjää kiitetään toimivista neuvoista
- juttuseuraa tarvitaan ja kerrataan päivän tapahtumia
- vieraat sanat askarruttavat
- pulpettiin piirtely harmittaa, sillä seuraukset edessäpäin
- rupattelua päivän kuulumisista
- kitaralla soittoa; oman bändin harjoitukset meneillään
- hyvä olo halutaan ilmaista
- hiukset leikattu ja nyt harmittaa
- syntymäpäivälahjan osto tuntuu hankalalta, mitä neuvoksi

Seksikysymykset

- sukupuolielinten nimet epäselviä
- kysymyksiä seksiin liittyvistä termeistä
- lapsen syntyminen kiinnostaa
- koulussa esitetty seksuaalivalistus ihmetyttää
- pakottaminen yhdyntään, pelko jättämisestä

- vaikeudet seksisuhteessa

Seurustelu, ihastuminen

- ihastuksen kohteeseen lähestyminen
- tutustuminen vastakkaiseen sukupuoleen, vaikeus lähestyä
- miten tuoda esille kiinnostus
- kavereiden pilkka, jos ihastuminen paljastuu
- treffeille pyytäminen, missä tavata
- kaverusten ihastuminen samaan poikaan, kilpailu suosiosta
- seurustelun aloittamisikä
- uskottomuus, luottamuksen pettäminen, seurustelun lopettaminen
- seurustelukumppanin puute
- poikien innokkuus seurustelussa lujaa vauhtia eteneminen häiritsee
- kavereiden painostus seurusteluun
- poikakaverin väkivaltaisuus ja alkoholinkäyttö
- tyttöystävä valehtelee
- seurustelusuhteen lopettaminen, tuskaisuus, masentunut olo, alemmuus
- seurustelukiemurat
- seurustelun välttämättömyys pelkän seurustelun vuoksi

Suhteet kavereihin

- parhaan kaverin tärkeys
- "kolmantena pyöränä olo", syrjintä
- vieras paikkakunta, uusi koulu- yksinäisyys
- miten saada kavereita
- kaverin valehteleminen, epäluotettavuus
- ystävyysuhteen katkeaminen
- yhteenkuuluvuudentunne ystävillä, yhteiset salaisuudet ym.
- todellisen ystävän kaipuu
- kaveriporukan hauskanpito
- yhdenmukaisuudenpaine, vaatimukset kavereiden taholta (tupakointi, alkoholi)
- kaverin kuolema

Suhteet kotona

- vanhempien kanssa erimielisyyksiä (kotiintuloajat, raha, ystävät, koulu)
- vanhempien keskinäinen tappelu
- alkoholiongelman perheessä
- vanhemmilla ei aikaa lapselle, ei tarpeeksi kotona, omat harrastukset, yksinäisyys
- vanhemmat eivät rakasta, välinpitämättömiä lapsen asioille
- pienten lasten yksinolo, äiti viihtyy ulkona ja korvaa läsnäolon tavaroiden paljoudella
- väkivaltaisuus perheessä (kohteena lapsi itse, sisarukset tai äiti)
- hyväksikäyttö perheen keskuudessa
- avioero, äiti- ja isäpuolet
- yksinhuoltajuus, ristiriidat kotona
- ankara kuri
- valehtelu vanhemmille
- kotibileiden pito
- vaikeus puhua murrosiän tuomista muutoksista vanhempien kanssa
- vanhemmat eivät kuuntele
- kodin köyhyys, taloudelliset vaikeudet

Koulu, opiskelu

- kouluvaikeudet, huonot numerot aineissa
- koulunkäynnin tylsyys, väsymys koulunkäyntiin
- koulukiusaaminen
- opettajat ikäviä, eivät puutu kiusaamiseen
- pelko luokalle jäämisestä
- liikuntatunnit pelottavat ulkoisten piirteiden vuoksi
- lintsaminen, vanhempien nimikirjoitusten väärentäminen
- pelko koulussa häiritsemisen seurauksista
- erimielisyydet luokkatoverien kanssa
- vahvuudet kouluaineissa
- koulumenestys koetaan paineena

Kiusaaminen

- koulussa nimittely, pahoinpitely (fyys. ja psyyk. väkivalta)

- erilaisuus saa kiusaajat liikkeelle
- kouluhenkilökunta ei puutu kiusaamiseen
- ulkoiset seikat (ylipaino, vamma, puhevika, pukeutuminen, erilaiset perheolot)
- kotimatalla tapahtuva väkivaltaisuus
- ulkomaalainen syntyperä aiheuttaa syrjintää
- yhdenmukaisuudenpaine, jotta ei kiusattaisi
- hyvä koulumenestys, kateus aiheuttaa kiusaa

Tupakka / päihteet

- tupakoinnin aloittaminen, vaarat
- kuinka lopettaa polttaminen
- nuorena aloitettu tupakointi
- alkoholin käyttö salaa vanhemmilta, kaupungilla juopottelu
- "hauskanpitoa ei ole ilman viinaa", nuorena alkanut tapa
- mallia vanhempien alkoholikäyttäytymisestä
- rohkeuden lisääntyminen alkoholin avulla
- jengiin kuulumisen edesauttaa juomista
- alkoholin vaikutuksen alaisena soitetut puhelut (paha olo, seksikokemukset, ei kotiin)
- huoli kavereiden juomisesta
- elämän sekaisuus aiheuttaa juomisen
- tietoa huumeista, lääkkeistä, liuottimista, huumeiden kokeilu ja käyttäminen

Harrastukset

- harrastusten puute, tietoa mahdollisuuksista, saa ystäviä
- omasta harrastuksesta kertominen - oma osaaminen tietyllä alueella tuottaa mielihyvää
- vapaa-ajan vietto kavereiden kanssa tai harrastusten parissa
- tietokoneiden kanssa pelailu poikien harrastus
- nykyaikaa: roolipelit, skeittailu, internet, saatananpalvonta - vaarat?
- vaikeus aloittaa uusi harrastus, kiinnostuksen puute
- televisio, stereot, tietokone, kännykkä.... nuoren harrastuksia

Yksinäisyys

- kavereiden puute koulussa ja vapaa-ajalla

- kotona ei tietoa, että lapsi yksinäinen
- koulussa olo tuskaa, kun joutuu olemaan yksin, erilaisuus
- pelko tutustua ihmisiin, torjunnan vaara
- omat kaverit puuttuvat, kotona sisarusten kanssa oleilua
- halu saada ystäviä, mutta kuinka?
- seurustelukumppanin tarve
- ei bestistä
- perheen ainoa lapsi, vanhemmat aina töissä
- poika- tai tyttöystävän jättämä